

Kaarlo Somerto

014330805

Maisterintutkielma

Tehtaanpiippuja ja ilmastotekoja

Suomalaismedian ilmastonmuutoskeskustelu
eduskuntavaaleissa 2019

Tiivistelmä

Tiedekunta: Valtiotieteellinen tiedekunta

Koulutusohjelma: Poliitiikan ja viestinnän maisteriohjelma

Opintosuunta: Poliitiikan ja organisaatioiden tutkimus

Tekijä: Kaarlo Somerto

Työn nimi: Tehtaanpiippuja ja ilmastotekoja. Suomalaismedian ilmastonmuutoskeskustelu eduskuntavaaleissa 2019

Työn laji: Maisterintutkielma

Kuukausi ja vuosi: Elokuu 2021

Sivumäärä: 80

Avainsanat: Ilmastonmuutos, eduskuntavaalit 2019, media

Ohjaaja tai ohjaajat: Tuomas Ylä-Anttila

Säilytyspaikka:

Muita tietoja:

Tiivistelmä: Ilmastonmuutos on ihmiskunnan vakavin ongelma. Tämä ongelma ja se, mitä sen hillitseminen vaatii, on jo pitkään tiedostettu tieteellisen tutkimuksen piirissä. Poliittiset ratkaisut asiaan liittyen ovat kuitenkin edenneet hitaasti. Suomen eduskuntavaaleissa huhtikuussa 2019 ilmastonmuutos oli ehkä ensimmäistä kertaa eduskuntavaalien historiassa keskeisin vaaliteema, herättäen runsaasti mediakeskustelua vaalien ympärillä. Kyseessä olivat myös maailman ensimmäiset merkitykselliset vaalit, jotka käytiin YK:n alaisen ympäristöpaneeli IPCC:n niin sanotun puolentoista asteen raportin lokakuussa 2018 tapahtuneen julkaisun jälkeen, joka tekee vaaleista kansainvälisestikin mielenkiintoisen tapauksen. Tässä tutkimuksessa tutkitaan ilmastonmuutoskeskustelua suomalaisessa mediassa eduskuntavaalien 2019 ympärillä syksyllä 2018 sekä keväällä ja kesällä 2019. Tutkimuksessa tarkastellaan ilmastonmuutosta käsitteleviä artikkeleita Helsingin Sanomissa, Maaseudun Tulevaisuudessa ja Perussuomalainen-lehdessä. Tutkimuksessa tarkastellaan, ketkä artikkeleissa olivat äänessä, minkä aiheiden kanssa ilmastonmuutosta käsiteltiin ja minkälaisia niin sanottuja oikeuttamismaailmoja keskustelussa käytettiin. Ilmastonmuutoskeskustelun analyysiin luodaan luokittelujärjestelmä, ja keskustelussa esiintyviä argumentteja analysoidaan yhdistäen kyseistä luokittelujärjestelmää laadulliseen sisällönanalyysiin ja oikeuttamisanalyysiin. Tutkimuksen mukaan keskustelussa oli äänessä runsaasti erilaisia toimijoita, erityisesti poliitikkoja, toimittajia ja monien eri alojen asiantuntijoita. Ilmastonmuutosta käsiteltiin keskustelussa laajasti eri aiheiden kuten eduskuntavaalien, maaja metsätalouden sekä energiantuotannon yhteydessä, ja erityisesti niin sanottuja ekologian, kansalaisuuden sekä teollisuuden oikeuttamismaailmoja käyttäen. Tutkimuksen ensimmäinen päätulos on, että vaaleja ympäröineessä mediakeskustelussa ihmislähtöisen ilmastonmuutoksen todellisuudesta ja siitä, että se edellyttää joitain poliittisia toimenpiteitä, oli laaja konsensus tai jopa hegemonia. Tätä konsensusta kohtaan esiintyi kuitenkin myös kritiikkiä, eikä ilmastonmuutoksen edellyttämien toimenpiteiden sisällöstä ollut konsensusta. Tutkimuksen toinen päätulos on, että IPCC:n puolentoista asteen raportilla oli vaikutusta ilmastonmuutoskeskusteluun eduskuntavaalien 2019 ympärillä. Tutkimus auttaa ymmärtämään paremmin suomalaisen ilmastonmuutoskeskustelun ja ilmastonmuutoksen politiikan luonnetta, joka on tärkeää, koska ilmastonmuutoksella on 2020-luvulla ja todennäköisesti myöhemminkin valtava vaikutus myös yhteiskunnalliseen todellisuuteen.

Sisällysluettelo

1 Johdanto ... 3

- 1.1 Aihevalinnan perustelu ... 3
- 1.2 Ilmastonmuutos luonnontieteellisenä ilmiönä ... 6
- 1.3 Ilmastonmuutoksesta sanavalintana ... 8
- 1.4 Tutkimuskysymykset ja työn rakenne ... 9

2 Aiempi tutkimus ... 12

- 2.1 Ilmastonmuutos ja media aiemmassa tutkimuksessa ... 12
- 2.2 Ilmastonmuutoskeskustelun toimijoista, konsensuksesta ja kritiikistä ... 15
- 2.3 Mediatisaatio ... 21

3 Menetelmä ja aineisto ... 23

- 3.1 Laadullinen sisällönanalyysi ... 23
- 3.2 Oikeuttamisanalyysi ... 23
- 3.3 Ajallinen rajaus ... 26
- 3.4 Aineisto ... 28
- 3.5 Menetelmä ... 30

4 Analyysi 1: luokittelu, toimijat, aiheet ja oikeuttamismaailmat ... 33

- 4.1 Ilmastonmuutoskeskustelun luokittelujärjestelmä ... 33
- 4.2 Toimijat, aiheet ja oikeuttamismaailmat ... 38

5 Analyysi 2: esimerkkiartikkeleiden tarkempi analyysi ... 58

6 Keskustelu ja johtopäätökset ... 74

- 6.1 Tutkielman päätulokset ... 74
- 6.2 Tutkimuskysymyksiin vastaaminen ... 77
- 6.3 Reflektioita tutkielmasta ja mahdollisesta jatkotutkimuksesta ... 79

7 Lähteet ... 81

1 Johdanto

1.1 Aihevalinnan perustelu

Ilmastonmuutos on ihmiskunnan vakavin ongelma. Se on jo aiheuttanut, aiheuttaa paraikaa ja tulee aiheuttamaan valtavaa vahinkoa mm. eri eliölajeille, ekosysteemeille, ihmisten elinympäristöille ja ravinnontuotannolle sekä ihmisväestöille (ks. esim. IPCC 2018). Ilmaston lämpenemisen seuraukset kuten merenpinnan nousu, sairaudet, lisääntyvä kuivuus ja lisääntyvät sään ääri-ilmiöt kuten tulvat, myrskyt ja maastopalot, asettavat eksistentiaalisen uhan koko ihmiskunnalle. Ilmastonmuutos seurauksineen ei myöskään ole kaukana tulevaisuudessa siintävä abstrakti uhkakuva, vaan tällä hetkellä tapahtuva prosessi. Yhdistyneiden kansakuntien (YK) alaisen Maailman terveysjärjestön (*World Health Organization*, WHO) vuoden 2021 arvion mukaan ilmastonmuutos aiheuttaa vuosittain yli 150 000 ihmiskuolemaa (WHO 2021). Tiedeyhteisön lähes yksimielinen konsensus (n. 97 % vuodesta 1991 eteenpäin julkaistusta ilmastotieteestä; Cook ym. 2016; Cook ym. 2013) on, että ilmastonmuutos on totta ja että se on ihmisten toiminnallaan aiheuttama ilmiö, siis ihmislähtöinen ilmiö. Samoin tiedeyhteisö jakaa konsensuksen siitä, että ilmastonmuutosta ja sen seurauksia on vielä mahdollista hillitä ihmisten toiminnalla, ja että näin kannattaisi toimia, koska mitä suurempaa ilmastonmuutos eli maapallon lämpötilan nousu on, sitä katastrofaalisempia seurauksia sillä on ihmiskunnalle (esim. IPCC 2018). Tieteellisen tutkimuksen piirissä tilanne on ollut varsin selvä ainakin 1990-luvun alusta saakka (Cook ym. 2013; IPCC 1992; IPCC 2018). Poliittiset ratkaisut ilmastonmuutokseen liittyen ovat kuitenkin edenneet hitaasti. Vuosina 1990–2019 globaalit hiilidioksidipäästöt ainoastaan kasvoivat vuosi vuodelta vuosia 1992, 2009 ja 2015 lukuun ottamatta (Ritchie & Roser 2020). Koronaviruspandemian vuonna 2020 globaalit hiilidioksidipäästöt laskivat, mutta vuoden 2021 osalta odotettavissa on jälleen päästöjen kasvua (IEA 2021). Tästä voidaan päätellä, että globaalissa mittakaavassa ilmastonmuutokseen hillintään tähtäävät politiikkatoimet ovat olleet liian vaatimattomia, tai ne ovat epäonnistuneet.

Suomen eduskuntavaalien 2019 vaalipäivä oli 14.4.2019. Suurimmaksi puolueeksi nousi Suomen Sosialidemokraattinen Puolue (SDP) 17,7 prosentin kannatuksella, Perussuomalaisen keräten niukasti toiseksi eniten kannatusta 17,5 prosentilla. Vaalit edustivat tappiota vaaleja edeltäneelle pääministeri Juha Sipilän (Keskusta) hallitukselle, hallituspuolueiden Keskustan ja Kokoomuksen menettäessä kannatusosuuttaan suhteessa edellisiin, vuoden 2015 eduskuntavaaleihin. Kesken hallituskauden muodostettu,

Perussuomalaisista vuonna 2017 eronneista kansanedustajista koostunut Sininen tulevaisuus -puolueen menetti kaikki kansanedustajapaikkansa. Vaalien jälkeen käytiin hallitusneuvottelut SDP:n puheenjohtaja Antti Rinteen johtamina, joiden jälkeen muodostettiin 6.6.2019 SDP:stä, Keskustasta, Vihreistä, Vasemmistoliitosta ja Suomen ruotsalaisesta kansanpuolueesta (RKP) koostunut pääministeri Antti Rinteen hallitus. Antti Rinteen erottua pääministerin tehtävästä 3.12.2019 muodostettiin 10.12.2019 uusi, pääministeri Sanna Marinin (SDP) hallitus. Marinin hallitus koostuu samoista puolueista kuin Rinteen hallitus, ja sen hallitusohjelma on sama kuin Rinteen hallituksella.

Eduskuntavaaleissa 2019 ilmastonmuutos oli ehkä ensimmäistä kertaa Suomen eduskuntavaalien historiassa kaikista keskeisin vaaliteema. Ilmastonmuutos ja ilmastopolitiikka olivat näkyvästi esillä sekä mediassa että vaaleihin osallistuneiden puolueiden ja ehdokkaiden viestinnässä vaalien alla. Ilmastonmuutos aiheena näytteli suurta roolia vaaleja ympäröineessä julkisessa keskustelussa. Vaalien ilmastonmuutoskeskustelussa näkyi muun muassa YK:n alaisen, eri puolilta maailmaa tulevista ilmastotieteilijöistä koostuvan hallitustenvälisen ilmastonmuutospaneelin (*Intergovernmental Panel on Climate Change, IPCC*) 8.10.2018 julkaisema erityisraportti *Global Warming of 1.5 °C* (IPCC 2018). Tämä IPCC:n niin sanottu 1,5 asteen raportti on kattava tieteellinen selvitys siitä, millaisia seuraamuksia olisi sillä, että maapallo keskilämpötila nousisi 1,5 celsius-astetta suhteessa teollistumista edeltäneeseen aikaan. Sekä eduskuntavaalien aikaiset että kirjoitushetkellä vuonna 2021 voimassa olevat ennusteet ennakoivat 1,5 astetta suurempaa maapallon keskilämpötilan nousua (IPCC 2018; IPCC 2021). IPCC:n 1,5 asteen raportin keskeinen viesti on, että vaikka 1,5 asteen lämpenemisen seuraukset olisivat ihmisille ja monille muille eliölajeille katastrofaalisia, niiden ero jo 2 asteen lämpenemisen seurauksiin on suurella todennäköisyydellä merkittävä (IPCC 2018, Chapter 3, 3.5). Raportin mukaan ihmiskunnan tulisi vähentää nopeasti päästöjään ilmastonmuutoksen katastrofaalisimpien seurausten välttämiseksi. Se tarjoaa tähän myös käytännön mahdollisuuksia politiikkatoimiehdotusten muodossa (IPCC 2018, Chapter 2, Chapter 4 & Chapter 5). Raportti herätti keskustelua ilmastonmuutoksesta Suomessa ja maailmalla.

Suomen eduskuntavaalit 2019 olivat maailman ensimmäiset merkitykselliset vaalit, jotka käytiin raportin julkaisemisen jälkeen. Ne muodostavat siten kansainvälisestikin mielenkiintoisen ennakkotapauksen. Tämä huomioitiin myös ennen vaaleja kansainvälisen median toimesta (Barry & Lemola 2019). Eduskuntavaalit 2019 tarjoavat eräänlaisen

näyteikkunan siihen, millä tavalla ilmastonmuutos voi vaikuttaa julkiseen keskusteluun ja politiikkaan 2020-luvulla ja myöhemminkin.

Tässä tutkielmassa syvennyn tähän tärkeään hetkeen tarkastelemalla suomalaista mediakeskustelua lokakuun 2018 alusta (jolloin IPCC:n 1,5 asteen raportti julkaistiin) kesäkuun 2019 puoleenväliin (jolloin Antti Rinteen hallitus muodostettiin). ”Suomalaisella mediakeskustelulla” viitataan tutkielmassa tiettyjen suomalaisten sanomalehtien (tarkemmin Helsingin Sanomien, Maaseudun Tulevaisuuden ja Perussuomalainen-lehden) julkaisemiin teksteihin, jotka liikkuvat tietyn aihepiirin (ilmastonmuutoksen) tuntumassa. Tutkielmassa käytettävä ”median” määritelmä on siis tässä mielessä perinteinen, eikä tutkielma tutki esim. sosiaalista mediaa. Median määritelmä tutkielmassa pohjautuu myös mediatisaatioteoriaan, jota käsitellään alaluvussa 2.3. Tutkielmassa käytettävä ”keskustelun” määritelmä taas on melko abstrakti: se ei viittaa tietyn joukon keskenään käymään keskusteluun tietyistä aihepiiristä tietyssä kontekstissa, vaan yleisemmin mediassa esiintyviin teksteihin (tai puheeseen kirjoitetussa muodossa) josta osa toki viittaa kyseisten tekstien kokonaisuuden toisiin teksteihin (tai puheisiin), mutta joista osalla ei ole mitään suoraa yhteyttä toisiinsa. ”Keskustelu” tutkielmassa ymmärrettynä tapahtuu kuitenkin tietyissä suomalaisissa sanomalehdissä, ja liittyy samaan aihepiiriin eli ilmastonmuutokseen.

Tutkin tässä tutkielmassa siis ilmastonmuutokseen liittyvää tekstiä, tai puhetta, mediassa. Poliitiikan pelkistäminen pelkäksi puheeksi, ainakin mediassa tapahtuvaksi puheeksi, loisi omalle politiikkakäsitykselleni vajavaisen kuvan politiikasta. Poliitiikka ja poliittinen muutos riippuu paljosta muustakin kuin puheesta, kuten materiaalisista olosuhteista ja valtasuhteista. Tästä huolimatta on totta, että mediassa tapahtuva puhe muokkaa todellisuuskäsityksiämme, arvojamme, asenteitamme ja mielipiteitämme. Mediatisaatioteoriaan (Hjarvard 2008; Esser & Strömbäck 2014; ks. tutkielman alaluku 2.5) tukeutuen voidaan todeta, että mediaa havainnoimalla ja tulkitsemalla sekä sen kanssa vuorovaikutuksessa olemalla hahmotamme sitä, mikä tuntuu meistä mahdolliselta ja mikä ei, mikä puolestaan muokkaa yhteiskunnallisten toimijoiden näkemyksiä ja mielipiteitä, ja lopulta politiikkatoimien sisältöä sekä politiikan todellisuutta. Tässä tutkielmassa luon kuvaa suomalaisessa mediassa eduskuntavaalien 2019 ympärillä käydyistä ilmastonmuutokseen liittyvästä keskustelusta. Sillä lisään ymmärrystä siitä, minkälaista suomalainen julkinen keskustelu ilmastonmuutokseen liittyen oli 2020-luvun vaihteessa, ja

miten se vaikutti poliittiseen todellisuuteen eduskuntavaalien ympärillä. Tämä lisää ymmärrystä ilmastonmuutoksen politiikasta Suomessa ja maailmalla.

1.2 Ilmastonmuutos luonnontieteellisenä ilmiönä

Tässä tutkielmassa ilmastonmuutosta tarkastellaan politiikan ja julkisen keskustelun ilmiönä, mutta seuraava lyhyt katsaus ilmastonmuutokseen luonnontieteellisenä ilmiönä toimii taustoitukseksi tutkielmalle.

Ilmastonmuutos viittaa parhaillaan tapahtuvaan maapallon keskilämpötilan lämpenemiseen ja siihen liittyviin ilmiöihin, jotka ovat joko suoraa tai epäsuoraa seurausta kasvihuoneilmiöstä. Kasvihuoneilmiössä osa maapallon pinnasta takaisin heijastuvasta auringon lämpösäteilystä ei heijastu maapallon pinnalta takaisin avaruuteen, vaan maapallon ilmakehästä takaisin maapallolle, nostaen maapallon lämpötilaa. Kasvihuoneilmiö on seurausta ns. kasvihuonekaasuista, kuten hiilidioksidista, joiden hiukkaset estävät osaa aurinkoperäistä lämpösäteilyä pääsemästä takaisin avaruuteen. Hiilidioksidi- ja muita kasvihuonekaasupäästöjä syntyy väistämättä ihmisten ja muiden eliölajien elämästä maapallolla. Viime vuosisatojen ja -kymmenten aikana, teollistumisen aikana ja jälkeen, etenkin ihmislähtöiset hiilidioksidipäästöt ovat kuitenkin kasvaneet voimakkaasti. Tämä on voimistanut ja voimistaa kasvihuoneilmiötä, mikä taas on aiheuttanut ja aiheuttaa ilmaston lämpenemistä, millä taas on alaluvussa 1.1 mainittuja lukuisia negatiivisia seurauksia ihmisille ja muille eliölajeille. Kuten alaluvussa 1.1 todettiin, on tiedeyhteisön lähes yksimielinen konsensus, että ihmislähtöinen ilmastonmuutos negatiivisine seurauksineen on tosiasia, ja että ihmisten kannattaa yrittää hillitä sitä. (EPA 2021)

On hankalaa määritellä tarkkaan, milloin ilmastonmuutos aiheena on noussut toden teolla julkiseen keskusteluun ja poliittisen päätöksenteon agendalle. Ilmasto ja laajemmin ympäristö ilmiöineen ovat jatkuvasti meitä ihmisiä ympäröiviä asioita, joihin liittyvä ajattelu lienee yhtä vanhaa kuin ihmiskunta itse, ja joihin liittyen on esitetty lukemattomia ajatuksia eri aikoina ja eri puolilla maailmaa. Viime vuosisatojen länsimaalaisen filosofian ja poliittisen ajattelun kontekstissa monet valistuksen ajan ajattelijat, kuten Abbé Du Bos (1670–1742) (Fleming 1998, 12–16) ja Charles-Louis de Montesquieu (1689–1755), käsitelivät myös ilmastoasioita kirjoituksissaan (Fleming 1998, 16–17). Englantilaisen taloustieteilijän Thomas Malthusin (1766–1834) vuonna 1798 esittämä ajatus väestön eksponentiaalisen kasvun ja ruuantuotantokapasiteetin lineaarisen kasvun muodostamasta

dilemmasta ihmispopulaation elintason ylläpidolle (Malthus 1999 [1798]) voidaan nähdä sukulaisena ilmastonmuutoksen heijastamalle dilemmalle maapallon ilmaston ja ympäristön kestäkyvyn rajallisuudesta suhteessa ihmiskunnan päästöihin ja kulutukseen. Ranskalainen matemaatikko ja fyysikko Joseph Fourier (1768–1830) esitti artikkelissaan *Théorie Analytique de la Chaleur* (Kuumuuden analyyttinen teoria) vuonna 1822 ensimmäistä kertaa teorian ilmiöstä, joka nykyään tunnetaan kasvihuoneilmiön nimellä (Fleming 1998, 55–64). Fourier myös tiedetysti ensimmäisenä vertasi kyseistä ilmiötä kasvihuoneeseen (emt.). Irlantilainen fyysikko John Tyndall (1820–1893) teki ensimmäisiä kasvihuoneilmiötä havaitsevia mittauksia vuonna 1859 (Fleming 1998, 66–74), kun taas ruotsalainen Svante Arrhenius (1859–1927) teki vuonna 1896 ensimmäisen arvion siitä, että kasvihuoneilmiö johtaa maapallon lämpötilan voimakkaaseen kasvuun (Fleming 1998, 74–82).

Ilmastoa, ympäristöä ja niissä tapahtuvia muutoksia tutkittiin 1900-luvun mittaan paljon. Tunnettu esimerkki tulevista tuhoisista ympäristöongelmista varoittaneesta tutkimuksesta on Massachusettsin teknillisen korkeakoulun (MIT) tutkijoiden vuonna 1972 Rooman klubin tilauksesta tekemä, paljon keskustelua herättänyt *The Limits to Growth* (Meadows ym. 1972). Malthusilaisuuden mieleen tuovaan tietokonesimulaatioon pohjannut tutkimus ennusti, että ilman suuria muutoksia maapallon resurssien kulutukseen, maapallon resurssit eivät enää viimeistään 2070-lukuun mennessä kykene ylläpitämään maapallon koko ihmisväestön elämää, johtaen sekä ihmiskunnan väestön että tuotantokapasiteetin suureen ja nopeaan laskuun. *The Limits to Growth* -tutkimusta on vuosina 2014 (Turner 2014) ja 2020 (Herrington 2020) julkaistuissa tutkimuksissa verrattu sen julkaisun jälkeiseen empiiriseen dataan. Kummassakin tutkimuksessa on todettu, että *The Limits to Growth* -tutkimuksen simulaatio vuodelta 1972 vastaa sen jälkeen historiallisesti ja empiirisesti toteutunutta skenaariota, jossa ihmiskunnan väestö ja tuotantokapasiteetti romahtaa 2070-lukuun mennessä. Näin voidaan Turnerin (2014) ja Herringtonin (2020) pohjalta todeta, että *The Limits to Growth* -tutkimuksen synkkä ennustus on tällä hetkellä aikataulussa.

1900-luvun jälkipuoliskolla ilmastonmuutosta koskevaa tieteellistä tutkimusta tehtiin paljon. 1990-luvun alkuun mennessä tieteellinen näyttö ihmislähtöisen ilmastonmuutoksen todellisuudesta ja sen negatiivisista vaikutuksista maapallolle ja ihmiskunnalle oli jo mittavaa, ja monien suurten, vaikutusvaltaisten ja ilmastonmuutokseen vaikuttavien julkisen ja yksityisen sektorin tahojen tiedossa (Supran & Oreskes 2017; Supran & Oreskes 2020; IPCC 1992). Hallitustenvälinen ilmastopaneeli IPCC perustettiin vuonna 1988. Sen

tarkoituksena oli ja on yhä tehdä ja koota yhteen ilmastonmuutosta koskevaa tutkimusta, tehdä sen perusteella arvioita ilmastonmuutoksen tilanteesta, ja tuottaa tietoa poliittisen päätöksenteon tueksi. IPCC on tuottanut viisi varsinaista arvioreporttia, ja lisäksi ylimääräisiä tutkimusraportteja, tunnettuna esimerkkinä edellä mainittu 1,5 asteen raportti. Lisäksi IPCC:n kuudennesta varsinaisesta arvioreportista julkaistiin ensimmäinen osa elokuussa 2021 (loput kaksi osaa julkaistaan kirjoitushetken 2021 aikataulun mukaan vuoden 2022 aikana).

1990-luvulla maailman valtiot solmivat ensimmäisiä kansainvälisiä ilmastopimuksia, kuten Kioton sopimuksen vuonna 1997.¹ Myös julkisessa keskustelussa, sekä maailmalla yleisesti että Suomessa, ilmastonmuutos alkoi saada huomiota viimeistään 2000-luvulle tultaessa (Anderegg & Goldsmith 2014, 4; Vehkalahti 2016, 93). Suomessa ”julkinen puhe ilmastonmuutoksesta kasvoi voimakkaasti vuoden 2007 tietämillä” (Vehkalahti 2016, 93), jonka jälkeen ilmastonmuutospuheesta tuli Suomessa ”taustaaäni, jota käytetään mitä erilaisimpien asioiden yhteydessä” (emt.). Tämä tutkielma osoittaa, että ilmastonmuutos oli voimakkaasti läsnä myös eduskuntavaalien 2019 ympärillä käydyssä keskustelussa, etenkin syksyllä 2018 ja keväällä sekä kesällä 2019, sekä taustaaänenä erilaisten asioiden yhteydessä että aiheena itsessään.

1.3 Ilmastonmuutoksesta sanavalintana

Tutkielmassa käytetään sanaa ilmastonmuutos kuvaamaan alaluvussa 1.2 kuvailtua ilmiötä. Muitakin vaihtoehtoja tälle sanavalinnalle olisi ollut, kuten ilmaston lämpeneminen tai ilmastokriisi. Tutkielman kirjoittamisen aikana julkisessa keskustelussa on ympäristöongelmista esiintynyt myös ilmastonmuutoksen lisäksi muita ympäristöongelmia painottavia termejä kuten ympäristökriisi tai ekokriisi. Ilmastonmuutoksen kanssa samanaikaisesti käynnissä oleva kuudes sukupuuttoaalto, eli satojentuhansien eliölajien alati kiihtyvällä tahdilla toteutumassa oleva tai jo toteutunut sukupuutto, ja siitä seuraava ns. biodiversiteettikriisi eli luonnon monimuotoisuuden kriisi, ovat yksi ongelma, jota näissä termeissä painotetaan (IPBES 2019; Ceballos ym. 2020). Kuudes sukupuuttoaalto ja biodiversiteettikriisi ovat myös kytköksissä ilmastonmuutokseen, esim. niin että ilmaston lämpeneminen seurauksineen heikentää joidenkin eliölajien elinolosuhteita (IPBES 2019; Ceballos ym. 2020). Sukupuuttoaallolla ja biodiversiteettikriisillä on vakavia vaikutuksia

¹ Ilmastonmuutoksen politiikalle 2000-luvun keskeisimpiä tapahtumia on myös Pariisin ilmastopimuksen allekirjoittaminen 22.4.2016. 190 valtion sekä Euroopan Unionin allekirjoittama ja ratifioima sopimus sitoo osapuolensa rajoittamaan globaalin ilmaston lämpenemisen kahteen asteeseen suhteessa esiteolliseen aikaan.

myös ihmisille, sillä luonnon monimuotoisuuden heikkeneminen heikentää esim. ruuantuotannon edellytyksiä (IPBES 2019; Ceballos ym. 2020). Näin ympäristökriisin kaltaisen, kokonaisvaltaisemmin eri ympäristöön liittyviä kriisejä kuvaavan sanan käyttö voidaan nähdä perusteltuna.

Tässä tutkielmassa käytän kuitenkin sanaa ilmastonmuutos. Tämä johtuu ensisijaisesti siitä, että kyseinen sana oli tutkielman tarkasteluajanjaksojen aikana, syksyllä 2018 ja keväällä sekä kesällä 2019, hyvin yleinen sana kuvaamaan johdantoluvun alussa määriteltyä ilmiötä. Tästä syystä ”ilmastonmuutos” valikoitui myös aineiston hakuun parhaiten soveltuvaksi sanaksi (ks. alaluku 3.3), ja oli näin intuitiivinen valinta ilmiöstä tutkielmassa ensisijaisesti käytettäväksi sanaksi. Aineiston haun tuottamien artikkeleiden suuri määrä kertoo siitä, ettei intuitioni ainakaan täysin asiassa pettänyt.

1.4 Tutkimuskysymykset ja työn rakenne

Tämän tutkielman päätutkimuskysymys on:

1. Millaista mediakeskustelu ilmastonmuutoksesta Suomessa oli eduskuntavaalien 2019 ympärillä?

Tämä kysymys ohjaa tutkielmaa yleisellä tasolla. Se on laaja ja yleisluontoinen kysymys, joten se on operationalisoitava jollain tavalla. Operationalisoin kysymyksen 1 seuraavien alatutkimuskysymysten kautta:

2. Ketkä olivat äänessä mediakeskustelussa ilmastonmuutoksesta Suomessa eduskuntavaalien 2019 ympärillä?
3. Mistä aiheista ilmastonmuutoksen kanssa puhuttiin mediakeskustelussa Suomessa eduskuntavaalien 2019 ympärillä?
4. Millaisia oikeuttamismaailmoja mediakeskustelussa ilmastonmuutoksesta Suomessa käytettiin eduskuntavaalien 2019 ympärillä?²

² Kysymyksessä 4 mainittavat oikeuttamismaailmat ovat käsitteenä peräisin ranskalaistutkijoiden Luc Boltanskin ja Laurent Thévenot'n kehittämästä oikeuttamisteoriasta, jonka avulla voidaan analysoida (julkisessa) keskustelussa esitettyjä argumentteja sen pohjalta, mihin oikeutustapojen aihepiiriin tai oikeuttamisen logiikkaan eli ”oikeuttamismaailmaan” argumentissa vedotaan. Oikeuttamismaailmat kuvaavat sitä, millaisia erilaisia oikeutuksen tapoja ihmiset syystä tai toisesta keskustelussa käyttävät. (ks. esim. Boltanski & Thévenot 1999; Ylä-Anttila & Luhtakallio 2016). Oikeuttamisteoriaa, -analyysia ja -maailmoja esitellään laajemmin tämän tutkielman alaluvussa 3.2.

Vastaan siis tässä tutkielmassa kysymykseen 1 kysymysten 2–4 avulla. Vastaan kysymyksiin 2–4 vastataan etupäässä tutkielman ensimmäisessä analyysiluvussa, luvussa 4. Näihin alatutkimuskysymyksiin suoraan vastaamisen lisäksi vastaan kysymykseen 1 toisessa analyysiluvussa eli luvussa 5, jossa tarkastelen läheisemmin yhdeksää esimerkkiartikkelia tutkielman aineistosta laadullisen sisällönanalyysin ja oikeuttamisanalyysin menetelmiä käyttäen. Tiivistykset vastauksista tutkimuskysymyksiin löytyvät alaluvusta 6.2, sekä seuraavasta työn rakenteen esittelystä.

Tässä tutkielmassa tarkastelen ilmastonmuutokseen liittyvää keskustelua suomalaisessa mediassa eduskuntavaalien 2019 ympärillä. Johdannossa luvussa 1 perustelen aihevalintani, taustoitan aihealuetani kertomalla ilmastonmuutoksesta luonnontieteellisenä ilmiönä sekä sanavalintana, ja esittelen tutkimuskysymykseni sekä työni rakenteen. Tämän jälkeen luvussa 2 esittelen aiheeseen liittyvää ja tälle tutkielmalle relevanttia aiempaa tieteellistä tutkimusta mm. ilmastonmuutoksesta ja mediasta, ilmastonmuutoskeskustelun toimijoista, ns. ilmastokonsensuksesta ja sen kritiikistä, sekä mediatisaatioteoriasta. Tämän jälkeen, luvussa 3, kerron tarkemmin aineistostani – Helsingin Sanomien, Maaseudun Tulevaisuuden ja Perussuomalainen-lehden ilmastonmuutokseen liittyvistä artikkeleista – sekä käyttämästäni menetelmistä, laadullisesta sisällönanalyysistä ja oikeuttamisanalyysistä.

Tämän jälkeen siirryn tutkielman analyysiosioon, joka käsittää luvut 4 ja 5. Tarkastelen, mitä Helsingin Sanomien, Maaseudun Tulevaisuuden ja Perussuomalaisen artikkeleissa on kirjoitettu ilmastonmuutokseen liittyen tutkielman tarkasteluajanjaksoina. Alaluvussa 4.1 esittelen kehittäessäni ilmastonmuutoskeskustelun argumenttien luokittelujärjestelmän. Järjestelmässä on kaksi ylätasoa argumenttiluokkaa: ilmastokonsensus ja ilmastokritiikki. Nämä kumpikin jakautuvat kolmeen alatasoon argumenttiluokkaan. Ilmastokonsensuskuun kuuluvat alatasoon luokat ovat ilmastoradikalismi, ekomodernismi ja individualismi. Ilmastokritiikkiin kuuluvat alatasoon luokat puolestaan ovat ilmastokonservatismi, ilmastonationalismi ja ilmastodenialismi. Luokittelu perustuu tutkielman aineistosta tekemälleni tulkinnalle sekä aiempaan tutkimukseen, erityisesti Vihman ym. (2020) ja Lambin ym. (2020) tutkimuksiin.

Alaluvussa 4.2 esittelen, mitkä toimijat olivat tutkielman tarkastelemassa ilmastonmuutoskeskustelussa äänessä, minkä aihealueiden yhteydessä ilmastonmuutoksesta puhuttiin, ja millä tavoin ilmastonmuutokseen liittyviä argumentteja

oikeutettiin. Tutkielman mukaan keskustelussa oli äänessä runsaasti erilaisia toimijoita, erityisesti poliitikkoja lähes kaikista eduskuntapuolueista, toimittajia ja asiantuntijoita (tutkimuskysymys 2). Äänessä olleet asiantuntijat edustivat paitsi ilmasto- ja muita luonnontieteitä, myös laajasti muita aloja, kuten yhteiskuntatieteitä. Ilmastonmuutosta käsiteltiin keskustelussa laajasti eri aiheiden yhteydessä (tutkimuskysymys 3).

Eduskuntavaalit, niitä seuranneet hallitusneuvottelut sekä Antti Rinteen hallitus, kuten myös toukokuun 2019 Euroopan parlamentin vaalit ja ilmastonmuutokseen liittyvät poliittiset toimet, olivat yleisiä aiheita, joita käsiteltiin ilmastonmuutoksen yhteydessä. Tämä osoittaa ilmastonmuutoksen tärkeyden vaaliteemana eduskuntavaaleissa 2019, sekä sen poliittisuuden aiheena. Muita ilmastonmuutoksen kanssa käsiteltyjä yleisiä aiheita olivat mm. maa- ja metsätalous, energiantuotanto ja liikenne. Ilmastonmuutosta käsiteltiin erityisesti niin sanottuja ekologian, kansalaisuuden ja teollisuuden oikeuttamismaailmoja käyttäen (tutkimuskysymys 4).

Luvussa 5 analysoin tarkemmin yhdeksää esimerkkiartikkelia aineistosta laadullista sisällönanalyysiä ja oikeuttamisanalyysiä menetelminä käyttäen. Tämä analyysi kertoo ilmastonmuutoksen suuresta merkityksestä eduskuntavaaleille ja ilmastokonsensuksen hegemoniasta mediakeskustelussa niiden ympärillä, mutta osoittaa myös tuota konsensusta kohtaan esitettyä kritiikkiä. Lukujen 4 ja 5 analyysit nostavat molemmat esiin myös monia muita mielenkiintoisia huomioita eduskuntavaalien ilmastonmuutoskeskustelusta.

Tutkielma päättyy johtopäätökset ja keskustelu -lukuun 6, jossa esittelen tutkielman päätulokset, vastaan tutkimuskysymyksiin, ja reflektoin tätä tutkielmaa sekä mahdollisia jatkotutkimuksen kohteita. Tutkielman ensimmäinen päätulos on, että ilmastonmuutos oli tärkeä vaaliteema eduskuntavaaleissa 2019. Tarkastellussa keskustelussa sekä ihmislähtöisen ilmastonmuutoksen todellisuus että ihmisen kyky vaikuttaa siihen – ns. ilmastokonsensus – ovat lähtökohtina laajasti jaettuina, jopa hegemonisia. Tämän ilmastokonsensuksen hegemonian piiriin mahtuu kuitenkin monia erilaisia mielipiteitä, etenkin liittyen siihen, minkälaisia poliittisia toimenpiteitä näistä asiantiloista tulisi seurata. Ilmastokonsensuksen hegemoniaa kohtaan esiintyi myös kritiikkiä. Toinen tutkielman päätulos on, että IPCC:n 1,5 asteen raportin julkaisu syksyllä 2018 vaikutti mediakeskusteluun ilmastonmuutoksesta eduskuntavaalien 2019 ympärillä.

2 Aiempi tutkimus

Tässä luvussa luon katsauksen aiempaan tutkielmalle relevanttiin tutkimukseen. Tämän tarkoituksena on syventää lukijan käsitystä tutkielman käsittelemästä aiheesta ja tarjota tutkielmalle valmiudet tarkastella aihettaan. Aloitan tarkastelemalla ilmastonmuutosta ja mediaa käsittelevää tutkimusta alaluvussa 2.1. Alaluvussa 2.2 esitän ilmastonmuutoskeskustelun toimijoista tehtyä tutkimusta. Luvun 2 päättävässä alaluvussa 2.3 esittelen mediatisaatioteoriaa, joka toimii taustoituksena tässä tutkielmassa omaksutulle mediakäsitykselle.

2.1 Ilmastonmuutos ja media aiemmassa tutkimuksessa

Ilmastonmuutokseen liittyvää yhteiskuntatieteellistä tutkimusta on tehty varsin paljon ainakin läpi 2000-luvun ensimmäisen kahden vuosikymmenen. Myös mediaa ja ilmastonmuutosta on tutkittu tällä ajanjaksolla runsaasti. Schäfer & Schlichting (2014) ovat julkaisseet metatason artikkelin, jossa tarkastellaan ilmastonmuutoksen mediarepresentaatioihin liittyvää akateemista tutkimusta vuodesta 1960 vuoteen 2012. Heidän mukaansa ensimmäiset ilmastonmuutoksen mediarepresentaatioita käsittelevät tieteelliset artikkelit julkaistiin 1990-luvun alussa, ja niiden määrä kääntyi jyrkkään nousuun 2000-luvun ensimmäisen vuosikymmenen loppupuolella (Schäfer & Schlichting 2014, 148). Tutkimuksen kohteena olevien maiden määrä, tutkittujen medioiden muodot ja tutkimusten metodologiat ovat ajan myötä monipuolistuneet (Schäfer & Schlichting 2014, 142). Ilmastonmuutoksen mediarepresentaatioita käsittelevä tieteellinen tutkimus oli kuitenkin ainakin vuoteen 2012 mennessä edelleen painottunut printtimediaan ja länsimaihin (emt.), erityisesti Eurooppaan (Schäfer & Schlichting 2014, 150). Aihetta on kuitenkin tutkittu myös muiden maailmankolkkien kontekstissa: esimerkiksi Sadath ym. (2013) ovat vertailleet metsä- ja ilmastopolitiikkaan liittyviä diskursiivisia kehyksiä Bangladeshin mediassa muiden maiden vastaaviin.

Myös Suomessa on tutkittu ilmastonmuutosta ja mediaa. Jari Lyytimäen työstä voidaan mainita ainakin artikkeli ”Mainstreaming climate policy” (Lyytimäki 2011), missä hän tutkii ilmastonmuutoksen mediarepresentaatioita Suomen valtaviestimediassa vuosien 1990 ja 2010 välillä. Lyytimäen (2011, 653) mukaan ilmastonmuutoksen politiikkaan liittyvää uutisointia on ollut läpi hänen tarkastelemansa ajanjakson, mutta enemmän vasta vuodesta 2006 eteenpäin. Lyytimäen (2011, 649) mukaan ilmastonmuutoksen politiikan käsittely mediassa edistää ilmastonmuutokseen liittyvien poliittisten toimien toteutumista

päätöksenteossa. Tämä toimii hyvänä lähtökohtana ja perusteluna myös tälle tutkielmalle, vaikka samaan aikaan on myös todettava, ettei luonnollisesti ole yhdentekevää, *miten* ilmastonmuutosta mediassa käsitellään. Erilaiset käsittelytavat voivat implikoida erilaisia poliittisia toimia, ja näihin käsittelytapoihin pureudutaankin tässä tutkielmassa tarkemmin. Siinä missä Lyytimäen tutkimus käsittelee ilmastonmuutosuutisoinnin määrää, käsittelee tämä tutkielma enemmän sen laatua.

Lyytimäki (2011, 649) esittää, että ilmastonmuutoksen uutisointi kävi 1990–2010 läpi neljä ajanjaksoa: määrittelyvaiheen aikana ennen Kioton sopimusta 1997, kypsyminenvaiheen Kioton sopimuksen jälkeisinä vuosina, ”ilmastohypen” 2006–2008, ja 2008 alkaneen tasoittumisjakson. Lyytimäen artikkelin ollessa tätä kirjoittaessa jo 10 vuotta vanha, on uudelle tutkimukselle ilmastonmuutoksen politiikan käsittelystä suomalaismediassa tilausta. Voidaan pohtia, millaisia ajanjaksoja ilmastonmuutoksen käsittely on käynyt läpi vuoden 2010 jälkeen: aikaansaiivatko Pariisin ilmastopimus 2015 ja/tai IPCC:n 1,5 asteen raportti 2018 uuden ”ilmastohypen” ajanjakson, joka heijastuu eduskuntavaaleihin 2019 ja niiden ympärillä käytyyn julkiseen keskusteluun? Tämä tutkielma ei pysty tai pyrikään vastaamaan tähän kysymykseen täydellisesti, mutta on kuitenkin tutkielman tulosten valossa selvää, että eduskuntavaalien 2019 ympärillä mediassa keskusteltiin ilmastonmuutoksesta paljon.

Myös eduskuntavaaleja 2019 on tutkittu, merkittävimpänä esimerkkinä oikeusministeriön tilaama *Politiikan ilmastonmuutos* -vaalitutkimus (Borg ym. 2020). Tutkimus on nimestään huolimatta yleiskatsaus vaaleihin, mutta toki myös ilmastonmuutosta käsitellään siinä. Myös Tapio Raunio (2019) sivuaa eduskuntavaaleja 2019 käsittelevässä artikkelissaan ilmastopolitiikan merkitystä vaaleissa. Vihman ym. (2020, 50–58) pohjoismaisten oikeistopopulistipuolueiden ilmastopolitiikkaa käsittelevä tutkimus käsittelee osaltaan myös Suomen eduskuntavaaleja 2019 ja ilmastonmuutosta niiden teemana, erityisesti Perussuomalaisten näkökulmasta.

Pertti Vehkalahden (2017) väitöskirjassa *Pohjoisen ydinmylly: Julkinen keskustelu Fennovoiman ydinvoimalasta 2007-2013* koostuu kolmesta artikkelista ja niitä taustoittavasta osuudesta. Väitöskirjassa käytetään kehysanalyysia, oikeuttamisteoriaa, julkisuusteoriaa, politiikkaverkostoanalyysia ja diskurssianalyysiä Fennovoiman ydinvoimalasta 2007-2013 käydyin julkisen keskustelun tutkimuksessa. Väitöskirjan artikkeleista erityisesti järjestyksessä toinen, ”Ilmastonmuutoksen ydinasiat:

Ilmastokonsensus Fennovoima-kirjoittelussa 2007–2013” (Vehkalahti 2016), on tälle tutkielmalle merkityksellinen, sillä siinä tutkitaan kehysanalyysiä ja oikeuttamisteoriaa käyttäen ilmastonmuutokseen liittyvää Fennovoima-keskustelua 2007-2013.

Merkityksellistä artikkelissa on mm. ilmastokonsensuksen konseptin käyttö, jota käsittelem lisää alaluvussa 2.2. Vehkalahden tarkastelemassa ilmastonmuutoskeskustelussa ”on yhteistä pyrkimys ilmastonmuutoksen ’ratkaisemiseen’” (Vehkalahti 2016, 93), joka näyttäytyy ”lähes hegemonisena ilmastonmuutospuheena” (emt.). Merkityksellistä Vehkalahden artikkelissa on myös oikeuttamisteorian käyttö, jota käytetään myös tässä tutkielmassa (ks. alaluku 3.2). Oikeuttamisteoriaa suomalaisen median ilmastonmuutoskeskustelun tutkimuksessa käytetään myös artikkelissa ”Up with ecology, down with economy? The consolidation of the idea of climate change mitigation in the global public sphere”, missä Ylä-Anttila ym. (2018) toteavat ekologisen (ympäristön edulla argumenttinsa oikeuttavan, ks. alaluku 3.2) argumentaation lisääntyneen globaalisti ilmastonmuutoskeskustelussa.

Vehkalahden (2016, 93) kuvaus ilmastonmuutoksen ”ratkaisemisesta” ”lähes hegemonisena ilmastonmuutospuheena” on tälle tutkielmalle tärkeä huomio. Se asettaa tarpeen määritellä hegemonisuuden tai hegemonian käsitteen. Käytän hegemonian käsitettä tässä tutkielmassa marxilaisen filosofin Antonio Gramscin määritelmään pohjaten. Siinä hegemonia on yhteiskunnassa ei-hallitsevassa asemassa olevaan luokkaan tai ryhmään (esim. proletariaatti) kohdistuvaa dominaatiota hallitsevan luokan tai ryhmän (esim. porvaristo) toimesta, joka on ensisijaisesti ei-koersiivista. Tämä tapahtuu niin, että ei-hallitseva luokka hyväksyy ”spontaanisti” (Gramsci 1999, 145) hallitsevan luokan asettaman suunnan yhteiskunnalle. ”Spontaanin hyväksyntä” tarkoittaa sitä, että ei-hallitseva luokka hyväksyy dominaationsa periaatteessa vapaaehtoisesti – joko koska se ei ymmärrä hegemonisen yhteiskunnallisen suunnan olevan hallitsevan luokan dominaation seurausta, tai koska hallitsevan luokan dominaatio on sen silmissä legitiimiä. Tämä voi olla seurausta esim. siitä, että dominoitu massa omaksuu esim. kulttuurin kautta hallitsevan luokan intressejä mukailevia arvoja, uskomuksia tai käsityksiä yhteiskunnallisesta todellisuudesta. Gramscin (emt.) mukaan vasta tämän ”spontaanin hyväksynnän” epäonnistuminen edellyttää hallitsevalta luokalta koersiivisen voiman käyttöä valta-asemansa turvatakseen. (Gramsci 1999, 145; Heywood 2013, 174-175) Tämän tutkielman käytännön kontekstissa hegemonialla tarkoitetaan sitä, että jotakin käsitystä jostakin (ilmastopoliittisesta) asiantilasta pidetään yleisesti ottaen yhteiskunnassa totuutena, ”arkijärkisenä”, tai jopa itsestäänselvyytenä. Näin ollen sellaisen käsityksen kyseenalaistaminen edustaa politiikan

valtavirran ulkopuolista tai jopa yhteiskunnallisten normien vastaista puhetta.

”Ilmastokonsensuksen” (määritellään alaluvussa 2.2) hegemoninen tai lähes hegemoninen asema eduskuntavaalien 2019 ilmastonmuutoskeskustelussa on tämän tutkielman keskeisiä tuloksia (ks. alaluku 6.2).

2.2 Ilmastonmuutoskeskustelun toimijoista, konsensuksesta ja kritiikistä

Ilmastonmuutoksen vakiintuessa yhä kiinteämmäksi ja näkyvämmäksi osaksi politiikkaa, myös siihen liittyvä keskustelu muuttuu ja monipuolistuu. Mustavalkoinen jako ilmastonmuutosta torjuvien politiikkatoimien kannattajiin ja vastustajiin on tässä tilanteessa alati vähemmän hyödyllinen. Vielä vähemmän hyödyllinen on jako ”ilmastodenialisteihin” ja ”ilmastonmuutokseen uskojiin”. Eduskuntavaalit 2019 ovat tästä yksi esimerkki. Ilmastonmuutoskeskusteluun osallistuvien toimijoiden ja/tai argumenttien jaottelun ja luokittelun tulee olla tarkempaa ja yksityiskohtaisempaa.

Tätä tarkempaa toimijoiden jaottelua on myös akateemisessa tutkimuksessa tehty. De Pryck & Gemenne (2017) ovat yleisellä tasolla pyrkineet luokittelemaan ilmastotoimia vastustavia poliittisia toimijoita edelleen tarkempiin alaryhmiin, jotka ovat: 1) poliittiset toimijat jotka kieltävät ilmastonmuutoksen täysin; 2) ilmastonmuutoksen myöntävät mutta sen ihmislähtöisyyden kieltävät toimijat; 3) molemmat näistä hyväksyvät mutta sen seurauksia vähäisinä tai jopa positiivisina pitävät toimijat; ja 4) ilmastonmuutoksen torjuntaan ehdotettuihin poliittisiin toimenpiteisiin syystä tai toisesta kriittisesti suhtautuvat toimijat (De Pryck & Gemenne 2017, 120). Ilmastotoimia vastustavaa ryhmää voitaisiin luonnehtia ilmastokriittiseksi ryhmäksi. Ryhmää voitaisiin kenties nimittää myös ilmastodenialistiseksi, mutta ilmastokriittinen kuvaa sitä sanana paremmin, sillä ilmastodenialismi voidaan ymmärtää myös ilmastonmuutoksen olemassaolon tyystin kieltäväksi näkemykseksi, mikä taas ei osuvasti kuvaa kaikkia De Pryckin & Gemennen (2017) määrittelemiä alaryhmiä. Ryhmän kutsuminen ilmastokriittiseksi kuvaa tarkemmin esimerkiksi Perussuomalaisten käyttämää argumentaatiota eduskuntavaaleissa 2019, jossa ei kielletty ilmastonmuutoksen olemassaoloa tai tarvetta ottaa sitä huomioon poliittisessa päätöksenteossa, mutta perusteltiin ilmastonmuutoksen avulla myös puhtaasti ilmastodenialistisesta lähtökohdasta kannatettavia ilmastopoliittisia kantoja, kuten hiilidioksidipäästöjä aiheuttavan kotimaisen tuotannon ympäristörajoitusten tiukennusten välttämistä (ks. esim. Vihma ym. 2020, 50–60). Tätä ilmentää esim. Perussuomalaisten puheenjohtajan Jussi Halla-ahon vaalien alla käyttämä fraasi, ”suomalainen tehtaanpiippu

on ilmastoteko” (Tegelberg 2019), joka löytyy myös puolueen eduskuntavaaliohjelmasta 2019 (Perussuomalaiset 2019).

”Ilmastokriittiset” ovat siis yksi laaja ja monipuolinen ilmastonmuutoskeskustelun ryhmä. Toisessa ilmastonmuutoskeskustelun ryhmässä toimijat näkevät sekä ilmastonmuutoksen että ihmisen kyvyn vaikuttaa siihen tosiasioina. Suomen politiikan kontekstissa tämän ryhmän mukaan Suomessa tulisi tehdä poliittisia päätöksiä, jotka vähentävät päästöjä ja hillitsevät ilmastonmuutosta nykyistä enemmän. Siitä, millaisia näiden päätösten tulisi sisällöltään tarkemmin olla, on ryhmän sisällä eroja. Tätä toista ryhmää voidaan luonnehtia esimerkiksi Phillipsin (2016) tai Vehkalahden (2016) käyttämän terminologian mukaisesti ”ilmastokonsensuksen” ryhmäksi. Ilmastokonsensuksen ryhmästä on vaikeaa nostaa suomalaisen keskustelun piiristä esimerkiksi yhtä ainoata poliittista toimijaa, kuten puoluetta, koska näitä toimijoita on monia ja ne ovat erilaisia. Yhtenä esimerkkinä voidaan kuitenkin mainita suurimmaksi puolueeksi eduskuntavaaleissa 2019 noussut SDP; toinen, politiikassa vielä selkeämmin nimenomaan ilmastokysymyksiin profiloitunut puolue on Vihreät. Kuten todettua, on ilmastokonsensus tämän tutkielman ensimmäisen päätuloksen mukaan jopa hegemonisessa asemassa suomalaisessa mediakeskustelussa eduskuntavaalien 2019 ympärillä.

Myös monet muut toimijat kuin puolueet voidaan luokitella osaksi ilmastokonsensuksen ryhmää, samoin kuin osaksi ilmastokritiikin ryhmää. Esimerkkeinä tällaisista toimijoista voidaan ilmastokonsensuksen ryhmästä mainita ruotsalainen ympäristöaktivisti Greta Thunberg (ks. esim. Milman & Smith 2019), ja ilmastokritiikin ryhmästä Copenhagen Consensus Center -ajatushautomon johtaja Bjørn Lomborg (ks. esim. Lomborg 2018).

Tässä tutkielmassa lähtökohtana oli, että toivottaviin käytännön ilmastopoliittikkatoimiin liittyvien näkemuserojen johdosta ilmastokonsensuksen ryhmän edustama konsensus on tosiasiallisesti varsin pinnallinen. Esimerkiksi joulukuussa 2019 toimikautensa aloittanut Sanna Marinin hallitus voidaan lukea toimijana ilmastokonsensuksen piiriin; se on hallitusohjelmassaan sitoutunut muun muassa hiilineutraaliin Suomeen vuoteen 2035 mennessä, mikä on globaalisti verrattuna kunnianhimoinen tavoite (Valtioneuvosto 2019, 31-47). Tämä ei kuitenkaan tarkoita, etteikö Marinin ”ilmastokonsensushallituksen” sisällä esiintyisi ilmastopoliittisia näkemuseroja ja ristiriitoja (ks. esim. Muhonen & Teittinen 2020). Marinin hallituksen sisällä toimii viisi eri puoluetta, joiden välisissä ja sisäisissä ilmastopoliittisissa linjoissa on suuria eroja. Kaikki Marinin hallituksen puolueet kuitenkin

tunnustavat tosiasioiksi sekä ilmastonmuutoksen että ihmisen kyvyn vaikuttaa siihen, joka tämän tutkielman omaksuman luokittelun myötä jo itsessään riittää näiden puolueiden luokittelemiseksi ilmastokonsensuksen piiriin.

Antto Vihma, Gunilla Reischl, Astrid Nonbo Andersen ja Sofie Berglund käsittelevät Ulkopoliittiselle instituutille tekemässään tutkimuksessa *Climate Change and Populism* (Vihma ym. 2020) Suomen, Ruotsin ja Tanskan oikeistopopulistipuolueiden (Perussuomalaiset, Ruotsidemokraatit ja Tanskan kansanpuolue) ilmastonmuutokseen liittyvää poliittista puhetta. Vihman ym. tutkimus on tälle tutkielmalle tärkeää taustoitusta, koska siinä muodostetaan luokittelujärjestelmä ”ilmastokriittisille” toimijoille ilmastonmuutoskeskustelussa. Vihman ym. luokittelussa nuo toimijat on jaoteltu ilmastodenialisteihin, ilmastonationalisteihin ja ilmastokonservatiiveihin.

Ilmastodenialistit kieltävät ilmastonmuutoksen olemassaolon kokonaan.

Ilmastonationalistit tunnistavat ilmastonmuutoksen olemassaolon, mutta kiistävät tarpeen tehdä politiikkatoimia sen takia. Tämä perustellaan sillä, että sellainen toiminta vahingoittaisi oman valtion taloutta tai muuta kansallista intressiä, ja heikentäisi oman valtion kilpailukykyä. Ilmastonationalistinen perustelu saattaa myös todeta liian kunnianhimoisen ilmastopolitiikan olevan viime kädessä haitallista myös ilmastolle, sillä perusteella että liian tiukat ilmastolinjauksen saattavat karkottaa teollisuutta vähäpäästöisen teollisuuden maista suuripäästöisemmän teollisuuden maihin. Lisäksi usein käytetty perustelu ilmastonationalismin piirissä on se, etteivät yksittäiset pienet maat voi ilmastonmuutokselle mitään, kun suuremmat maat, kuten Kiina, kuitenkin saastuttavat menemään. Vihma ym. luokittelevat Perussuomalaiset tähän ilmastonationalistien ryhmään.

Ilmastokonservatiivit taas suhtautuvat ilmastonmuutoksen torjuntaan tähtäävään politiikkaan avoimemmin kuin ilmastonationalistit, mutta silti suhteellisen varauksellisesti. Kyseisenlaista politiikkaa tavataan sen piirissä tukea vain, jos se on maltillista ja halpaa. Ilmastokonservatiiviselle perustelulle on tyypillistä myös suuri luotto teknologiseen kehitykseen ilmastonmuutoksen ratkaisijana. (Vihma ym. 2020, esim. 24)

Vihman ym. mukaan Perussuomalaiset käyttää populismin klassista kansa vastaan eliitti - vastakkainasettelua (ks. esim. Stanley 2008) myös ilmastopolitiikassa: ilmastohysterinen

ja alarmistinen eliitti (”fillarikommunistit”) ajaa kansalle vahingollista politiikkaa, kun taas ilmastonationalistinen ja rationaalinen Perussuomalaiset yksin edustaa kansan etua (Vihma ym. 2020, 81-82). Kansainvälisten järjestöjen kuten EU:n ilmastopolitiikka näyttäytyy tässä narratiivissa Vihman ym. (2020, 82) mukaan yhdessä hysteerisessä rintamassa kotoisten fillarikommunistien kanssa.

Tämän luokittelun lisäksi Vihman ym. tutkimuksesta voidaan nostaa esiin toinenkin tämän tutkielman kannalta mielenkiintoinen huomio. Se koskee Tanskan kansanpuoluetta: siinä missä Perussuomalaisten ilmastonmuutospuhe asettuu Vihman ym. tutkimuksessa melko selkeästi ilmastonationalistiseen ryhmään, on Tanskan kansanpuolueen luokittelu siinä mutkikkaampaa. Tanskan kesän 2019 parlamenttivaalien alla Tanskan kansanpuolue pyrki lähinnä sivuuttamaan ilmastonmuutoksensymptomien kokonaan. Itse vaaleissa puolue kärsi kovan vaalitappion, menettäen merkittävän osan parlamenttipaikoistaan. Tämän jälkeen puolue teki radikaalin suunnanmuutoksen ilmastopoliittisessa puheessaan, korostaen ilmastonmuutoksen torjuntaan tähtäävän politiikan tärkeyttä. Vihman ym. tutkimuksessa Tanskan kansanpuolueen vaalitappiota ja sitä seurannutta ilmastopoliittista käännettä selitetään sillä, että vaalien alla tanskalaisessa julkisessa keskustelussa olivat hallitsevassa asemassa Grönlannin sulavat jäätiköt ja tanskalaista maataloutta vahingoittanut kuivuus. Näin ilmastonmuutos konkretisoitui Tanskan julkisella poliittisella agendalla kenties eri tavalla kuin esimerkiksi Suomessa eduskuntavaaleissa 2019. (Vihma ym. 2020, 31-43)

Vihman ym. vertailu Tanskan ja Suomen vaalien ilmastopolitiikan välillä herättää mielenkiintoisia jatkokysymyksiä liittyen ilmastonmuutoksen materiaalisen todellisuuden vaikutuksiin julkiselle keskustelulle ja sitä kautta poliittiselle todellisuudelle. Jos esimerkiksi jossain päin Suomea koettaisiin ennennäkemättömän pahoja tulvia seuraavien eduskuntavaalien alla, olisiko Perussuomalaisten ja muiden puolueiden ilmastopoliittinen puhe kenties erilaista? Ja miltä näyttäisi vaalitulos? Johtaako tulevien vuosien ilmastonmuutoksen materiaalisen prosessin eteneminen, ihmisten elämälle jatkuvasti pahenevin seurauksin, ilmastopolitiikassa yleisesti hyväksytyjen politiikkatoimien rajojen tai jopa ilmastopoliittiseen hegemonian radikaaleihin muutoksiin?³ Näihin kysymyksiin

³Ilmastopolitiikan yleisluontoinen ”radikalisoituminen” (ilmastonmuutosta poliittisilla päätöksillä aiempaa huomattavasti enemmän ehkäisemään pyrkiväksi muuttuminen) ilmastonmuutoksen etenemisen seurauksena on toki mahdollinen tulevaisuuden skenaario, mutta kaukana itsestään selvästä. Andreas Malm on yhdessä Zetkin Collective -tutkijayhteisön kanssa esittänyt tarkkanäköisen huomion siitä, ettei 2010-luvun loppuun mennessä näin ollut tapahtunut ainakaan kovin laajasti; päinvastoin, samanaikaisesti ilmastonmuutoksen ja sen seurausten kiihtyessä 2010-luvulla, nousi useiden valtioiden politiikassa entistäkin vahvempiin asemiin ilmastonmuutosta torjuvaan politiikkaan skeptisesti suhtautuvia tai jopa ilmastonmuutoksen tyystin kiistäviä

tämä tutkielma ei pysty vastamaan, mutta ne ovat mielenkiintoisia spekulaaation ja jatkotutkimuksenkin kohteita.

Monissa tilanteissa ei ole lainkaan selvää, luokitellako tietynlaisen puheenvuoron esittävä tietynlainen toimija ”ilmastokonsensuksen” vai ”ilmastokriittisten” ryhmään. Molempien ryhmien sisällä on niin paljon vaihtelua, että rajanveto on toisinaan hankalaa. Tähän tarjoaa helpotusta mm. artikkeli ”Discourses of Climate Delay” (Lamb ym. 2020), jossa joukko tutkijoita pyrkii selittämään ilmastopoliittisia puheenvuoroja, joissa ihmislähtöinen ilmastonmuutos tunnustetaan tosiasiaksi, mutta joissa syystä tai toisesta toppuutellaan tai vastustetaan ilmastonmuutoksen hillintään tähtääviä politiikkatoimia. Tällaiset Lambin ym. kuvaamat ”ilmastoviivytelyn” diskurssit laajentavat merkittäväällä tavalla tämänkin tutkielman kokonaiskuvaa ilmastonmuutoskeskustelusta. Ne saattavat myös selittää osaltaan sitä, miksi ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi tehdään suhteellisesti vähän verrattuna siihen, kuinka paljon ja kuinka huolestuneesti siitä julkisuudessa puhutaan. Tältä osin Lambin ym. ilmastoviivytelyn diskurssit muodostavat mielenkiintoisen yhtymäkohdan Vesan ym. (2020) tutkimukselle ”The quiet opposition: how the pro-economy lobby influences climate policy”, missä todetaan, että vaikka Suomessa ilmastonmuutoksen tai sen torjuntaan pyrkivien politiikkatoimien kyseenalaistaminen on *julkisuudessa* harvinaista, jotkin toimijat (tietyt liike-elämän organisaatiot, yritykset, ammattiliitot ja ministeriöt) priorisoivat kuitenkin *julkisuuden kulissien takana* taloudellisen kilpailukyvyn ilmastonmuutoksen torjuntaan tähtäävien politiikkatoimien edelle.

Lamb ym. jakavat ilmastoviivytelyn diskurssit neljään eri pääluokkaan, ja ne edelleen 2–4 alaluokkaan. Luokat ovat seuraavanlaisia (Lamb ym. 2020, 2, suomennos oma):

”**1. Vastuun uudelleensuuntaus:** jonkun muun pitäisi toimia ensin.

a. Individualismi: yksilöt ja kuluttajat ovat viime kädessä vastuussa tekemään ilmastotoimia ja puuttumaan ilmastonmuutokseen.

b. Entä sitten... [alkup. *whataboutism*]: hiilijalanjälkemme on olematon verrattuna [...]. Näin ollen meidän ei ole mitään järkeä tehdä ilmastotoimia, ainakaan ennen kuin [...] tekee niitä.

toimijoita, tunnettuina esimerkkeinä Donaldin Trumpin valinta Yhdysvaltojen presidentiksi 2016 sekä Jair Bolsonaro valinta Brasilian presidentiksi 2018 (Malm & Zetkin Collective 2021, ix), ja myös Perussuomalaisen toiseksi suurin ääniosuus eduskuntavaaleissa 2019.

c. Vapaaamatkustajan tekosyy: päästövähennykset heikentävät meitä. Muut eivät todellisuudessa aio vähentää päästöjä, ja käyttävät meitä hyväkseen, jos me teemme niin.

2. Ei-transformatiivisten ratkaisujen edistäminen: disruptiivinen muutos ei ole tarpeellista.

a. Teknologinen optimismi: meidän tulisi toiminnassamme keskittyä nykyiseen ja tulevaan teknologiaan, joka tarjoaa suuria mahdollisuuksia puuttua ilmastonmuutokseen.

b. Paljon puhetta, vähän tekoja: olemme maailman johtavia toimijoita ilmastonmuutokseen puuttumisessa. Olemme hyväksyneet kunnianhimoisen tavoitteen ja julistaneet ilmastohätätilan.

c. Fossiiliset polttoaineet ratkaisuna: fossiiliset polttoaineet ovat osa ratkaisua. Polttoaineistamme on tulossa tehokkaampia, ja ne toimivat siltana vähähiiliseen tulevaisuuteen.

d. Ei keppiä, vain porkkanaa: yhteiskunnassa toimii vain tukeva ja vapaaehtoisuuteen perustuva politiikka, rajoittavat toimenpiteet epäonnistuvat ja ne tulisi hylätä.

3. Ilmastopolitiikan huonojen puolien korostaminen: muutos tulee olemaan disruptiivista.

a. Perfektionismi politiikkatoimissa: meidän tulisi tavoitella ainoastaan täydellisiä ratkaisuja joita kaikki osapuolet tukevat; muuten menetämme harvalukuiset mahdollisuutemme muutosten tekemiseen.

b. Hyvinvointiin vetoaminen: fossiilisia polttoaineita tarvitaan kehitykseen. Niiden hylkääminen tuomitsee maailman köyhät kurjuuteen ja tuhoaa heidän oikeutensa moderniin elintasoon.

c. Sosiaaliseen oikeudenmukaisuuteen vetoaminen: ilmastotoimet aiheuttavat suuret kustannukset. Yhteiskuntamme haavoittuvaiset joutuvat maksamaan; ahkerat työtä tekevät ihmiset eivät saa nauttia lomastaan.

4. Ilmastonmuutokselle antautuminen: ilmastonmuutosta ei ole mahdollista hillitä.

a. Muutos on mahdotonta: kaikki päästöjä tehokkaasti rajoittavat toimet sotisivat nykyisiä elintapoja tai ihmisluontoa vastaan, eikä niitä näin ollen ole mahdollista implementoida demokraattisessa yhteiskunnassa.

b. Doomismi: kaikki ilmastonmuutoksen rajoitustoimenpiteet ovat liian vähän ja tulevat liian myöhään. Katastrofaalinen ilmastonmuutos on jo lukittu tapahtumankulkuna. Meidän tulisi sopeutua, tai luovuttaa kohtalomme Jumalan tai luonnon käsiin.”

Lambin ym. viitekehikkoa voi tarkastella sellaisen normatiivisen linssin läpi, jonka mukaan kaikki kehikossa kuvatut diskurssit, oikeutukset tai argumentaatiotyylit edustavat väärää ilmastopoliittikkaa. Tällaisessa tulkinnassa ei jää juuri muulle ilmastopoliittikalle sijaa kuin suuriin ja nopeisiin järjestelmätason poliittisiin muutoksiin johtavalle ilmastopoliittikalle. Tämä johtopäätös ei välttämättä ole väärä, mutta Lambin ym. kehikosta voidaan tehdä myös vähemmän normatiivinen tulkinta. Siinä kehikko kuvaa sitä, millaisia erilaisia argumenttityyppejä voidaan käyttää erilaisten ilmastopoliittisten toimien viivyttämiseksi tai estämiseksi. Esimerkiksi sosiaalisen oikeudenmukaisuuden vaatiminen ilmastopoliittisia toimenpiteitä tehtäessä voidaan yhdistää myös vaatimukseen radikaalista, järjestelmätason ilmastopoliittisesta muutoksesta. Yhdessä Vihman ym. (2020) tutkimuksen kanssa Lambin ym. (2020) tutkimus tarjoaa pohjan tämän tutkielman alaluvussa 4.1 esiteltävälle ilmastonmuutoskeskustelun luokittelujärjestelmälle.

2.3 Mediatisaatio

Yhteiskunnan mediatisaatio tarkoittaa Stig Hjarvardin (2008) määritelmän mukaan kehityskulkua, missä mediasta muodostuu omalla logiikallaan toimiva yhteiskunnallinen instituutio, jonka logiikkaan muiden yhteiskunnallisten instituutioiden ja toimijoiden täytyy mukautua, ja joka ikään kuin tunkeutuu osaksi näiden muiden instituutioiden ja toimijoiden jokapäiväistä tekemistä ja logiikkaa (Hjarvard 2008, 105). Tämä eroaa niin sanotusta perinteisestä mediakäsityksestä, jossa media on käsitetty yhteiskunnasta erillisenä yksikkönä, joka kyllä vaikuttaa yhteiskuntaan, mutta joka vaikuttaa siihen sen ulkopuolelta, ei sisäpuolelta, niin kuin mediatisoituneessa yhteiskunnassa (emt.). Mediatisoituvassa yhteiskunnassa media läpäisee kulttuurin jokaisen kerroksen, ja sen logiikka on läsnä ja vaikuttaa lähes kaikessa sosiaalisessa olemisessä ja tekemisessä (emt.). Se ei tarkoita, että perinteiset poliittista valtaa käyttävät instituutiot eivät enää käyttäisi valtaa, mutta niiden vallankäyttö on median logiikalle altistunutta, johtuen median jatkuvasta läsnäolosta ja vaikutuksesta politiikassa (Hjarvard 2008, 107). Esimerkki ns.

perinteisen mediakäsityksen ilmentämästä median toimintamallista on tilanne, missä sanomalehdessä oleva vaalimainos vaikuttaa jonkun äänestyspäätökseen (Hjarvard 2008, 105). Hjarvardin (2008, 106) mukaan yhteiskunnan mediatisaatio ei tarkoita, ettei tällaisia perinteisen mediakäsityksen tulkitsemia tilanteita enää olisi. Mediatisoituneessa yhteiskunnassa on kuitenkin tämän lisäksi lukemattomasti muitakin tilanteita, joissa median logiikka (ennemmin kuin jokin tietty yksittäinen toimija) vaikuttaa ihmisten käytökseen ja päätöksiin. Frank Esserin ja Jesper Strömbäckin teoksen *Mediatization of Politics* (2014) mukaan politiikan mediatisaatioprosessissa politiikan oma, median logiikasta erillinen logiikkansa on altistunut median logiikalle, jonka seurauksena ”poliittisilla prosesseilla, instituutioilla, organisaatioilla ja toimijoilla” on yhä vähemmän autonomiaa suhteessa mediaan ja sen logiikkaan (Esser & Strömbäck 2014, 6, suomennos oma). Median käsittäminen politiikan ja yhteiskunnan läpäisseenä, kaikkialla läsnä olevana abstraktina instituutiona ja logiikkana tarjoaa pohjan median ja politiikan välisen suhteen tarkasteluun.

Mediatisaation käsite tarjoaa tälle tutkielmalle pohjaa ja kehyksen. Tutkin, minkälaisia argumentteja ja oikeutuksia suomalaisessa mediassa on tietyllä ajanjaksolla ilmastonmuutokseen liittyen esitetty. Jotta tästä tutkielmasta voitaisiin tehdä hedelmällisiä johtopäätöksiä ja pohtia mahdollisesti hyödyllistä jatkotutkimusta aiheesta, on media yhteiskuntatieteellisenä käsitteenä määriteltävä jotenkin, ja tässä se määritellään mediatisaatioteorian mukaisesti. Medialla siis katsotaan olevan jatkuvaa vaikutusta siihen, miten ihmiset ajattelevat asioista ja kokevat todellisuutta. Myöhemmässä tutkimuksessa voidaan mediatisaatio- tai jonkin muun teorian pohjalta perehtyä siihen, *miten* mediassa ilmenevät näkemykset vaikuttavat politiikkaan ja yhteiskunnalliseen todellisuuteen sekä eri poliittisten toimijoiden käsityksiin siitä tarkemmin.

3 Menetelmä ja aineisto

Tässä osiossa esittelen tutkielman menetelmät, laadullisen sisällönanalyysin ja oikeuttamisanalyysin. Esittelen myös, miten ja millä perusteilla tutkielman aineisto on kerätty.

3.1 Laadullinen sisällönanalyysi

Tutkiessani ilmastonmuutoksen mediakeskustelua, tutkin viime kädessä kieltä kommunikaation välineenä. Jouni Tuomen ja Anneli Sarajärven (2002, 48) mukaan kommunikaatiota tutkiessa voidaan käyttää tutkimusmenetelmänä sisällönanalyysiä. Tuomen ja Sarajärven mukaan ”sisällönanalyysi tarkastelee kommunikaatiota ’todellisuuden kuvana’” (Tuomi & Sarajärvi 2002, 58) ja sillä ”etsitään tekstin merkityksiä” (Tuomi & Sarajärvi 2002, 105-106). Vehkalahta (2017, 82–87) mukaillen totean laadullisen sisällönanalyysin eduksi sen, että ”menetelmä tarjoaa hyvän väylän aineiston pääpiirteiden” ja ”yleiskuvan” hahmottamiseksi (Vehkalahti 2017, 82–83). Kuten Vehkalahti (2017, 86) toteaa, on laadullisen sisällönanalyysin heikkous sen tulkinnanvaraisuus. Laadullinen sisällönanalyysi on nimensä mukaisesti aina pääasiassa laadullinen tutkimusmenetelmä, mutta sitä voidaan soveltaa niin, että se saa myös määrällisen tutkimusmenetelmän piirteitä (Vehkalahti 2017, 84). Myös tässä tutkielmassa, analyysini ensimmäisessä osassa luvussa 4, muodostan ilmastonmuutoskeskustelun luokittelukategorioita, ja luokittelen suurta aineistomäärää, näin soveltaen laadullista sisällönanalyysiä määrällisemmällä otteella ja yhdistäen laadullista ja määrällistä tutkimusta toisiinsa (luvussa 5 taas käytän laadullista sisällönanalyysiä puhtaan laadullisesti). Määrällisemminkin suuntautuneena laadullinen sisällönanalyysi on kuitenkin tulkinnanvaraista, koska se perustuu aina tutkijan tulkintaan laadullisen aineiston ominaisuuksista (Vehkalahti 2017, 84), joka taas – ainakin tämän tutkielman tapauksessa – on useimmiten ainakin jossain määrin tulkinnanvaraista. Tulkinnanvaraisuudestaan huolimatta laadullinen sisällönanalyysi on hyvä ”perusanalyysimenetelmä, jota voidaan käyttää kaikissa laadullisen tutkimuksen perinteissä” (Tuomi & Sarajärvi 2002, 93). Se soveltuu hyvin tämän tutkielman aineiston, eli sanomalehtiartikkelien, analyysiin.

3.2 Oikeuttamisanalyysi

Oikeuttamisanalyysi on Tuomas Ylä-Anttilan ja Eeva Luhtakallion artikkelissaan ”Justification Analysis: Understanding Moral Evaluations in Public Debates” (Ylä-Anttila & Luhtakallio 2016) esittelemä analyysimenetelmä, joka pyrkii analysoimaan julkisessa

keskustelussa esitettyjä argumentteja sen pohjalta, minkälaisiin moraalisiin oikeutuksiin ne pohjautuvat. Oikeuttamisanalyysi pohjaa ranskalaistutkijoiden Luc Boltanskin ja Laurent Thévenot'n kehittämään oikeuttamisteoriaan (ks. esim. Boltanski & Thévenot 1999), jossa Boltanski ja Thévenot jaottelevat julkisessa keskustelussa käytettävät erilaiset oikeuttamisen logiikat kuuteen eri ”oikeuttamismaailmaan” (Boltanski & Thévenot 1999, 269–373). Ylä-Anttila ja Luhtakallio rakentavat tämän jaottelun pohjalta oikeuttamisanalyysille seitsemän oikeuttamiskategorian eli oikeuttamismaailman jaottelujärjestelmän. Siinä kukin oikeuttamismaailma kuvaa oikeutustyyppiä, joka perustuu tiettyyn moraaliseen arvoon vetoamiseen, ja jolla pyritään oikeuttamaan tiettyä väittämää (Ylä-Anttila & Luhtakallio 2016, 2–4). Eri oikeuttamismaailmojen moraaliset arvot, mihin oikeutuksessa vedotaan, perustuvat kilpaileviin käsityksiin ns. yhteisen hyvän luonteesta (Ylä-Anttila & Luhtakallio 2016, 2–4). Näin näillä oikeutustavoilla pyritään kohottamaan argumentti omaa, henkilökohtaista intressiä ylevämmälle tai yleisemmälle tasolle; perustamaan argumentti yhteisen hyvän edistämiseen. Oikeuttamisanalyysissä oikeuttaminen on siis aina sosiaalista, koska se sitoo argumentin puhujan käsityksiin muiden ihmisten jakamista intresseistä tai näkemyksistä. Pyrkimällä vetoamaan jaettuihin käsityksiin yhteisestä hyvästä oikeuttaminen oikeuttamisanalyysissä rinnastuu myös aiemmin tutkimuksessa mainittuun hegemonian käsitteeseen: hegemoniateoriassa laajasti yhteiskunnassa jaetut käsitykset yhteisestä hyvästä ja ns. arkijärkisestä heijastavat vallitsevaa hegemoniaa.

Ylä-Anttilan ja Luhtakallion määrittelemät oikeuttamiskategoriat eli oikeuttamismaailmat ovat seuraavat⁴:

- Inspiraation maailma (*inspired worth*): johonkin abstraktiin hienouteen tai suuruuteen vetoava väite, kuten uskontoon tai luonnon jylhyyteen perustava väite, esim. “Kolilta avautuvaa upeaa maisemaa katsellessa on selvää, että meidän täytyy suojella luontoa”.
- Kodin maailma (*domestic worth*): henkilökohtaisten suhteiden, perinteen, perityn statuksen, intiimiyden ja hierarkian (Ylä-Anttila & Luhtakallio 2016, 3) arvoon

⁴ Mukana olevat esimerkkilauseet ovat itse keksimiäni, pohjautuen laajan ilmastonmuutoksen mediakeskustelun läpikäynnin pohjalta syntyneeseen käsitykseen keskustelun ja siinä esitettävien argumenttien luonteesta. Esimerkkilauseet ovat itse keksittyjä tutkielman aineistosta nostettujen sijaan, jotta ne mahdollisimman yksiselitteisesti ja selkeästi kuvastaisivat oikeuttamisanalyysin oikeuttamismaailmoja. Myös aineistosta löytyy varsin selkeitä esimerkkejä oikeuttamismaailmoista (joka on analyysin hyödyllisyyden kannalta luonnollisesti tärkeää), mutta itse keksimilläni esimerkkilauseilla haluan tehdä oikeuttamismaailma-luokittelusta niin selkeitä kuin mahdollista.

vetoava väite, esim. ”tämä laki on hyvä koska tasavallan presidentti kannattaa sitä”;
 “presidentti kehotti kaikkia suomalaisia tekemään osansa ilmastonmuutoksen torjumiseksi”

- Kuuluisuuden maailma (*the worth of fame*): kuuluisuuden arvoon vetoava väite, esim. ”lääkäri Rohtonen on hyvä koska hän on kansainvälisesti arvostettu”;
 ”Suomen euroviisuedustaja Daruden mukaan ilmastonmuutos on vakava uhka”.
- Kansalaisuuden maailma (*civic worth*): kansalaisuuteen tai oikeuksiin (kuten ihmisoikeudet) liittyviin asioihin, kuten kansalaisoikeuksiin vetoava väite, esim. ”kansalaisilla on oikeus terveydenhuoltoon”; “meidän täytyy torjua ilmastonmuutosta suojellaksemme tulevien sukupolvien oikeuksia”.
- Markkinoiden maailma (*market worth*): markkinoiden tai talouden etuun vetoava väite, esim. ”tehdas tulee rakentaa, koska se lisää työllisyyttä ja edistää talouskasvua”; “emme voi antaa liian tiukkojen ilmastovaatimusten näivettää taloudellista kilpailukykyämme”.
- Teollisuuden maailma (*industrial worth*): tehokkuuteen tai tieteelliseen asiantuntijuuteen perustava väite, esim. jonkin tehtaan rakentamisen perustelu seikkaperäisellä tieteelliseen tietoon pohjaavalla asiantuntijätiedolla; “uuden ydinvoimalan rakentaminen vähentää päästöjä pitkällä aikavälillä, ja on tutkimusten mukaan ainoa realistinen tapa saavuttaa hiilineutraalius”.
- Ekologian maailma (*ecological worth*): luontoon/ympäristöön/ilmastoon vetoava väite, esim. ”päästöjä täytyy vähentää ilmastonmuutoksen torjumiseksi”. (Ylä-Anttila & Luhtakallio 2016, 3)

Oikeuttamisanalyysin oikeuttamismaailmat eivät ole kiveen hakattuja. Niitä voi poistaa tutkimuskontekstin edellytysten mukaan, ja samoin niitä voi keksiä uusia. Esimerkiksi, artikkelissaan *Up with ecology?* Ylä-Anttila ym. (2018, 594) jaottelevat ilmastonmuutosta koskevan julkisen keskustelun piirissä käytetyt oikeutustavat markkinoiden (*market*) ja ekologian (*ecological*) oikeuttamismaailmoihin. Näistä markkinoiden oikeuttamismaailman piiriin on määritelty vielä erillinen ekomodernismin (*eco-modernist*) oikeuttamismaailma (emt.). Näistä markkinoiden oikeuttamismaailma jakaa yhtäläisyyksiä tämän tutkielman ilmastokriittisten puheenvuorojen kanssa, asettaen ilmastonmuutoskeskustelussa ilmastoon ja ilmastonmuutokseen liittyvät huolenaiheet ja huomiot toissijaisiksi, ja nostaen taloudelliset huolenaiheet kuten talouskasvun, taloudellisen kilpailukykyyn ja vaikkapa työpaikkojen säilyttämisen ja lisäämisen niitä tärkeämmiksi (emt.). Ekologian oikeuttamismaailma puolestaan vastaa läheisesti tässä

tutkielmassa ilmastokonsensuksen toimijaryhmän ja puheenvuorojen käyttämää logiikkaa: siinä ilmastoon, ympäristöön ja ilmastonmuutokseen liittyvät huolenaiheet ovat ensisijaisia suhteessa mm. taloudellisiin huolenaiheisiin (emt.). Ekomodernismin oikeuttamismaailman logiikan voidaan katsoa myös linkittyvän edellä mainittuun ilmastokonsensukseen, vaikka se onkin Ylä-Anttilan ym. (2018) jaottelussa osa markkinoiden oikeuttamismaailmaa. Se eroaa ekologian oikeuttamismaailman logiikasta siinä, että se suhtautuu ilmastonmuutoksen asettamiin haasteisiin mahdollisuuksina, eikä niinkään uhkina (Ylä-Anttila ym. 2018, 594). Se on modernistinen juuri siinä mielessä, että se heijastaa uskoa (länsimaiseen) edistysajatteluun ja ajatukseen siitä, että ihmiskunnan täytyy jatkaa teknologista ja muuta kehitystään ilmastonmuutoksenkin edessä, tai juuri sen takia. Ekomodernismin oikeuttamismaailman logiikassa ilmastonmuutos saatetaan kokea vaikkapa huikeaksi bisnesmahdollisuudeksi, jossa se tarjoaa esim. uusiutuvien energiamuotojen tuotantoon liittyviä suuria taloudellisia mahdollisuuksia. Ekomodernismin logiikassa ilmaston etua ja talouden etua ei siis ole asetettu vastakkain, vaan päinvastoin, taloudellisia etuja ajamalla voidaan myös torjua ilmastonmuutosta, ja ilmastonmuutosta torjumalla edistää talouden kukoistusta. Tämän tutkielman lähtöoletuksena oli, että ekomodernismi edustaa yhtä jakolinjaa ilmastokonsensuksen sisällä: ajattelin konsensuksen piirissä ilmenevän argumentteja, jotka asettavat ilmaston ja talouden edut vastakkain (asettuen ilmaston puolelle), ja argumentteja, jotka ilmentävät uskoa ilmastonmuutoksen ja esim. talouskasvun yhteensopivuuteen (tällaisia eroja myös löytyi, ja niitä käsitellään luvussa 5). Tässä tutkielmassa lisään siis Ylä-Anttilan & Luhtakallion (2016) seitsemään oikeuttamismaailmaan vielä kahdeksannen, Ylä-Anttilan ym. (2018) määrittelemän ekomodernistisen oikeuttamismaailman.

3.3 Ajallinen rajaus

Olen valinnut tutkielman tarkasteluajan alkupäiväksi 7.10.2018, koska IPCC:n 1,5 asteen raportti julkaistiin 8.10.2018, ja aineistonkeruun alkupäivän asettaminen päivää aiemmaksi tuntui järkevältä ratkaisulta. IPCC:n raportin julkaisupäivä on eduskuntavaalien 2019 ympärillä käydylle ilmastonmuutoskeskustelulle tärkeä siksi, että se herätti runsaasti keskustelua sekä Suomessa että muualla. Tutkielman lähtöoletuksena siis oli, että raportti vaikutti siihen, että ilmastonmuutos oli niin merkittävä teema mediakeskustelussa vaalien ympärillä. Loppupäiväksi valitsin 9.6.2019 siksi, koska Antti Rinteen hallitus muodostettiin 6.6.2019. Näin sain aineistoon mukaan Rinteen hallituksen hallitusohjelmasta käytyä alustavaa mediakeskustelua. Aikavälillä 7.10.2018–9.6.2019 sisällytin aineistonkeruuaikaani IPCC:n raportin ja Rinteen hallitusohjelman julkaisemisten

lisäksi mm. itse eduskuntavaalit 14.4.2019 ja niiden jälkeiset hallitusneuvottelut, sekä Euroopan parlamentin vaalit 26.5.2019.

Jos koko ajanjakson 7.10.2018—9.6.2019 kaikki aineisto olisi otettu tarkasteluun, olisi aineistoa ollut yksinkertaisesti liikaa (osittain) laadullisen analyysin tekemiseen maisterintutkielman puitteissa. Siksi rajasinkin tarkasteluajanjaksoani edelleen useampiin lyhyempiin tarkasteluajanjaksoihin sillä perusteella, milloin ilmastonmuutosta oli asiasanahaun perusteella suomalaisessa mediassa käsitelty. Esimerkkitapauksina suomalaisesta mediakentästä kävin läpi Helsingin Sanomien ja Ilta-Sanomien ilmastonmuutos-sanan mainitsevien artikkeleiden kuukausi- ja viikkokohtaiset artikkelimäärät. Niiden perusteella ilmastonmuutoksesta julkaistiin artikkeleita erityisesti seuraavilla ajanjaksoilla:

- IPCC:n 1,5 asteen raportin julkistuspäivää seurannut kuukausi, eli 8.10.–8.11.2018
- Eduskuntavaaleja 2019 edeltänyt kuukausi, eli 14.3.–14.4.2019
- Ja toukokuu 2019, sisältäen hallitusneuvottelut, eurovaalit ja Arktisen neuvoston kokouksen Rovaniemellä, johon myös Yhdysvaltojen ja Venäjän ulkoministerit osallistuivat.

Näiden perusteella määrittelin tutkielmalleni seuraavat ajanjaksot eli periodit, joilta keräsin tutkielman aineiston:

- Periodi 1: 7.10.–8.11.2018
- Periodi 2: 14.3.–14.4.2019
- Periodi 3: 9.5.–9.6.2019

Käytännössä keräsin aineiston hakemalla em. aikaväleillä kaikki asiasanalla ”ilmastonmuutos” (tai ”ilmastonmuuto*”) sijamuotojen sisällyttämiseksi hakutulokseen) löytyvät tekstit tarkastelemieni suomalaismedioiden digitaalisista arkistoista.

Nämä tarkasteluajanjaksot kävivät järkeen myös tutkielman aihepiiriin ja tavoitteiden kannalta. Kun tarkoituksena on tutkia ilmastonmuutoskeskustelua eduskuntavaalien ympärillä, on ensinnäkin luonnollista ottaa tarkasteluun eduskuntavaaleja välittömästi edeltänyt keskustelu. Samoin eduskuntavaaleista seuranneet hallitusneuvottelut on mielekästä ottaa tarkasteluun eduskuntavaaleista kiinnostuneessa tutkielmassa.

Tarkastelemalla mediakeskustelua hallitusneuvottelujen ajalta (tarkastelujakso 3) sain mukaan myös toukokuun 2019 europarlamenttivaalit. Vaikka kyseessä ovat eduskuntavaaleista täysin erilliset vaalit, oletin europarlamentti- ja eduskuntavaalien ajallisen läheisyyden kuitenkin heijastuvan vaalikeskustelujen osittaisessa limittymisessä. IPCC:n 1,5 asteen raportin julkistusta seuranneen keskustelun tarkastelu on tutkielman aihepiirin kannalta mielekästä siksi, että se tapahtui verraten lähellä eduskuntavaaleja, ja koska oletin raportin vaikuttaneen eduskuntavaalien mediakeskusteluun (mikä sai tutkielmassa myös vahvistusta).

3.4 Aineisto

Tämän tutkielman aineisto muodostuu edellä mainittujen aikavälien kaikista ilmastonmuutos-sanan sisältävistä artikkeleista kolmesta suomalaisesta mediasta. Näiksi medioiksi valikoituvat Helsingin Sanomat, Maaseudun Tulevaisuus ja Perussuomalainen.

Ensimmäisen median valinta on suhteellisen helppo. Helsingin Sanomat (HS) on Suomen (ja samalla koko Pohjoismaiden) laajalevikkisin sanomalehti. Sen asema suomalaisella mediakentällä on vahva, ja sen vaikutus suomalaiseen julkiseen keskusteluun on suuri. HS kuuluu Sanoma-konserniin, joka on Suomen suurin mediakonserni, omistaen HS:n lisäksi mm. Ilta-Sanomat, Aamulehden ja Satakunnan Kansan, sekä neljä televisiokanavaa omistavan Nelonen Median.

Ennako-oletuksena ajattelin ilmastokonsensuksen mukaisen näkökulman korostuvan HS:n sisällössä – siis sellaisen, missä ilmastonmuutos ja ihmisen kyky vaikuttaa siihen tulkitaan tosiasioiksi, ja missä katsotaan, että päästöjen vähentämiseksi ja ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi tulisi tehdä joitain lisätoimenpiteitä, sekä maailmalla yleisesti että Suomessa. Tämä oletus sai aineistoa läpikäydessä myös vahvistusta. Toki HS:ssäkin esiintyy erilaisia näkökulmia, myös kriittisempiä ihmisen kykyyn vaikuttaa ilmastonmuutokseen. HS:n ilmastokonsensusta mukaileva toimituksellinen linja kuitenkin ilmenee mm. erinäisistä ilmastonmuutosta käsittelevistä pääkirjoituksista, HS:n toimittajien kolumneista ja toimittaja Piia Elosen nimittämisestä HS:n "ilmastokirjeenvaihtajaksi" vuodelle 2019, tehtävänään kirjoittaa lehtiartikkeleita ilmastonmuutokseen liittyen.

Ennako-oletuksena ajattelin HS:n edustavan myös kaupunkilaista näkökulmaa. Toki HS:ssä esillä on myös esim. maanviljelijöiden ja maanviljelyn etujärjestöjen ääniä (ks.

alaluku 4.2, taulukko 4.1), ja se on valtakunnallisesti orientoitunut sanomalehti. Sen toimitus kuitenkin sijaitsee Helsingissä, ja sen ennakko-oletuksena ajattelin sen uutisoinnissa painottuvan kaupunkilainen ja erityisesti helsinkiläinen näkökulma. Tämän voisi kenties ajatella heijastuvan myös ilmastopoliittisten aiheiden käsittelyyn HS:n artikkeleissa, eräänlaisena ”kaupunkivihreytenä”.

Oletinkin, että HS:n ilmastopoliitiikan käsittely eroaa jossain määrin Maaseudun Tulevaisuuden (MT) vastaavasta. MT on Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto ry:n (MTK) pää-äänenkannattaja, ja näin sen voi olettaa olevan HS:ää enemmän maaseudulle olennaisiin aiheisiin ja näkökulmiin keskittynyt. Näin valitsin tutkielmassa käsiteltäväksi toiseksi mediaksi MT:n. Tämä tutkielma tarjosi myös vahvistusta näille oletuksille.

Perussuomalaisen Suomen Uutiset -median alla toimiva, kerran kuussa ilmestyvä Perussuomalainen-lehti (PS; tutkielmassa lyhenteellä PS viitataan siis nimenomaan Perussuomalainen-lehteen, ei Perussuomalaiset-puolueeseen) on kolmas tutkielman tarkastelema lehti. Perussuomalaisen sisällyttäminen tutkielmaan luo asetelman, missä yksi tarkasteltavista lehdistä on puoluepoliittisesti sitoutunut, ja kaksi muuta ei. Tietyllä tapaa tämä voidaan nähdä epäsuhtaisena, mutta sillä on myös hyviä puolia: se laajentaa tutkielman tarkastelun piirissä olevaa mediakenttää myös puoluepoliittisen journalismin alueelle, antaen näin edustavamman kuvan suomalaisesta mediakentästä, ja sitä kautta edustavamman kuvan suomalaisesta ilmastonmuutoskeskustelusta eduskuntavaalien ympärillä. Tutkielman tulosten yleistettävyyys koko suomalaiseen mediakenttään paranee, kun mukana on kolme erilaista mediaa.

Oletuksena myös oli, että PS tuo kolmannen näkökulman mukaan ilmastonmuutoskeskusteluun HS:n ja MT:n rinnalle. HS:n ajateltiin siis tuovan vahvasti esiin ”kaupunkivihreää” ajattelua. MT:n taas ajateltiin edustavan enemmän ”järvivihreyttä”. Tällä mm. Keskusta-puolueessa käytetyllä termillä (Keskusta 2019; Suomenmaa 2021) tarkoitetaan tässä ajattelua, jossa ilmastonmuutos tunnustetaan todelliseksi ongelmaksi, joka vaatii reagoimista politiikkatoimien muodossa, mutta joita tehdessä täytyy edetä rauhallisesti, niiden työ- ja talouspoliittisia muutoksia aiheuttavia vaikutuksia varoen. On tärkeää huomioida ”järki”-sanan käyttö tässä yhteydessä: sana saa kannan vaikuttamaan oikealta ja jopa neutraalilta, poliittisten mielipiteiden yläpuolella olevaa, ja muistuttaa arkijärkisen tai itsestäänselvän merkityksestä alaluvussa 2.1 mainitussa hegemoniateoriassa. Maltillisuudessaan ”järvivihreys” on myös lähellä Vihman

ym. (2020) ilmastokonservatismia. Olemukseltaan maltillinen ”järkivihreys”-termi on poliittisesti hyvin latautunut. Neutraalimpi termi voisi olla ”maltillinen vihreys”, tai MT:n ja Keskustan kontekstissa esim. ”agraarinen vihreys”. Tässä tutkielmassa käytetään kuitenkin sanaa ”järkivihreys” johtuen sen yleisyydestä julkisessa keskustelussa.

Vihman ym. (2020) mukaan Perussuomalaiset-puolue taas edustaa ns. ilmastonationalismia. Sen mukaan ilmastonmuutos on todellinen ilmiö, mutta että nimenomaisesti Suomi on jo tehnyt sen vuoksi riittävästi poliittisia muutoksia. Vihman ym. luonnehdinnassa Perussuomalaisten ilmastopoliittisesta ajattelusta Suomen päästöjä vähentämään pyrkivät politiikkatoimet saattavat jopa lisätä päästöjä globaalisti, kun runsaasti saastuttava toiminta siirtyy Suomesta muihin maihin, joissa tuon toiminnan päästöjä rajoitetaan paljon vähemmän kuin Suomessa. Oletin Perussuomalainen-lehden tuovan aineistoon lisää tällaista ilmastonationalistista näkökulmaa.

Perussuomalaisen otos tutkielmassa (11 artikkelia) on Helsingin Sanomia ja Maaseudun Tulevaisuutta huomattavasti pienempi, mikä tekee sen eri osuuksien vertailusta erilaista kuin HS:n ja MT:n kohdalla. Samoin MT:n artikkelimäärä (119) on huomattavasti pienempi kuin HS:n (407), mutta kuitenkin sen verran suuri, että sen sisälle mahtuu jo huomattavasti enemmän varianssia kuin PS:n pieneen otokseen. PS:n pienempi artikkelimäärä on seurausta pääasiassa siitä, että lehti ilmestyy kerran kuussa, kun taas HS ilmestyy päivittäin ja MT on kolmipäiväinen sanomalehti.

3.5 Menetelmä

Kerättyäni aineiston luokittelin siihen kuuluvat lehtiartikkelit ryhmiin sen perusteella, minkälainen artikkeli on kyseessä (uutisartikkeli, kolumni, haastattelu jne.), missä asiayhteydessä ilmastonmuutosta käsiteltiin artikkelissa (esim. metsätalous, energiantuotanto, ilmastolakot jne.), minkälaisen toimijan ääni on artikkelissa keskeisimmässä roolissa (esim. poliitikko, akateemikko, kansalaisjärjestö jne.), kuka tuo toimija tarkemmin ottaen on, mikä on tuon toimijan artikkelissa esittämä keskeinen argumentti, ja mikä tai mitkä, alaluvussa 3.2 määritellyistä kahdeksasta oikeuttamismaailmasta, on oikeuttamismaailma, johon tuo argumentti pohjataan. Tämä mahdollisti kokonaiskuvan muodostamisen tutkielman aineistosta.

”Keskeinen argumentti” tarkoittaa tutkielmassa kahta asiaa. Ensimmäkin se on aineiston koodausvaiheessa kustakin aineiston artikkelista muutamaan virkkeeseen tiivistetty

keskeisen äänessä olevan toimijan keskeinen sanoma. Pääasiallisesti poimin aineistonkeruussa kustakin artikkelista vain yhden, artikkelin kokonaisuuden ja ilmastonmuutosaiheen kannalta keskeisimmän argumentin. Joidenkin artikkeleiden, selkeän vähemmistön, kohdalla koin artikkelin keskeisimmän argumentin kirjoittamisen omin sanoin tehokkaimmaksi tavaksi poimia keskeinen argumentti artikkelista. Usein painotin artikkelin alkupuolella olevia argumentteja, esim. jos argumentteja on ollut artikkelissa paljon. Toisinaan kuitenkin on ilmastonmuutoskeskustelun kontekstille keskeinen argumentti saattanut löytyä vasta myöhempää artikkelista. Keskeisen argumentin poiminta auttoi minua aineistoa läpikäydessäni hahmottamaan, mistä kustakin artikkelista on kyse. Samoin luokittelin artikkelit eri oikeuttamismaailmoihin taulukossa 4.3 (alaluku 4.1) näkyvällä tavalla näiden keskeisten argumenttien perusteella.

On huomionarvoista, etteivät aivan kaikkien artikkelin keskeisimmät argumentit varsinaisesti edes liity ilmastonmuutokseen. Aineisto koostuu tarkasteltavien medioiden kaikista artikkeleista, joissa mainitaan sana ”ilmastonmuutos”, jolloin onkin väistämätöntä, että mukaan tarttuu myös artikkeleja, joissa ilmastonmuutos ei ole keskeinen tema, vaan se mainitaan vain ohimennen. Tällainen artikkeli voisi olla vaikkapa taidenäyttelyn arvostelu, jossa sivulauseessa mainitaan erään näyttelyteoksen sivuavan ilmastonmuutosta aiheena. Lisäksi jokunen ilmastonmuutosta eduskuntavaaleissa käsittelevä artikkeli jäi tällä keräystavalla todennäköisesti pois, jos artikkelissa käytetään ilmastonmuutos-sanana sijaan esim. sanaa ilmastopolitiikka. Kaikkien ”ilmasto”-sanana sisältävien artikkelien läpikäynti olisi kuitenkin ollut liian työlästä, ja niissä myös ylimääräisten artikkelien, missä ilmastonmuutosta ei oikeastaan käsitellä, määrä olisi noussut. Jotakin rajausta oli tehtävä niin artikkelien määrään kuin myös niistä kerättäviin argumentteihin, ja katson ettei tämä olennaisesti heikennä tutkielman tai sen johtopäätösten arvoa.

Keskeisen argumentin toinen merkitys ilmenee tutkielman analyysin toisessa osassa, luvussa 5. Siinä muodostin käsityksen keskeisestä argumentista koko käsiteltävän artikkelin huolellisesti lukien ja sen kokonaisuuden konteksti huomioon ottaen. Toisinaan tämä artikkelin huolellisempi läpikäynti muutti keskeisen argumentin sisältöä enemmän ja toisinaan vähemmän suhteessa keskeisen argumentin ensimmäisen merkityksen kursorisempaan artikkelin läpikäyntiin, mikä on välttämätöntä käydessä yksin läpi suurta (N = 537) aineistomäärää. Se toi kuitenkin aina artikkelista esiin uusia ulottuvuuksia, joita voi havainnoida luvun 5 artikkelianalyyseistä. Samoin se mahdollisti paremmin alaluvussa 4.1 esittelemäni ilmastonmuutoskeskustelun argumenttien luokittelujärjestelmän käytön,

kun argumenttia luokittaessa saatoinkin ottaa huolellisesti huomioon artikkelin kokonaisuuden kontekstin.

Osassa aiempaa ilmastonmuutoskeskustelun tutkimusta arvioidaan tai pyritään luokitteluun nimenomaan toimijoita heidän ilmastopoliittisen kantansa perusteella (esim. Vihma ym. 2020; De Pryck & Gemenne 2017). Tämä luokittelu tehdään usein heidän puheensa perusteella. En tässä kritisoi tätä lähestymistapaa, mutta valitsen omakseni hieman toisenlaisen. Siinä missä monissa aiemmissa tutkimuksissa analyysin varsinaisen kohde on toimija, tässä se on argumentti. Tein tämän valinnan siksi, että koen tässä tutkielmassa analyttisesti tarkemmaksi olla luokittelematta jotakin toimijaa totaalisesti johonkin luokkaan tämän tuottamien yksittäisten puheen- tai tekstinpätkien perusteella. Tausta-ajatuksena siis on, että sama toimija voi samaan aikaan kuulua useaan eri luokkaan sen perusteella mitä sanoo: ihmisten puhe ja teksti on usein ristiriidassa itsensä kanssa eri paikoissa ja tilanteissa. Tämän tutkielman aineisto koostuu siitä, mitä tiettyissä medioissa on tiettyinä aikoina sattunut olemaan; se ei näin ollen muodosta koherenttia kokonaiskuvaa minkään tiettyjen toimijoiden ajatusmaailmasta, puhetavasta tai kirjoitustyylistä. Tämän tutkielman puitteissa ei siis ole mielekästä luokitella toimijoita tiettyihin ilmastopoliittisiin kategorioihin. Sen sijaan keskityn määrittelemään ja luokitteluun argumentteja. Luokittelen myös toimijoita, mutta vain sen mukaan, missä ominaisuudessa he julkisuudessa tulevat esille; esimerkiksi Jussi Halla-ahon luokittelen poliitikoksi, ja Anna-Stina Nykäsen toimittajaksi.

Tutkielmassa on käytetty aiempia ilmastonmuutospuheen luokittelujärjestelmiä – ennen kaikkea Vihman ym. (2020) ja Lambin ym. (2020) – laadullista sisällönanalyysiä, sekä oikeuttamisanalyysiä. Näiden eri järjestelmien ja menetelmien kokonaisuuden tarkoitus on tarjota monipuolinen näkökulma ilmastonmuutospuheen tarkasteluun eduskuntavaalien 2019 ympärillä. Tarkoitin tällä siis sitä, että vaikka oikeuttamisanalyysi ja laadullinen sisällönanalyysi, saattavat näyttäytyä toisistaan irrallisina analyysinä, ne kuitenkin yhdessä tarjoavat lukijalle monipuolisemman, laajemman ja informatiivisemman kuvan ilmastonmuutospuheesta syksyllä 2018 sekä keväällä ja kesällä 2019, kuin jos esim. oikeuttamisanalyysiä ei tutkielmassa olisi mukana lainkaan. Tämä toimii perusteena tutkielman menetelmällisestä moninaisuudesta seuraavalle tietylle repaleisuudelle. Sen tuoma hyöty tutkimukselle on suurempi kuin siitä koituva haitta.

4 Analyysi 1: luokittelu, toimijat, aiheet ja oikeuttamismaailmat

Tämän luvun alaluvussa 4.1 esittelen kehittämäni ilmastonmuutoskeskustelun luokittelujärjestelmän. Alaluvussa 4.2 esittelen aineistossani äänessä olevia toimijoita sekä siinä ilmastonmuutoksen kanssa esiintyviä aiheita ja oikeuttamismaailmoja. Tämä luo kokonaiskuvaan ilmastonmuutosaiheisesta mediakeskustelusta eduskuntavaalien 2019 ympärillä.

4.1 Ilmastonmuutoskeskustelun luokittelujärjestelmä

Kuten todettu luvussa 2, on ilmastonmuutoskeskustelussa esiintyviä näkemyksiä, argumentteja ja toimijoita luokiteltu aiemmassa tutkimuksessa. Tässä alaluvussa muodostan tämän perinteen hengessä oman aineistoni pohjalta uuden ilmastonmuutoskeskustelun argumenttien luokittelujärjestelmän. Muodostan siis ilmastonmuutoskeskustelussa esiintyville argumenteille eri luokkia. Luokittelu koskee argumentteja, ei toimijoita, mutta luokkia voi halutessaan käyttää myös toimijoiden luokitteluun. Luokittelujärjestelmä tukeutuu aiempaan tutkimukseen aiheesta, lainaten suoraan monia aiemmassa tutkimuksessa kehitettyjä luokkia, ennen kaikkea Vihmalta ym. (2020) ja Lambilta ym. (2020). Vaikka suurinta osaa luokista en ole itse keksinyt, niiden koonti on tässä kuitenkin tehty aineistossa oikeasti esiintyvien argumenttien pohjalta. Kyseessä on siis sekoitus induktiivista ja deduktiivista luokittelua, jota on aiemmassa tutkimuksessa kutsuttu myös abduktioksi (esim. Kennedy & Thornberg 2018). Esittelen luokittelun alla. Se koostuu kahdesta ylätasoon luokasta, joista kumpikin jakautuu kolmeen alatasoon luokkaan. Alatasoon luokkia on siis yhteensä kuusi. Jokaisen alatasoon luokan kohdalla on sitaatti tutkielman aineistosta, esimerkkinä kyseisen luokan mukaisesta argumentaatiosta.

1. ILMASTOKONSENSUS

a. Ilmastoradikalismi: ”Jos IPCC:n raportin pohjalta rakentaisi vastuullista politiikkaa, niin siinä ei jätettäisi muutosta vapaaehtoisuuden pohjalle. Äänestäjille luvattaisiin muutosta, joka ei aina ole miellyttävää. Pitkän aikavälin etu kokonaisuudelle ylittäisi lyhyen aikavälin opportunistin.” (Rautio 2018)

b. Ekomodernismi: ”Peltojen metsitykseen [MTK:n] puheenjohtaja [Juha Marttila] kannustaa suhtautumaan avoimesti. ’Metsittäminen voi olla hyvä toimenpide myös maatalouspoliittisesti.’” (Holmberg 2018, lisäykset omia)

c. Individualismi: ”Toivotan kaikki ilmastotalkoista kiinnostuneet sieltä pääkaupunkiseudulta tänne maaseudulle asumaan. Muutto tarkoittaa todennäköisesti elintasonne heikkenemistä, mutta minkä siinä häviätte, voitattekin sitten elämänlaadussa. Ilmastomarsseillakaan ei tarvitse käydä, kun tekee pieniä ilmastotekoja joka päivä.” (Kärnä 2018)

2. ILMASTOKRITIIKKI

d. Ilmastokonservatismi: ”IPCC vaatii maapallon keskilämpötilan nousun rajaamista 1,5 asteeseen teollistumista edeltäneeseen aikaan verrattuna. [Talous-Nobelilla palkitun William] Nordhausin laskelmat osoittavat, että vaatimus on sekä taloudellisesti että käytännössä mahdoton.” (Lomborg 2018, lisäys oma)

e. Ilmastonationalismi: ”Kotimainen tuotanto voi merkitä hiukan korkeampia kuluttajahintoja, mutta se merkitsee myös työtä, hyvinvointia, varmuutta tulevaisuudesta ja globaalisti katsottuna päästöjen vähenemistä. Voidaan kärjistäen sanoa, että suomalainen savupiippu on ympäristöteko.” (Halla-aho 2018)

f. Ilmastodenialismi: ”Harvalla kansalaisella tai edes päätöksentekijällä on oikeasti pätevyyttä arvioida, onko ihmisen aiheuttama ilmastonmuutos totta vai ei” (Halla-aho 2018). Suoranaisesti ilmastonmuutoksen kieltävää puhetta artikkeleista ei oikeastaan löytynyt, mikä viestii ilmastonmuutoksen todellisuuden hyväksymisen hegemoniasta mediakeskustelussa. Kyseinen sitaatti kuitenkin tietyllä tapaa kyseenalaistaa ilmastonmuutoksen todellisuuden perusteluja, esittäen ettei monikaan voi oikeasti tietää onko se totta vai ei.

Luokittelujärjestelmän kaksi ylätasoa luokkaa ovat ilmastokonsensus ja ilmastokriittisyys. Ilmastokonsensusluokan piirissä olevat argumenttiluokat ja argumentit esittävät, että ilmastonmuutos on todellinen ilmiö, jota tulee hillitä, ja tämä edellyttää ihmisiltä toimenpiteitä. Ilmastokriittikin luokan piirissä olevat argumenttiluokat ja argumentit joko

esittävät eksplisiittisesti, ettei ilmastonmuutos ole todellinen ilmiö, ettei sitä kannata hillitä tai ettei sen hillitseminen edellytä ihmisiltä toimenpiteitä, tai he vastustavat joitain ilmastonmuutoksen hillintään pyrkiviä toimenpiteitä esittämättä toisenlaisia tilalle.

Lambin ym. (2020) argumenttiluokista ”perfektionismi politiikkatoimissa” tai ”ilmastonmuutokselle antautuminen” -luokkia ei tämän tutkielman aineistossa juuri esiintynyt. Lambin ym. ”vastuun uudelleensuuntaus” -luokasta ”entä sitten...” ja vapaamatkustajan tekosyy ilmenevät Vihman ym. ilmastonationalistien luokassa varsin selkeästi. Samoin ”ei-transformatiivisten ratkaisujen edistäminen” -luokasta ainakin teknologinen optimismi ilmenee Vihman ym. ilmastokonservatismissa. Myös fossiilisten polttoaineiden esittäminen ratkaisuna ja pelkän porkkanan tarjoaminen saattaisivat olla luettavissa ilmastokonservatiivisen argumentaation piiriin. Nämä Lambin ym. luokat voitaisiin määritellä Vihman ym. ilmastonationalistien ja -konservatiivien piirteiksi, ei niinkään luokiksi itsessään. Samoin Lambin ym. diskurssit hyvinvointiin ja sosiaalisen oikeudenmukaisuuteen vetoavasta ilmastoviivyttelystä voidaan molemmat lukea ilmastokonservatiiviseen argumentaatioon kuuluvaksi. ”Paljon puhetta, vähän tekoja” -luokka voidaan poistaa, koska kun arvioidaan yksinomaan argumentteja niiden tekstuaalisessa kontekstissa, lähtemättä sen suuremmin vertaamaan niitä niiden sanoneiden toimijoiden ilmastopoliittiseen toimintaan, on kyseistä luokka mahdotonta soveltaa.

Ekomodernistinen argumentaatio saattaa joissain yhteyksissä lähennellä Vihman ym. ilmastokonservatiivista argumentaatiota, mutta katson näiden luokkien olevan kuitenkin siinä määrin erilaisia, että pidän ne erillään. Ekomodernismille hedelmällinen vertailukohta on ilmastoradikaalien luokka. Molemmat luokat haluavat ilmastonmuutoksen edessä suurtakin poliittista muutosta, mutta siinä missä ilmastoradikalismi katsoo ainoan toivon lepäävän järjestelmätason muutoksessa, esimerkiksi ihmiskunnan siirtymisessä kapitalismista johonkin toiseen talousjärjestelmään, ekomodernismin muutostarve rajoittuu vallitsevan järjestelmän sisäiseen muutokseen. Ekomodernismia voisikin tässä mielessä kutsua myös vihreäksi kapitalismiksi. Esimerkiksi Ylä-Anttilan ym. (2018) määritelmän mukaiseen ekomodernismiin voitaisiin mahdollisesti kytkeä myös Lambin ym. teknologinen optimismi. Tässä ymmärrän ekomodernismin kuitenkin suuriakin muutoksia peräänkuuluttavaksi argumenttiluokaksi, eikä ilmastoviivyttelyksi laskettava teknologinen optimismi sovi yhteen tämän kanssa.

Ilmastoradikalismi kuulostaa sanana äärimmäiseltä, ja näin voisi olettaa, ettei se ole kovin yleistä valtavirtaista valtavirtaisessa mediakeskustelussa. Radikalismi-sanalla viitataan tässä kuitenkin Cas Mudden (2010, 1168–1169; 2007) määritelmää soveltaen siihen, että pyritään aikaansaamaan järjestelmätason muutoksia poliittiseen järjestelmään kuitenkin pitäytyen tuon poliittisen järjestelmän sallimissa keinoissa.⁵ Esimerkkinä tällaisesta radikalismista olisi siirtymää kapitalistisesta talousjärjestelmästä sosialistiseen talousjärjestelmään ajava eduskunta- ja muihin vaaleihin osallistuva poliittinen puolue, joka pidättäytyisi lainvastaisista keinoista tuon siirtymän tavoittelussa. Radikalismi näyttäytyy näin jopa maltilliselta verrattuna Muddea (emt.) soveltaen määriteltyyn ekstremismiin: pyrkimykseen muuttaa poliittista järjestelmää keinoin, joita kyseinen järjestelmä ei hyväksy. Esimerkki tällaisesta toimijasta olisi kansallissosialistiseen yhteiskuntaan pyrkivä poliittinen järjestö, joka yhtenä keinona tavoitteeseen pyrkiessään käyttää lainvastaista väkivaltaa. Tämä jaottelu radikalismiin ja ekstremismiin välillä perustuu siis eroihin keinoissa, eikä poliittisissa tavoitteissa.

Koska ekstremististä argumentaatiota ei tämän tutkielman aineistossa esiintynyt käytännössä lainkaan, ei se ole mukana yllä olevassa luokittelujärjestelmässä. Radikalismiin käsitettä puolestaan luokittelussa käytetään. Käytännössä ilmastoradikalismi-sanaa käytetään tässä kuvaamaan kaikkia ilmastonmuutokseen liittyen tai sen takia suuria poliittisia muutoksia nykytilaan vaativia argumentteja. Määritelmä on hyvin laava, ja luonnollisesti ”suuren” poliittisen muutoksen määrittely on aina jossain määrin tulkinnanvaraista. Tämä määritelmä on kuitenkin pakon sanelema, sillä tämän tutkielman aineistosta käy ilmi, etteivät puhujat mediakeskustelussa usein kovinkaan tarkasti määrittele, millaista heidän vaatimansa suuri poliittinen muutos on konkreettisesti sisällöltään (ks. esim. Raution (2018) sitaatti luokittelujärjestelmän esityksessä).

Keskeinen ero ilmastokonsensuksen sisäisissä puheenvuoroissa on se, painotetaanko yksilön valintoja vai poliittisia toimia. Aina kumpikaan näistä vaihtoehdoista ei tietenkään

⁵ Mudde määrittelee radikalismiin ja ekstremismiin ennen kaikkea suhteessa liberaaliin, perustuslailliseen demokratiaan poliittisena järjestelmänä. Hänelle radikalismi vastustaa *liberaalia demokratiaa* mutta hyväksyy *demokratian päätöksenteon prosessina*. Muddelle ekstremismi taas vastustaa *demokratiaa ylipäätään*, myös demokratiaa prosessina (ennen kaikkea liberaalien demokratioiden kontekstissa). (Mudde 2010, 1168–1169; 2007) Tässä tätä Mudden jaottelua sovelletaan siis tulkinnalla, missä radikalismi tarkoittaa pyrkimystä korvata vallitseva järjestelmä jollain toisella vallitsevan järjestelmän sallimissa päätöksenteon prosesseissa, ja ekstremismi taas pyrkimystä korvata järjestelmä sen sallimien päätöksenteon prosessien ulkopuolella. Sovelluksen tarkoituksena on tehdä radikalismiin ja ekstremismiin konseptuaalinen ero laajemmin käyttökelpoiseksi myös muuta kuin liberaalia demokratiaa ja demokratiaa suoraan koskevan keskustelun analyysiin.

eksplisiittisesti esiinny, vaan sen sijaan puhutaan yleisesti ”ilmastonmuutoksen vastaisista toimista”. Usein tämä toiminnan jakolinja on kuitenkin läsnä vähintään implisiittisesti. Usein näitä kahta toiminnan muotoa ei aseteta varsinaisesti vastakkain, ja toisinaan ne esitetään myös yhdessä, saman ilmastonmuutoksen vastaisen toiminnan kolikon kahtena kääntöpuolena. Huomionarvoista kuitenkin on, että joskus eksplisiittistä yksilön valintojen ja poliittisten toimien välistä vastakkainasettelua myös esiintyy, esimerkiksi niin että ”ilmastonmuutoskeskustelussa keskitytään liikaa yksilön valintojen kyttämiseen, kun ainoa oikeasti merkittävä muutos olisi siirtyminen vähäpäästöisiin energiantuotantomuotoihin”. Toisinaan yksilön valinnat ja poliittiset toimet taas limittyvät mielenkiintoisesti, esimerkiksi lento- tai lihaberosta keskusteltaessa. Lentovero kun on esimerkki yksilön valintoihin vaikuttamaan pyrkivästä poliittisesta toimesta, eroten esimerkiksi energiantuotantotapojen muuttamisesta, mikä ei vielä itsessään vaikuta yksilön toimintaan millään tavalla. Lentovero voidaan kuitenkin lukea poliittiseksi toimeksi: yksinomaan yksilön valintoja painottavat argumentit ymmärretään tässä ennen kaikkea vapaaehtoisia valintoja peräänkuuluttaviksi, ja kunkin yksilön henkilökohtaista harkintaa oman käyttäytymisen ja ilmastonmuutoksen suhteeseen liittyen painottavaksi.

Yksilön valintoja raskaasti painottavat argumentit luetaan tässä tutkielmassa Lambin ym. (2020) mukaiseen ilmastoindividualismin luokkaan, jonka Lamb ym. lukevat ”vastuun uudelleensuuntauksen” ylätasoin luokkaan. Tämä luokitus voidaan kyseenalaistaa huomiolla siitä, että ihmiskunnan päästöt ovat lopulta yksittäisten ihmisten päästöjä, joten ihmiskunnan päästövähennyksetkin ovat viime kädessä yksilöiden päästövähennyksiä. Lambin ym. (2020) esitys ei suoranaisesti väitäkään, ettei näin olisi; sen sijaan siinä esitetään, että yksilön valintojen painottamisessa on viime kädessä kyse ilmastonmuutoksen vastuun siirtämisestä rakenteilta yksilölle. Se ei tarkoita, että kaikki yksilöiden tekemät ilmastonmuutoksen vastaiset toimet olisivat turhia, mutta se tarkoittaa, että mikäli kaikki keskittyminen suuntautuu politiikkatoimien ja rakenteellisen muutoksen sijasta yksilöiden toimintaan – ennen kaikkea yksilöiden *vapaaehtoisiin kulutusvalintoihin markkinoilla* – kasvihuonekaasupäästöjen merkittävää vähentymistä ei tule koskaan tapahtumaan ajoissa ilmastonmuutoksen katastrofaalisimpien skenaarioiden välttämiseksi. Lambin ym. pohjalta voidaan siis muotoilla, etteivät yksilön valintoihin keskittyvät toimet sinällään ole turhia, mutta ne ovat yksinään riittämättömiä, ja kärjistäen puheenvuorot, joissa yksilön valintojen merkitystä ilmastonmuutoksen torjunnalle korostetaan edes mainitsematta rakenteellisia toimia, voidaan tulkita ilmastoviivyttelyksi. Näin ollen ilmastoviivyttely ei olisi aina välttämättä tarkoituksellista, vaan voisi tapahtua myös

tilanteissa missä argumentin esittäjä pyrkii argumentillaan edistämään ilmastonmuutoksen torjuntaa. Tällainen ”tahaton ilmastoviivyttely” on edelleen luettavissa ilmastokonsensuksen puolelle ilmastokritiikki-ilmastokonsensus -dikotomiassa, koska argumenttina se peräänkuuluttaa toimia ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi. Tämä rajanveto on kuitenkin vaikeaa, ja osoittaa ilmastokonsensuksen ja -kritiikin rajan ajoittaisen häilyvyyden.

Olen tässä siis luonut luokittelun ilmastonmuutoskeskustelussa esiintyville argumenteille. Tätä luokittelua voisi periaatteessa käyttää niin, että kävisi tämän tutkielman aineiston läpi ja luokittelisi kunkin artikkelin keskeisimmän argumentin tällä luokittelulla. Harkitsin tätä, mutta kävi pian selväksi, että pelkän yhden keskeisen argumentin, eli artikkelin kokonaisuuden kontekstista irrotetun yhden tai parin lauseen tiivistelmän, luokittelu tällä järjestelmällä olisi vaikeaa, ja heijastelisi todennäköisesti heikosti argumentin todellista luonnetta. Tämä johtuu nähdäkseni siitä, että kukin artikkeleissa ja yleisemminkin julkisessa keskustelussa esitetty argumentti asettuu aina osaksi laajempaa kokonaisuutta ja kontekstia. Tekemäni ilmastonmuutoskeskustelun luokittelujärjestelmän käyttö edellyttää ainakin itseltäni huolellista tutustumista kunkin argumentin kontekstiin. Tämä taas ei ole mahdollista koko aineistoni osalta sen suuren koon vuoksi (N = 537 artikkelia). Näin ollen päädyin käyttämään tätä luokittelujärjestelmää yhdeksän yksittäisen artikkelin läheisemmässä analyysissä, joka löytyy luvusta 5. Koko aineistoa tarkastellessani olen taas keskittynyt äänessä olleiden toimijoiden, käsiteltyjen aiheiden ja käytettyjen oikeuttamismaailmojen tarkasteluun. Valittu aineiston tarkastelutapa on toki tavallaan repaleinen, mutta toisaalta se tarjoaa hyvin monipuolisen katsauksen ilmastonmuutoskeskusteluun suomalaisessa mediassa syksyllä 2018 ja keväällä sekä kesällä 2019. Tätä monipuolisuutta kasvattaa entisestään kolmen erilaisen median artikkelien tarkastelu.

4.2 Toimijat, aiheet ja oikeuttamismaailmat

Tässä osiossa siirryn analysoimaan aineiston ominaisuuksia. Tarkastelen, ketkä pääsivät aineistossa ääneen, mitä aiheita siinä käsiteltiin, ja mitä oikeuttamismaailmoja siinä käytettiin.

Taulukko 4.1 Aineiston jakautuminen artikkelien keskeisten äänien mukaan, %

	HS (% HS:n kaikista artikkeleista)	MT (% MT:n kaikista artikkeleista)	PS (% PS:n kaikista artikkeleista)	Yhteensä (% kaikista artikkeleista)
Poliitikot, poliittiset eliitit	13	23	55	16
Toimittajat	27	14	9	24
Asiantuntijat, akateemikot	24	28	36	25
Kansalaisjärjestöt	4	8	0	5
Kansainväliset järjestöt	1	1	0	1
Edunvalvontajärjestöt	3	6	0	4
Lapset ja nuoret, opiskelijat	4	3	0	4
Elinkeinoelämä, yritykset	4	3	0	4
Maanviljelijät, metsänomistajat, maaseudun asukkaat	~ 0	6	0	2
Kulttuuri- ja viihdeväki	4	2	0	3
Valtion virastot, virkahenkilöt, viranomaiset	2	6	0	3
”Tavallinen kansalainen”	7	7	0	7
Muut ⁶	2	2	0	2
Artikkeleja yhteensä	N = 407 (76 % kaikista artikkeleista)	N = 119 (22 % kaikista artikkeleista)	N = 11 (2 % kaikista artikkeleista)	N = 537 (Keskeisiä ääniä yht. 576 kpl)

⁶ Uskonnolliset toimijat, etnisten vähemmistöjen puhehenkilöt, aktivistit ilman järjestöyhteyttä, opettajat, urheilijat.

Taulukossa 4.1 esitän, millaiset eri toimijaryhmät ovat äänessä eduskuntavaalien 2019 ympärillä käydyssä ilmastonmuutoskeskustelussa. Seuraavaksi puhun näistä toimijaryhmistä, niiden sisäisistä eroista sekä niiden merkityksistä.

Kaikissa kolmessa mediassa kolme toimijaluokkaa nousevat muiden yli: poliitikot (HS = 13 %, MT = 23 %, PS = 55 %, ja 16 % koko aineistossa), toimittajat (HS = 27 %, MT = 14 %, PS = 9 %, koko aineisto = 23 %) sekä asiantuntijat (HS = 24 %, MT = 28 %, PS = 36 %, koko aineisto = 25 %). Tietyssä mielessä tämä on odotettavaa: mediakeskustelussa toimittajat ovat pääasiallisia sisällöntuottajia, ja vaikka toimittajan työ usein koostuukin muiden sanomisten ja tekemisten raportoinnista, on mediassa myös runsaasti kolumneja, pääkirjoituksia, ja muita yhteyksiä missä toimittajat pääsevät itse ääneen myös suuremmalla tavalla. Äänessä olevat toimittajat ovat aineistossa siis pitkälti kyseessä olevien medioiden toimittajia, joiden oma ääni on heidän kirjoittamassaan jutussa keskeisimmässä roolissa. Poliitikkojen äänessä olo ei yllätä, kun suuri osa aineistosta käsittelee ilmastonmuutoksen politiikkaa, liittyen eduskuntavaaleihin, eurovaaleihin tai EU:hun, ilmastoliikkeisiin, ilmastonmuutokseen liittyviin poliittisiin toimiin, tai vastaaviin aiheisiin (ks. taulukko 4.2). Pelkästä poliitikkojen äänessä olosta ei voi vielä kovin pitkälle meneviä johtopäätöksiä tehdä, mutta osaltaan se kertoo ilmastonmuutoksen politisoitumisesta: ainakin ilmastonmuutoksesta käydään julkista keskustelua politiikan piirissä. Tätä huomiota vahvistaa myös mm. kansalaisjärjestötoimijoiden (5 % koko aineistossa) ja edunvalvontajärjestöjen (4 %) äänessä olo aineistossa.

Keitä äänessä olevat poliitikot ovat tarkemmin ottaen? Helsingin Sanomissa äänessä olleet poliitikot olivat enimmäkseen suomalaisia eturivin poliitikkoja: kansanedustajia, ministereitä, ja europarlamentaarikkoja. Myös ulkomaalaisia poliitikkoja esiintyi HS:ssä, painottuen huipputason poliittisiin johtajiin, ja hieman enemmän kuin Maaseudun Tulevaisuudessa tai Perussuomalaisessa. HS:ssä artikkeleita, joiden keskeisimpänä äänenä oli poliitikkoja, oli 81 kappaletta; näistä 17 äänessä ollutta poliitikkoa oli Vihreistä, 16 Kokoomuksesta, 15 Keskustasta, 11 SDP:stä, 9 Vasemmistoliitosta, 8 Perussuomalaisista, 4 Sinisestä Tulevaisuudesta, 3 RKP:stä ja 3 Kristillisdemokraateista. Artikkeleista kahdessa keskeisin ääni oli kokoomustaustainen tasavallan presidentti Sauli Niinistö. Puolueiden jakauma on jokseenkin tasainen ja suurimmilta osin heijastelee puolueiden valtasuhteita tarkasteluaikojen kannatusmittauksissa sekä eduskunnan paikkamäärissä, mutta Vihreiden suuri ja Perussuomalaisten pieni esiintyvyys poikkeaa jokseenkin tästä.

Maaseudun Tulevaisuuden kohdalla merkillepantavaa on se, miten suuri osuus äänessä olevista suomalaispoliitikoista ovat Keskustan poliitikkoja. Niistä 27 kerrasta, kun MT:ssä artikkelin keskeisenä äänenä oli poliitikko, 10 kohdalla kyse oli keskustapoliitikoista. MT:n keskustapoliitikkojen joukkoon mahtuu ministereitä (esim. pääministeri Juha Sipilä, ympäristöministeri Kimmo Tiilikainen), Euroopan parlamenttiin ehdolla olevia (esim. Mauri Pekkarinen), ja rivikansanedustajia (esim. Mikko Kärnä). MT on MTK:n päääänenkannattaja. Sekä MTK:n että Keskustan juuret ovat suomalaisen maaseudun ja maatalouden poliittisessa liikehdinnässä ja edunvalvonnassa. Niiden välejä on perinteisesti pidetty läheisinä (Koivula 2016), ja tästä on tieteellisessä tutkimuksessa todistusaineistoa vielä 2010-luvunkin osalta (Tiihonen 2015). Keskustan poliitikkojen vahva läsnäolo MT:n artikkeleissa tukee tätä ajatusta. Muidenkin puolueiden poliitikkoja äänessä toki on. Kenties hieman yllättäen, Maaseudun Tulevaisuudessa suomalaispuolueista oli Keskustan jälkeen eniten edustusta Vihreistä: 7 kappaletta 27:stä, esim. kansanedustajat Hanna Halmeenpää ja Satu Hassi. Muista puolueista ääneen pääsivät poliitikkoja SDP:stä 3, Kokoomuksesta, Perussuomalaisista, RKP:stä, Kristillisdemokraateista ja Sinisestä Tulevaisuudesta kustakin 2, sekä Vasemmistoliitosta 1. Kuten MT:n keskustapoliitikkojen kohdalla, myös muiden puolueiden poliitikot painottuivat politiikan ehdottomaan eturiviin, joista esimerkkinä valtiovarainministeri Petteri Orpo (Kokoomus) ja ulkoministeri Timo Soini (Sininen Tulevaisuus). SDP:stä äänessä oli esim. puolueen silloinen puheenjohtaja Antti Rinne, joka nousi pääministeriksi SDP:n voitettua eduskuntavaalit. Sauli Niinistö oli keskeisimpänä äänenä kerran.

Vihreiden poliitikkojen voimakas läsnäolo Helsingin Sanomissa ja Keskustan poliitikkojen voimakas läsnäolo Maaseudun Tulevaisuudessa voidaan nähdä viitteenä aiemmin tutkielmassa mainittuun suomalaisen ilmastonmuutoskeskustelun ja ilmastokonsensuksen jakoon ”kaupunki-” ja ”järkivihreyden” välillä. HS:ssä ja MT:ssä äänessä olleiden poliitikkojen puoluekantojen pohjalta tässä ajattelussa HS:n sekä Vihreiden voitaisiin nähdä edustavan ”kaupunkivihreyttä”, ja MT:n sekä Keskustan taas ”järkivihreyttä”. HS:n näkeminen puhtaasti Vihreiden ja kenties myös Kokoomuksen asiaa ajavana ”kaupunkivihreänä” mediana, ja MT:n näkeminen taas puhtaasti keskustalaisena ”järkivihreänä” mediana on liian pitkälle viety kärjistys tähänastisen näytön perusteella. Pelkästään se, että jonkin puolueen edustajat ovat mediassa äänessä ei vielä tarkoita, että kyseisiä kantoja esitetään tai on tarkoitettu luettavaksi positiivisessa valossa.

Tiettyjen puolueiden edustajien näkemysten painottuminen mediassa, eli se että mediat valitsevat jakaa juuri näiden puolueiden edustamia ajatuksia alustallaan, kertoo kuitenkin vähintään siitä, että mediat näkevät näiden puolueiden piirissä olevat ajatukset jollain tapaa relevantteina käsiteltävään aiheeseen liittyen. On selvää, että tietyt näkökulmat painottuvat enemmän HS:ssä ja toiset MT:ssä. HS:ssä enemmän painottuvia näkökulmia voisi, kenties hieman kieli poskessa, kuvata sanalla ”kaupunkivihreä”, ja MT:ssä enemmän painottuvia näkökulmia vastaavasti sanalla ”järkvihreä” (toisaalta Vihreiden äänien verrattain voimakas läsnäolo MT:ssä sotii tätä ajatusta vastaan). Voidaan todeta, että HS:ssä erityisesti Vihreistä ja Kokoomuksesta tulleet näkemykset saivat huomiota ilmastonmuutoksesta puhuttaessa, kun taas MT:ssä erityisesti Keskustasta, ja jossain määrin myös Vihreistä tulleet näkemykset korostuivat suomalaisten puolueiden harjoittamassa ilmastonmuutoskeskustelussa. Perussuomalaiset eivät saaneet paljoakaan tilaa kummankaan median ilmastonmuutoskeskustelussa.

Kuten olettaa saattaa, oli Perussuomalainen-lehdessä asia toisin. PS:ssä keskeisenä äänenä oli poliitikko 6 kertaa, ja jokaisella näitä kerroista kyse oli Perussuomalaisesta poliitikosta. Näistä kerroista kolmella, eli puolessa tapauksista, äänessä oli puolueen puheenjohtaja Jussi Halla-aho. Muut kolme äänessä ollutta poliitikkoa olivat kansanedustajat Ville Tavio ja Mari Rantanen sekä artikkelin (Suomen Uutiset 2019) julkaisuhetkellä vastavalittu europarlamentaarikko Teuvo Hakkarainen. Se, ettei äänessä ole muiden puolueiden kuin Perussuomalaisten poliitikkoja, on tavallaan jyrkkä piirre, muttei kuitenkaan varsinaisesti yllättävää: onhan lehti kyseisen puolueen virallinen pää-äänenkannattaja. Halla-ahon vahva läsnäolo kertoo ehkä osaltaan hänen merkityksestään puolueelleen, paitsi puheenjohtajana, niin myös tunnettuna ja suosittuna poliitikkona, jonka viestit tavoittavat laajoja yleisöjä. Halla-ahon suuri merkitys puolueelle tiedostettiin todennäköisesti niin Perussuomalaisten puoluetoimistolla kuin Perussuomalainen-lehden toimituksessakin, mikä voidaan nähdä heijastuvan hänen voimakkaassa läsnäolossaan lehden sivuilla.⁷

Yleisesti ottaen koko aineistossa äänessä olleet poliitikot olivat enimmäkseen suomalaisia kansanedustajia, ministereitä, puoluejohtajia, Euroopan parlamentin jäseniä, tai tasavallan presidentti – siis eturivin suomalaispoliitikkoja. Ulkomaisia poliitikkojakin äänessä oli,

⁷ On myös huomautettava, ettei Jussi Halla-ahon 21.6.2021 antamasta ilmoituksesta, ettei hän jatka Perussuomalaisten puheenjohtajana elokuun 2021 puoluekokouksen jälkeen, ollut ainakaan julkisuudessa mitään viitteitä vielä tutkielman tarkastelemana aikana 2018–2019.

mutta selkeästi vähemmän, ja näidenkin joukossa painopiste oli valtionpää- ja pääministeritasolla (esim. Yhdysvaltojen presidentti Donald Trump). Esimerkiksi suomalaisia kansanedustajaehdokkaita, jotka eivät vielä ennen huhtikuun 2019 eduskuntavaaleja kansanedustajia olleet, oli myös äänessä (esim. Niittymaa 2019), mutta vähemmän kuin em. eturivin poliitikkoja.

Asiantuntijatiedon ja sitä kautta asiantuntijoiden roolin korostuminen ei sekään ole ilmastonmuutoksen kaltaisen, ytimeltään luonnontieteellisen kysymyksen kohdalla varsinaisesti yllättävää. Toki, kuten todettua, ilmastonmuutos on myös poliittinen kysymys. On mielenkiintoinen kysymys, mikä on asiantuntijatiedon ja asiantuntijuuden suhde ilmastopolitiikkaan, samalla tavoin kuin asiantuntijuuden suhde vaikkapa talouspolitiikkaan on mielenkiintoinen kysymys. Tämä suhde on tietyllä teoreettisella tasolla aina ristiriitainen: puhtaasti asiantuntijatietoon perustuva päätöksenteko on teknokratiaa eli asiantuntijoiden valtaa – ei demokratiaa eli kansan valtaa. Jos demokratia tulkitaan näin, toki rankasti yksinkertaistaen, kansan vallaksi, pitäisi kansalla ainakin teoriassa olla demokratiassa mahdollisuus päättää myös toisin kuin asiantuntijat suosittelevat. Tällä teoreettisella huomiolla on myös käytännöllisiä implikaatioita, kun otetaan huomioon se, että myös asiantuntijat ovat erehtyväisiä, ja ennen kaikkea se, että yhtä pätevillä asiantuntijoilla voi usein olla keskenään jopa täysin päinvastaisia näkemyksiä siitä, millaisia poliittisia päätöksiä pitäisi tehdä. Teknokraattinen kuva päätöksenteosta ja asiantuntijuuden roolista siinä on ristiriidassa politiikkakäsityksen kanssa, missä politiikka on keskenään erilaisten eturistiriitojen välistä kamppailua ja yhteensovittamista (Heywood 2013, 8–12). Poliittisen päätöksenteon teknokraattinen ideaali on ei myöskään sovi yhteen politiikkakäsityksen kanssa, missä poliittinen päätöksenteko on pohjimmiltaan vallankäyttönä, jossa myös asiantuntijat edustavat tahoja, joilla on omat intressinsä, ja näin ollen myös intressi käyttää heille mahdollisesti tulevaa poliittista valtaa omien intressiensä edistämiseen ”yhteisen hyvän” sijasta (emt.). Nämä politiikkakäsitykset eivät toki ole ainoita oikeita, mutta politiikan tutkimuksen kentällä muiden politiikkakäsitysten joukossa varsin vakiintuneita, ja ne tarjoavat hyvän näkökulman asiantuntijavallan kritiikille. Kuten todettua, on ilmastonmuutos luonnontieteellinen ilmiö, ja sellaisena ihmisten käsitys siitä lepää luonnontieteellisen asiantuntijatiedon varassa. Sillä on kuitenkin valtavasti erilaisia poliittisia ulottuvuuksia implikaatioita. Poliittinen keskustelu ja kamppailu ilmastonmuutoksesta käydään pitkälti näiden implikaatioiden luonteesta. Erilainen asiantuntijatieto – luonnontieteellisen lisäksi

mm. yhteiskuntatieteellinen – asettuu osaksi tätä keskustelua tai kamppailua julkisuuden kentällä.

Kun äänessä olevia asiantuntijoita tarkastellaan lähemmin, on tosiaan merkillepantavaa se, kuinka laajasti eri aloilta asiantuntijat ovat. Luonnollisesti äänessä on runsaasti ilmasto-, ympäristö- ja metsätieteilijöitä, mutta paljon on myös muiden alojen asiantuntijoita. Erityisesti tämä korostuu Helsingin Sanomien kohdalla, jossa äänessä on paljon yhteiskuntatieteilijöitä, kuten taloustieteilijöitä, politiikan tutkijoita ja historioitsijoita. Yhteiskuntatieteilijöitä on äänessä myös MT:ssä ja PS:ssä, mutta huomattavasti vähemmän kuin HS:ssä. Muiden alojen asiantuntijoista HS:ssä ovat äänessä mm. kulutustutkijat, kiinteistöliiketoiminnan tutkijat, arkkitehdit, tilastotieteilijät, terveystieteilijät ja psykologit.

Asiantuntijoiden edustamien alojen laaja kirjo erityisesti HS:ssä kertoo omaa mielenkiintoista tarinaansa siitä, millaista ilmastonmuutoskeskustelu suomalaismediassa oli eduskuntavaalien 2019 ympärillä. Selkeästi, ainakin HS:ssä, ilmastonmuutosta ei kohdeltu pelkästään luonnontieteellisenä ilmiönä, vaan ilmiönä, jolla on monia muitakin ulottuvuuksia kuten yhteiskunnallinen, taloudellinen, psykologinen, arkkitehtoninen ja terveydellinen ulottuvuus. Ilmastonmuutos näyttäytyy hyvin monia eri elämänaloja läpileikkaavana, jopa määrittävänä ilmiönä. Tämä herättää mielenkiintoisia kysymyksiä luonnontieteellisten ilmiöiden suhteesta muihin tieteen- ja elämänaloihin yleisellä tasolla, sekä tarkemmin ilmastonmuutoksen viitekehyksessä. Onko ylipäätään olemassa mitään ”puhtaan” luonnontieteellisiä tai yhteiskunnallisia ilmiötä, vai linkittykö kaikki luonnontieteellinen tavalla tai toisella myös yhteiskuntaan ja sen piirissä havainnoitavaan todellisuuteen, ja päinvastoin? Ilmastonmuutoksessa on ainakin kyse paitsi luonnontieteellisestä, myös yhteiskuntatieteellisestä ilmiöstä. Luonnontieteellisen implikaatiot yhteiskunnalliselle käyvät ilmi myös ilmastonmuutoksen vaikutuksista yhteiskunnalliseen todellisuuteen, kuten vaikkapa kuivuudesta seuraavista ongelmista ruoantuotannossa tai merenpinnan nousun seurauksista rannikkoalueilla oleville kaupungeille.

Myös MT:ssä äänessä oli muita kuin ympäristö-, ilmasto- ja metsäalan asiantuntijoita, mutta huomattavasti vähemmän kuin HS:ssä. MT:ssä merkillepantavaa oli Luonnonvarakeskuksen (Luke) korostuminen äänessä olevien asiantuntijoiden piirissä: 28:sta MT:n artikkelista, joissa keskeisenä äänenä oli asiantuntija, oli 15:ssä eli yli puolessa kyseessä Luken asiantuntija. Luke on vuonna 2015 toimintansa aloittanut maa- ja

metsätalousministeriön (MMM) alainen tutkimuslaitos. Sen toimialana on lain Luonnonvarakeskuksesta (561/2014 § 1) mukaan ”uusiutuvien luonnonvarojen kestävään käyttöön perustuvan kilpailukykyisen elinkeinotoiminnan sekä hyvinvoinnin ja maaseudun elinvoimaisuuden” edistäminen. Luke harjoittaa muun muassa tutkimustoimintaa ja tuottaa tietoa sekä asiantuntijapalveluita yhteiskunnallisen päätöksenteon tueksi (Laki Luonnonvarakeskuksesta 561/2014 § 2). Luken asiantuntijat olivat äänessä myös HS:ssä, mutta MT:ssä suhteessa artikkelimäärään huomattavasti enemmän. Luken asiantuntijoiden puheenvuorot eivät välttämättä edusta selkeästi mitään tiettyä näkökulmaa tai kantaa; tutkimuslaitoksen tekemä tutkimus on monipuolista ja pitää sisällään erilaisia näkemyksiä. On kuitenkin mielenkiintoista, että Luke on nimenomaan maa- ja metsätalousministeriön alainen tutkimuslaitos, eikä esimerkiksi ympäristöministeriön. Nimenomaan MMM:n alaisen tutkimuslaitoksen kuuleminen ilmastonmuutokseen liittyvässä julkisessa keskustelussa kertoo osaltaan suomalaisen ilmastonmuutoskeskustelun painotuksesta sekä yleisesti että tarkemmin MT:ssä – samoin kuin se, että Luke on alun perin perustettu juuri MMM:n alaisuuteen. Metsätalouden merkitys Suomelle on suuri, ja ilmastonmuutos on läheisesti yhteydessä myös metsiin, metsätalouteen ja metsäpolitiikkaan. Metsät olivatkin vahvasti läsnä ilmastonmuutoskeskustelussa eduskuntavaalien 2019 ympärillä myös aihepiirinä, kuten taulukosta 4.2 käy ilmi.

Maaseudun Tulevaisuudessa korostui muita enemmän maanviljelijöiden (MT = 6 %, HS = ~ 0 %, PS = 0 %) ja edunvalvontajärjestöjen (MT = 6 %, HS = 3 %, PS = 0 %) ääni. Tämä oli odotettavaa, onhan lehti MTK:n pää-äänenkannattaja. Valitettavasti tämän tutkielman tilalliset rajat eivät salli näiden, tai muidenkaan vielä taulukosta 4.1 nousevien mielenkiintoisten huomioiden analyysiä.

Taulukko 4.2 Aineiston jakautuminen ilmastonmuutoksen yhteydessä käsiteltyjen aihepiirien mukaan, %

	HS (% HS:n kaikista artikkeleista)	MT (% MT:n kaikista artikkeleista)	PS (% PS:n kaikista artikkeleista)	Yhteensä (% kaikista artikkeleista)
IPCC:n 1,5 asteen raportti	8	14	9	9
Metsätalous, metsäpolitiikka	7	43	9	15
Eduskuntavaalit, hallitusneuvottelut, Antti Rinteen hallitus	15	18	18	16
Eurovaalit	10	3	9	9
EU, eurovaluutta	12	3	27	12
Arktinen alue	1	3	0	1
Lasten ja nuorten ilmastoliikkeet, ilmastolakot	9	7	0	8
Sosiaalinen oikeudenmukaisuus, tasa-arvo	1	0	0	1
Maatalous, maanviljely, maaseutu	5	32	18	12
Ruoka, ruoantuotanto	4	8	0	5
Liikenne	8	6	0	7
Talous, talouskasvu, talousjärjestelmät	4	3	0	4
Väestö, väestönkasvu	~ 0	0	9	1
Energiantuotanto (sis. turve, ydinvoima, öljy, jne.)	6	13	27	8
Teknologia, teknologinen kehitys	3	3	0	3

Luonnon monimuotoisuus	2	8	0	4
Kansainväliset suhteet, turvallisuuspolitiikka, kansainvälinen kauppa	2	6	9	3
Terveys, sairaudet	1	1	9	1
Maahanmuutto, muuttoliikkeet	1	0	9	1
Kaupunki, rakentaminen	4	0	0	3
Hiilinielut	1	3	0	2
Taide, kulttuuri, viihde	7	0	0	5
Työ, elinkeinoelämä, ammattiliitot	3	1	0	2
Vesi, vesistöt	1	0	0	1
Luonnonkatastrofit	1	3	0	2
Ilmastonmuutokseen liittyvät yksilön valinnat	9	10	0	9
Ilmastonmuutokseen liittyvät poliittiset toimet	14	29	18	17
Artikkeleja yhteensä	N= 407 (76 % kaikista artikkeleista)	N = 119 (22 % kaikista artikkeleista)	N = 11 (2 % kaikista artikkeleista)	N = 537 (Erityisen mielenkiinnon aihepiirejä yht. 866 kpl)

Taulukossa 4.2 esitän, millaisten aihepiirien kanssa ilmastonmuutosta on aineistossa käsitelty. Seuraavaksi puhun näistä aihepiireistä, niiden merkityksistä, sekä myös joistain pohdinnoista koskien taulukon pohjalla olevaa tutkimustyötä.

Taulukko 4.2 luo kokonaiskuvan siitä, millaisten aiheiden kanssa ilmastonmuutoksesta puhuttiin. Aihealuelista on muodostettu induktiivista ja deduktiivista lähestymistapaa

yhdistäen: osa aihekategorioista on muodostettu ennen aineiston läpikäyntiä perustuen omaan arviooni siitä, millaisia aiheita oletettavasti aineistossa käsitellään. Esimerkki tällaisesta aihealueesta on IPCC:n 1,5 asteen raportti. Osa aihekategorioista taas syntyi aineiston sisältöä koskevien empiiristen havaintojen kautta.

Ilmastonmuutokseen liittyvien poliittisten toimien (josta lisää tämän alaluvun lopussa) jälkeen aineiston yleisin ilmastonmuutoksen kanssa käsitelty aihealue on eduskuntavaalit, niitä seuranneet hallitusneuvottelut, sekä hallitusneuvotteluiden tuloksena syntynyt Antti Rinteen hallitus (HS = 15 %, MT = 18 %, PS = 18 %, ja koko aineisto 16 % artikkeleista). Tämä vahvistaa käsitystä, että ilmastonmuutos todella oli keskeinen (ellei keskeisin) vaaliteema Suomen eduskuntavaaleissa 2019, ja myös keskeinen teema niitä seuranneissa hallitusneuvotteluissa ja muodostuneessa hallituksessa. Se kertoo myös ilmastonmuutoksen poliittisuudesta aiheena. Tätä käsitystä vahvistavat myös monet muut taulukossa 4.2 ilmenevät politiikkaan suoraan kytkeytyvät aihealueet, kuten 26.5.2019 järjestetyt europarlamenttivaalit (HS = 10 %, MT = 3 %, PS = 9 %, koko aineisto = 9 %), sekä luonnollisesti edellä mainittu ilmastonmuutokseen liittyvät poliittiset toimet (HS = 14 %, MT = 29 %, PS = 18 %, koko aineisto = 17 %).

IPCC:n 1,5 asteen raportti oli keskeisessä roolissa aineistossa. Se esiintyi kaikissa kolmessa lehdessä verraten paljon (HS = 8 %, MT = 14 %, PS = 9 %, ja koko aineistossa 9 % artikkeleista). Tämä antaa osviittaa siihen suuntaan, että raportti toimi jonkinlaisena katalyyttinä eduskuntavaalien ilmastokeskustelulle. Ainakin IPCC:n raportista käytiin paljon keskustelua ilmastonmuutoksen yhteydessä, joten voidaan sanoa, että IPCC:n raportti vaikutti ilmastonmuutoskeskusteluun eduskuntavaaleissa 2019.

Maa- ja metsätalous ovat kaikissa medioissa korostuneessa roolissa. HS:ssä metsäaiheet (metsätalous ja -politiikka) esiintyvät 7 % artikkeleista ja maatalousaiheet (maatalous ja maanviljely, yhdistettynä myös maaseudun käsittelyyn paikkana tai alueena) 5 % artikkeleista. MT:ssä metsäaiheet esiintyvät peräti 43 % artikkeleista ja maatalousaiheet 32 %. PS:ssä vastaavat lukemat ovat metsäaiheiden osalta 9 % ja maatalousaiheiden 18 %. Koko aineiston osalta lukemat ovat 15 % (metsäaiheet) ja 12 % (maatalousaiheet).

Etenkin MT:n aineiston maa- ja metsätaloudellinen painottuneisuus on huomattavaa, joskaan ei täysin yllättävää. MTK:n pää-äänenkannattajan ilmastopuhe asettuu odotettavaan, mutta mielenkiintoiseen valoon. Tätä mielenkiintoa lisää alla taulukossa 4.3

ilmenevä seikka, että MT:ssä ekomodernismin oikeuttamismaailma oli kaikista eniten läsnä tarkastelluista medioista. Maa- ja metsätalous on ilmastonmuutoksen asettaman haasteen edessä suuren muutospaineen alla, joka heijastui myös eduskuntavaalien alla käytyyn keskusteluun mm. Suomen metsien hakkuurajoista. Voidaan nähdä näiden alojen edunvalvojien ja asianosaisten edunvalvojiksi, jos ilmastonmuutos kehystetään ekomodernismin oikeuttamismaailman avulla ennemmin taloudelliseksi ja liiketoiminnalliseksi mahdollisuudeksi kuin uhaksi. Tähän liittyy mm. keskustelu maa- ja metsätalouden potentiaalista hiilinielujen suhteen.

Maa-, ja etenkin metsätalouden korostunut rooli koko aineistossa heijastaa aiheiden suurta merkitystä suomalaisessa kontekstissa. Etenkin metsätalouden merkitys Suomen kansantaloudelle on suuri, ja se koskettaa metsien verraten laajan omistuspohjan kautta suoraan isoa osaa Suomen väestöstä. Metsäaiheesta puhuttiin aineistossa monin eri tavoin. Yksi etenkin MT:ssä läsnä ollut tapa oli sellainen, että sillä pyrittiin luomaan vastakkainasetteluja ja jakolinjoja metsien käytöstä mitään ymmärtämättömien punavihreiden ja metsiä ja niiden hiilinieluja todella ymmärtävien ihmisten välille (lisää ks. luku 5). Tämä vahvistaa kuvaa ”järvivihreydestä” olemassa olevana ajattelutapana ilmastokeskustelussa, sekä MT:stä mediana, jossa tuota ajattelutapaa esiintyy.

Vahvasti läsnä kaikissa medioissa ovat myös energiantuotanto ja liikenne. Energiantuotannon aihepiiriin kuuluvat fossiiliset polttoaineet, ydinvoima, turve ja muut energiantuotantomuodot. Liikenne pitää sisällään mm. lentämisen, autoilun, ja näihin liittyvien verojen yms. aihepiirit. Tämä vahvistaa kuvaa siitä, että ilmastonmuutoskeskustelu liikkuu ilmastonmuutoksen käytännöllisten ja poliittisten implikaatioiden ympärillä: keskustelussa kysytään, miten energiantuotannon ja liikkumisen muotojen kaltaiset yhteiskunnan perustavanlaatuiset rakennuspalikat tulisi järjestää. Pitäisikö jonkin näissä rakennuspalikoissa muuttua ilmastonmuutoksen myötä, ja jos niin millä tavalla ja kuinka paljon? Osaltaan tämä vahvistaa ajatusta ilmastokonsensuksen hegemoniasta siinä mielessä, että ilmastonmuutoksen olemassaolosta käytävän keskustelun sijaan puhutaan ilmastonmuutoksen implikaatioista yhteiskunnan järjestämiselle ja politiikalle. Ilmastonmuutos itsessään on jo melko lailla itsestäänselvyys.

Mielenkiintoinen yksityiskohta taulukossa 4.2 on taiteeseen ja kulttuuriin liittyvien aihealueiden korkeahko esiintyvyys Helsingin Sanomissa (7 %), ja puuttuminen tyystin Maaseudun Tulevaisuudesta ja Perussuomalaisista. Suurimmaksi osaksi tämä selittyy sillä,

että HS:n aineistoon kuului lukuisia arvioita ja kritiikkejä erilaisista kulttuurituotteista ja - tapahtumista, kun taas MT:ssä ja PS:ssä tällaisia ei ollut. Näitä kulttuuriaiheisia artikkeleja on HS:ssä kuitenkin myös muita kuin puhtaita arvioita. Esimerkiksi Euroviisuihin liittyen lehdessä on julkaissut haastattelu Suomen vuoden 2019 euroviisukappaleen tekijöistä. Artikkelissa tuodaan esiin se, miten kappale kommentoi ilmastonmuutosta. Tämä ja muu vastaava ilmastonmuutoksen läsnäolo aiheena HS:n kulttuuria ja taidetta käsittelevissä artikkeleissa herättää mielenkiintoisia kysymyksiä. Voitaasiinko se tulkita niin, että ilmastonmuutoksesta välittäminen myös taiteen ja kulttuurin saralla on osa HS:n toimitukselle ja/tai lukijoille ominaista kulttuurimakua? Kysymys tarjoaa mielenkiintoisen näkökulman ilmastonmuutokseen, esim. Pierre Bourdieun ajatteluun tukeutuen osana porvarillista kulttuurimakua. Miten ilmastonmuutos poliittisena ilmiönä nivoutuu erilaisiin kollektiivisesti omaksuttuihin kulttuurimakuihin yhteiskunnassa? Entä mitä identiteettipoliittisia implikaatioita tällä on? Kuuluuko ilmastonmuutokseen hillintään tähtäävien suurien poliittisten muutosten vaatiminen väistämättä osaksi kollektiivista, konstruoitua poliittista identiteettiä akateemisesti koulutetusta, Helsingin kantakaupungissa asuvasta ja luovaa työtä tekevästä kolmikymppisestä naisesta? Entä poissulkeeko puolestaan vaikkapa maaseudulla asuminen, lihansyönti, yksityisautoilu, työväenluokkainen ammatti, miessukupuoli ja/tai korkea ikä näiden samojen toimien vaatimista kollektiivisissa, konstruoiduissa poliittisissa identiteeteissä? Näihin kysymyksiin ei tässä tutkielmassa kyetä vastaamaan, mutta ne tarjoavat mielenkiintoisia lähtökohtia lisätutkimukselle.

Taloudesta yleisesti, saati talouskasvusta tai talousjärjestelmästä/-järjestelmistä, ei puhuttu kovinkaan paljoa aineistossa. HS:ssä aiheita käsiteltiin eniten (4 %), MT:ssä hieman vähemmän (3 %), ja PS:ssä ei lainkaan. Eduskuntavaalien ilmastonmuutoskeskustelu ei näin ainakaan kovin laajasti kyseenalaistanut tai pohtinut talouden, talouskasvun ja talousjärjestelmän suhdetta ilmastonmuutokseen.

Monia muitakin mielenkiintoisia huomioita aineistosta voidaan tehdä. Maahanmuutosta ja väestönkasvusta ei HS:ssä ja MT:ssä puhuttu ilmastonmuutoksen yhteydessä juuri lainkaan, mutta PS:ssä teemat olivat melko vahvasti läsnä (maahanmuutto 9 % ja väestönkasvu 9 %). Nuorten ilmastoliike, koululaisten ilmastolakot ja niiden kansainvälisesti keskeinen toimija, ruotsalaiskoululainen Greta Thunberg saivat palstatilaa HS:n (9 %) ja MT:n (7 %), mutteivat PS:n (0 %), ilmastonmuutokseen liittyneissä artikkeleissa. Luonnon monimuotoisuus, joka aiheena kytkeytyy käynnissä olevaan

biodiversiteettikriisiin ja sukupuuttoaaltoon, keräsi MT:ssä (8 %) huomattavasti enemmän huomiota kuin HS:ssä (2 %), PS:stä (0 %) puhumattakaan. Näiden, ja muiden kiinnostavien huomioiden tarkempi analyysi joudutaan kuitenkin tämän tutkielman puitteissa sivuuttamaan tilanpuutteen takia.

Lopuksi esitän joitakin pohdintoja taulukon 4.2 taustalla olevasta tutkimustyöstä. Taulukossa esitetyt aihealueet eivät käsitä kaikkia aihealueita, joita aineistossa on käsitelty, vaan ainoastaan aineiston kunkin lehtiartikkelin *keskeiset* aiheet. Tämä tarkoittaa siis sitä, että jossain lehtiartikkelissa on hyvinkin saatettu mainita esim. autoilu tai nuorten ilmastoliike, mutta jos kyseinen aihe ei ole ollut artikkelissa varsinaisesti keskiössä tai keskeisessä asemassa, ei sitä ole aineistoa luokitellessa kirjattu ylös.

Erityisesti aihekategorioita tarkastellessa on hyvä pitää mielessä, ettei tarkasteltava aineisto koostu kunkin lehden kaikista artikkeleista tiettyinä ajanjaksoina, vaan ainoastaan artikkeleista, joissa mainitaan sana ”ilmastonmuutos”. Näin ollen taulukko 4.2 toimii jonkinlaisen kokonaiskuvan välittäjänä lehtien ilmastomuutosuutisoinnista, mutta ei välttämättä lehtien luonteesta yleisemmällä tasolla. Kuten ääneen päässeen toimijakategorioidenkin kohdalla, myös näitä aihekategorioita saattoi yhdessä lehtiartikkelissa olla useampi. Näin ollen myös aihealueiden määrä ylittää lehtiartikkelien kokonaismäärän. Jotkin aihealueet myös limittyvät toisiinsa enemmän kuin toiset: esimerkiksi kahdesta tällaisesta aihealueesta, joita usein käsiteltiin samassa lehtiartikkelissa, ovat ruoka ja maatalous.

Jotkin aihealueet, jotka aineistoa luokitellessa nousivat lehtiartikkeleista esiin, eivät ole tässä mukana niiden erittäin vähäisen esiintymisen johdosta (yksittäisiä kertoja). Taulukko 4.2 ei siis ole kuvaus kaikista aineiston artikkeleiden keskiössä olevista teemoista. Kokonaisuudesta taulukko 4.2 kuitenkin antaa varsin kattavan kuvan niistä aihealueista ja aiheista, joita tutkielman aineistossa käsitellään. Esim. ”teollisuus” omana aiheena jätettiin kokonaan pois sen vähäisen esiintyvyyden takia. Sen voidaan kuitenkin nähdä sisältyvän esim. metsätalouden ja energiantuotannon aihepiireihin.

Ilmastonmuutokseen liittyvät yksilön valinnat -luokka ja erityisesti ilmastonmuutokseen liittyvät poliittiset toimet ovat tietyllä tapaa erilaisia luokkia muista luokista: ne limittyvät muiden aihealuekategorioiden kanssa aivan erityisellä tavalla. Tämä johtuu siitä, että verraten harvoin jossain aineiston lehtiartikkelissa puhutaan yksinomaan tai edes

pääasiallisesti yksilön valinnoista ja yleisellä tasolla poliittisista toimista ilmastonmuutokseen liittyen, mutta nämä aihepiirit tulevat kuitenkin vahvasti esiin muiden aihealueiden kanssa. Näin on eritoten poliittisten toimien kanssa. Esimerkki tästä olisi lehtiartikkeli, joka käsittelee ihmisten ruokailutottumuksien muutoksia ja kasvisruuan suosion kasvua, tai lehtiartikkeli, joka käsittelee hallituksen päätöstä tehdä Suomesta hiilineutraali maa vuoteen 2035 mennessä. Tällaiset artikkelit eivät käsittele nimenomaisesti yksilön valintoja tai poliittisia toimia, mutta niiden käsittelevät aiheet kuitenkin ovat myös niitä. Tietyllä tapaa yksilön valinnat ja poliittiset toimet -luokat ovat siis yläkategorioita. Samaan aikaan ne ovat myös varsinaisia kategorioita itsessään: esimerkki tällaista ilmentävästä lehtiartikkelista olisi sellainen, missä pohditaan millä tavalla ilmastonmuutokseen pitäisi reagoida – ensisijaisesti pyrkimällä muuttamaan omia ja muiden kulutustottumuksia ja yksilöllisiä valintoja, vai ensisijaisesti poliittisilla päätöksillä ja toimenpiteillä. Samalla on todettava, että aineistoa luokitellessa varmasti myös monia poliittisia toimia ja yksilön valintoja ylätasoina käsittelevä lehtiartikkeli jäi epähuomiossa kirjaamatta; siis toisin sanoen, aineistossa on yksittäisiä lehtiartikkeleja, jotka käsittelevät esim. metsäpolitiikkaan liittyvää poliittisia toimia, mutta eivät ole kirjattuja ”poliittisia toimia” käsitteleviksi artikkeleiksi, vaan pelkästään metsäpolitiikkaa käsitteleviksi artikkeleiksi. Yleisemminkin aihealueiden kappalemääriin kannattaa suhtautua suuntaa antavina: aineiston suuren koon ja sen itsenäisesti tapahtuneen läpikäynnin myötä yksittäisiltä huolimattomuusvirheiltä ja aineiston tulkinnan tietyltä epätasaisuudelta ei voi täysin välttyä. Kuten todettua, tarjoaa taulukko 4.2 yleisluontoisen katsauksen aineistoon.

Taulukko 4.3 Aineiston jakautuminen oikeuttamismaailmojen mukaan, %

	HS (% HS:n artikkeleista)	MT (% MT:n artikkeleista)	PS (% PS:n artikkeleista)	Oikeuttamismaailmoja yhteensä (% kaikista artikkeleista)
Inspiraatio	11	4	0	9
Koti	5	18	27	8
Maine	2	3	0	2
Kansalaisuus	28	19	27	26
Teollisuus	28	37	55	31
Ekologia	52	49	27	51
Ekomodernismi	7	29	0	12
Markkinat	8	11	55	10
Artikkeleja yhteensä	N = 407 (76 % kaikista artikkeleista)	N = 119 (22 % kaikista artikkeleista)	N = 11 (2 % kaikista artikkeleista)	N = 537 (Oikeuttamismaailmoja yht. 798 kpl)

Taulukko 4.3 esittää kokonaiskuvan aineistossa käytetyistä eri oikeuttamismaailmoista. Seuraavaksi käyn läpi noita oikeutusmaailmoja, niiden merkityksiä, sekä sitä miten oikeuttamiset on aineistosta saatu.

Taulukossa 4.3 poimin oikeuttamismaailmat aineistosta niin, että ensin aineistoa läpikäydessä olen poiminut kustakin artikkelista sen keskeisimmän argumentin. Yleisimmin siis kustakin artikkelista on vain yksi argumentti, ja täten myös taulukko 4.3 esittää kustakin artikkelista pääsääntöisesti ainoastaan yhden argumentin oikeuttamista. Huomionarvoista on, että olen ajoittain tulkinnut yhden argumentin kuuluvan useampaan kuin yhteen oikeuttamismaailmaan. Esim. lauseen ”meidän täytyy lisätä ydinvoimaa ilmastonmuutoksen estämiseksi ja Suomen energiaomavaraisuuden takaamiseksi” voi tulkita kuuluvan sekä ekologian että kodin oikeuttamismaailmaan.

Inspiraation suhteellisen suuri osuus HS:n artikkeleista (11 %) verrattuna MT:hen (4 %) ja PS:ään (0 %) on mielenkiintoista. Yksi selittävä tekijä tälle saattaa tosin liittyä enemmän tutkimusprosessiin kuin itse aineiston luonteeseen. Kuten jo mainittu alaluvussa 3.2, inspiraation oikeuttamismaailma hakee oikeutuksensa jostakin abstraktista suuruudesta kuten luonnon jylhydestä. Tunnustan tämän oikeuttamismaailman olevan itselleni

epäselvin. Koodasin HS:n aineiston ensimmäisenä, jolloin en ollut kenties aivan niin harjaantunut tutkimuksen aineiston parissa työskentelyyn kuin koodauksen myöhemmässä vaiheessa. Tästä johtuen saattoi inspiraation oikeuttamismaailmaan lipsahda joitakin argumentteja, jotka eivät välttämättä sinne kuulu. Kyseisenlainen ”virhemarginaali” on jossain määrin väistämätön osa suuren aineistokoon ja sen itsenäisen läpikäynnin yhdistelmää, ja on hyvä pitää mielessä muutenkin aineiston koodausta tarkastellessa.

Kansalaisuuden oikeuttamismaailman suuri esiintyvyys aineistossa (26 % kaikissa artikkeleissa) selittynee ainakin osittain sillä, että tutkimuksen ja sitä myötä aineiston fokus oli eduskuntavaaleissa, kansalaisuuden teeman tai maailman keskeisessä tapahtumassa ja rituaalissa. Kun puhutaan äänestämisestä, poliittisista toimista, ja kansalaisten huolista ja ajatuksista, tuntuu myös kansalaisuuden oikeuttamismaailman nouseminen keskeiseen asemaan keskustelussa tietyllä tapaa luonnolliselta.

Kansalaisuuden oikeuttamismaailman lisäksi mm. teollisuuden oikeuttamismaailma on aineistossa kokonaisuutena vahvasti läsnä (31 % kaikista artikkeleista). Teollisuuden oikeuttamismaailmassa argumentti oikeutetaan vetoamalla asiantuntijatietoon tai tehokkuuteen. Kuten taulukosta 4.1 jo havainnointiinkin, olivat asiantuntijat voimakkaasti äänessä aineistossa, mikä selittää osaltaan teollisuuden oikeuttamismaailman läsnäoloa. Asiantuntijatietoon vetosivat aineistossa myös muut kuin asiantuntijat. Teollisuuden oikeuttamismaailman läsnäolon voidaankin nähdä viittavan asiantuntijatiedon voimakkaaseen merkitykseen suomalaisessa ilmastonmuutoskeskustelussa. Tieteellinen totuus tai ”tiede” ilmastonmuutoksesta on asia, johon kansainvälisestikin ilmastonmuutoskeskustelussa on vedottu (Milman & Smith 2019) – eikä ihme. Asiantuntijatietoon tai tieteelliseen tutkimukseen vetoamalla puhuja voi pyrkiä nostamaan argumenttinsa ikään kuin politiikan yläpuolelle, esittäen sen objektiivisena totuutena mielipideasian sijaan. Ilmastonmuutoksen kaltaisessa luonnontieteellisessä ilmiössä, johon liittyen luonnontieteellisen tutkimuksen konsensuksia myös on, lienee jo lähtökohdiltaan taipumusta tällaisiin esitys- ja ymmärtämistapoihin. Myös aiemmassa tutkimuksessa on havaittu teollisuuden oikeuttamismaailman yleisyyttä suomalaisessa julkisessa keskustelussa, myös ilmastonmuutosaiheiden ulkopuolella (Ylä-Anttila & Luhtakallio 2016). Tämä viittaisi siihen, että teollisuuden oikeuttamismaailma eli asiantuntijatietoon tai tehokkuuteen vetoaminen on syystä tai toisesta Suomen poliittisessa kulttuurissa yleinen argumenttien oikeuttamisen peruste, ja että tämä näkyy myös ilmastonmuutoskeskustelun oikeuttamistavoissa ja painotuksissa. Voidaan pohtia, onko Suomen (poliittisessa)

kulttuurissa kenties jotakin sellaista, joka saa ihmiset vetoamaan argumenteissaan juuri asiantuntijatietoon tai tehokkuuteen. Jos on, mitä tämä implikoi ilmastomuutoskeskustelulle? Jos monen keskustelijan premissinä on, että asiantuntijatieta tai tehokkuus on sellainen peruste argumentille, jonka oikeutuksen myös muut keskustelun osanottajat jakavat ja joka näin kannattaa esittää, voisi sen mahdollisesti vahvistaa ilmastokonsensusta keskustelussa. Ilmastokonsensus perustuu ajatukseen, että me kaikki tai lähes kaikki jaamme saman käsityksen ilmastomuutoksesta luonnontieteellisenä ilmiönä, ja pitkälti myös sen varmojen tai potentiaalisten seurausten vakavuudesta. Toisaalta, tämä jättää vielä runsaasti liikkumavaraa sen suhteen, mitä tarkalleen ottaen tämän jaetun konsensuksen implikaatioiden pitäisi olla poliittisten päätösten sisällölle, ja kuten jo aiemmin todettua, paljastaa ilmastokonsensuksen ohuuden. Viekö teollisuuden oikeuttamismaailman läsnäolo keskustelua vääjäämättä ”epäpoliittisempaan” suuntaan, pitäen sen vain jaetuissa käsityksissä ilmastomuutoksen luonnontieteellisistä ominaisuuksista, ja heikentäen keskustelua siitä millaisia poliittisia päätöksiä sen takia tulisi tehdä? Tämä johtopäätös lienee liian pitkälle viety, sillä aineistosta voidaan nähdä, että teollisuuden oikeuttamismaailmaa käytetään myös politiikkatoimien, yksityiskohtaistenkin, puolesta argumentoidessa (ks. luku 5, artikkelit Holmberg 2018, Turkkila 2019, Maaseudun Tulevaisuus 2019). Ylä-Anttilan & Luhtakallion (2016) havainnoima teollisuuden oikeuttamismaailman yleisyys suomalaisessa julkisessa keskustelussa saa kuitenkin tämän tutkielman löydöksistä kaikupohjaa myös suomalaisen ilmastomuutoskeskustelun piirissä.

PS:n varsin pienessä aineistossa oikeutusmaailmoja on ylipäättään vähemmän, mikä nostaa kunkin yksittäisen PS:ssä esiintyvän oikeuttamismaailman prosenttiosuuden suureksi. Ylitse muiden nousevat kuitenkin teollisuuden (55 %) ja markkinoiden (55 %) maailmat. Markkinoiden maailman vahva läsnäolo ei sinänsä ole yllättävää. Markkinoiden maailma on aiemmassa tutkimuksessa tavattu tulkita ekologian maailmalle vastakkaiseksi (Ylä-Anttila ym. 2018). Etukäteen ajateltuna PS:n aineiston saattoi olettaa olevan ”ekologiavastaisin” kolmesta tarkastellusta mediasta, johtuen sen edustaman puolueen kriittisyydestä ilmastomuutokseen torjuntaan tähtääviä politiikkatoimia kohtaan, tai johtuen sen ilmastonationalismista. Markkinoiden maailman vahva läsnäolo PS:ssä ei näin yllätä. On kuitenkin merkillepantavaa, että tästä huolimatta myös ekologian oikeuttamismaailma esiintyy PS:n aineistossa, vieläpä huomattavan suurella osuudella kaikista PS:n artikkeleista (27 %; toki prosenttiosuus on seurausta myös PS:n aineiston pienestä koosta). Samoin täytyy huomioida, että markkinoiden oikeuttamismaailma on

läsnä myös HS:n (8 %) ja varsinkin MT:n (11 %) artikkeleissa – vähemmän kuin PS:ssä, mutta silti.

Ekologian oikeuttamismaailman läsnäolo heijastaa tärkeää huomiota PS:n aineistosta. Osaltaan se osoittaa sen, ettei ilmastonationalistinenkaan puolue (tai sen pää-äänenkannattaja) voinut tai halunnut eduskuntavaaleissa 2019 ohittaa ilmastokysymystä. Esimerkkinä Perussuomalaisten puheenjohtaja Jussi Halla-aho tekee Ilmastovaalitoikoidussa kolumnissaan ilmastopoliittisen avauksen eduskuntavaaleihin 2019 jo syksyllä 2018. Halla-aho ottaa kolumnissa itselleen ja puolueelle ilmastopoliittisen toimijuuden ja aktiivisen roolin suhteessa ilmastopoliikkaan (lisää analyysiä kolumnista luvussa 5). Tämä osaltaan kuvastaa ilmastonmuutoksen valtavaa merkitystä vaaliteemana vuoden 2019 eduskuntavaaleissa, sekä yleisesti julkisen keskustelun teemana vaaleja ennen, niiden aikana ja niiden jälkeen. Myös Perussuomalaisten hyvä vaalituloksensa puolueen aktiivisen, vaikkakin erityisesti suomalaisen puoluepolitiikan kontekstissa ilmastokonsensuksen vastaisen, ilmastopoliittisen otteen myötä tukee tätä huomiota.

Ekologian oikeuttamismaailman suuri läsnäolo aineistossa myös aineiston yleisellä tasolla, eli myös HS- (52 %) ja MT-aineistossa (49 %), ei sekään ole yllätys. Kaiken kaikkiaan 51 prosentissa tutkielman tarkastelemista artikkeleista argumentteja oikeutetaan ympäristön tai ilmaston edulla. Jos jotain, on tämä osuus yllättävänkin pieni, varsinkin HS:n kohdalla (52 %). Oletetusti ”kaupunkivihreän” tai vähintäänkin ilmastokonsensusta tukevan lehden artikkeleissa esiintyvistä argumenteista jopa suuremman osuuden olisi saattanut odottaa eksplisiittisesti hakevan oikeutuksensa ympäristöstä tai ilmastosta. Yhtenä selityksenä sille, että ekologian maailma esiintyy ”vain” puolessa kokonaisuaineistosta sekä HS:n ja MT:n aineistosta voidaan nähdä se, että ilmastokonsensus on saavuttanut näissä medioissa ja etenkin HS:ssä hegemonisen aseman: ilmastokonsensus hyväksytään oletusarvoisesti tai itsestään selvästi oikeaksi, eikä sitä nähdä edes tarpeelliseksi puolustaa eksplisiittisesti ainakaan sen keskeisimpään oikeuttamismaailmaan eli ekologian maailmaan vedoten. Ilmastokonsensus toimii täten ikään kuin premissinä keskustelulle, jonka sen tiedostaen tai tietämättään hyväksynyt puhuja aktiivisesti tai passiivisesti olettaa myös viestin vastaanottajan hyväksyvän. Toisaalta on tärkeää muistaa, ettei mustavalkoinen jaottelu ilmastokonsensuskseen ja sen vastustukseen vangitse todellisuutta kovinkaan tarkasti. Kuten mm. Vihma ym. (2020) ja Lamb ym. (2020) ovat osoittaneet, on ilmastopuhe paljon tätä hienovaraisempaa ja vivahteikkaampaa. Ilmastopuheessa tärkeää ovat yksityiskohdat, ja sekä se mitä sanotaan että se mitä jätetään sanomatta. Yhtä lailla tärkeä piirre

ilmastopuheessa on ”tärkeysjärjestyksellä pelaaminen”, josta esimerkki voisi olla argumentti, jossa sanotaan, että ilmastonmuutos on vakava uhka, joka pitää olla politiikan keskiössä – mutta että juuri jotain tiettyä toimialaa tai yhteiskunnan osa-aluetta ei saa ilmastotoimilla rokottaa. Tämä tietty toimiala tai osa-alue voi olla esimerkiksi lihantuotanto tai yksityisautoilu. Näin ainakin toinen jalka ilmastokonsensuksen sisällä pitävät puheenvuorot saattavat kuitenkin vastustaa ilmastotoimia, oikeuttaen tämän esimerkiksi kansalaisuuden tai teollisuuden oikeutusmaailmoilla, jolloin niitä puolestaan olisi hankalaa lukea ekologian oikeuttamismaailman piiriin ainakaan yksiselitteisesti.

Kodin oikeuttamismaailma on suuressa roolissa Maaseudun Tulevaisuuden (18 %) ja Perussuomalaisen (27 %) artikkeleissa, mutta ei Helsingin Sanomien artikkeleissa (5 %). Kodin oikeuttamismaailmoin on tässä siis luettu argumentteja, jotka tukeutuvat perustelussaan johonkin hierarkiaan, perheeseen tai intiimiyteen. Samoin kodin oikeuttamismaailmaan on tässä luettu argumentteja, joita perustellaan kansallisella edulla tai hyödyllä, esim. ”Suomen edulla”. Kodin oikeuttamismaailman läsnäolon painotukset eri medioissa viittaavat eroihin HS:n, ja MT:n sekä PS:n välillä. HS:ssä esiintyvissä ilmastonmuutoskeskustelussa ei, syystä tai toisesta, ole käytetty yhtä paljon kodin oikeuttamismaailmasta ammentavia perusteluita argumenteille kuin MT:ssä ja PS:ssä. Monessa aineiston artikkelissa ja argumentissa kodin oikeuttamismaailma esiintyy nimenomaan julkilausutusti kansallisen edun, yleensä Suomen, kautta. Tämä taas voidaan tulkita niin, että nationalismien ideologian ilmeneminen on yleisempää MT:ssä ja PS:ssä, kuin HS:ssä, ainakin suoranaisesti ja julkilausutusti. Mielenkiintoisella tavalla se luo jakolinjan medioiden välillä, jossa HS on yhdellä puolella ja MT sekä PS yhdessä toisella. Vaikuttaa siltä, että ”järvivihreät” ja ilmastonationalistiset argumentit pohjaavat perustelujaan kodin oikeuttamismaailmaan, kansalliseen etuun ja nationalismiin ”kaupunkivihreitä” enemmän. Myös HS:n artikkeleissa esiintyy kodin oikeuttamismaailmaan pohjaavia argumentteja (esim. Rautio 2018), mutta yleisesti ottaen varsinkin julkilausutun nationalistiseen perusteluun nojaavia argumentteja löytyy HS:ää enemmän MT:stä (esim. Maaseudun Tulevaisuus 2019) ja PS:stä (Halla-aho 2018, Turkkila 2019). Tässä viitattuja artikkeleita (Rautio 2018, Maaseudun Tulevaisuus 2019, Halla-aho 2018, Turkkila 2019) ja kodin oikeuttamismaailmaa niissä on analysoitu enemmän luvussa 5.

5 Analyysi 2: esimerkkiartikkeleiden tarkempi analyysi

Tässä luvussa otan aineistosta läheisempään tarkasteluun aineistosta 9 artikkelia – yhden jokaisen median jokaisesta tarkasteluperiodista – ja analysoin niitä laadullisen sisällönanalyysin menetelmällä. Tarkastelen, millaisia ilmastopuheen argumentteja artikkeleissa esiintyy, ja millaisia oikeuttamismaailmoja niiden yhteydessä käytetään. Tarkastelen myös, kuka tai ketkä artikkelissa ovat keskeisinä ääminä, ja huomioin artikkelin laajemman kontekstin analyysissä. Laadullisen sisällönanalyysin lisäksi käytän menetelmänä oikeuttamisanalyysiä.

Juuri nämä artikkelit valitsemalla pyrin antamaan laajan ja monipuolisen kuvan siitä, mitä erilaisia näkökulmia ja argumentteja ilmastonmuutoskeskustelussa eduskuntavaalien ympärillä esitettiin. Valikoin mukaan artikkeleita, joissa esitetään argumentteja ilmastonmuutoksen politiikasta, tai jotka muuten käsittelevät ilmastonmuutosta ja/tai eduskuntavaaleja. Mukaan valikoitui erityisen paljon kolumneja ja pääkirjoituksia: ne esittävät usein suoria mielipiteitä poliittisista aiheista, ja tarjoavat näin mielekkään maaperän erilaisten argumenttien tarkastelulle. Tätä kautta lähemmin tarkasteltavien artikkeleiden keskeiset äänet ovat suurimmaksi osaksi toimittajia, vaikka muitakin on.

Kuten todettua menetelmä-alaluvussa 3.5, tarkoittaa ”keskeinen argumentti” tässä analyysin toisessa osassa hieman eri asiaa kuin analyysin ensimmäisessä osassa luvussa 4. Keskeinen argumentti on tässä koko artikkelin huolellisen lukemisen perusteella määritelty artikkelin keskeinen viesti. Tässä analyysin toisessa osassa otan siis tarkemmin huomioon kunkin lähemmin tarkasteltavan artikkelin kokonaisuuden. Tämä tekee myös tutkielman alaluvussa 4.1 esitellyn argumenttien luokittelukehikon käytön mielekkäämmäksi, kuin jos analyysin kohteena olisivat vain muutaman virkkeen mittaiset tekstinpätkät artikkelista.

Helsingin Sanomat, periodi 1: ”Lupaamme lihaa, autoja ja turvetta”

(Rautio 2018)

Valitsin läheisempään tarkastelun juuri tämän artikkelin, koska se heijastaa hyvin IPCC:n 1,5 asteen raportin aikaansaamaa mediakeskustelua ilmastonmuutoksesta, ja liittää sen suoraan eduskuntavaalien 2019 kontekstiin. Artikkelin on hyvä nosto siksikin, että edustaa mielenkiintoista talouskuripuheen ja ilmastopuheen yhteenliittymää. Se on myös puheenvuoro arvovaltaiselta toimittajalta, eli näkyvältä toimijalta mediakeskustelussa, mikä sekkin tekee siitä mielenkiintoisen esimerkin.

Helsingin Sanomien pääkirjoitustoimittaja Paavo Rautio kirjoittaa kolumnissaan 24.10.2018 ilmastopolitiikasta ja tulevasta eduskuntavaaleista. Rautio on HS:n pääkirjoitustoimittaja, siis vaikutusvaltainen toimittaja ja mediavaikuttaja. Rautio ottaa artikkelissa käsittelyyn Timo Soinin hiljattaisen ilmastonmuutoksen politiikkaa kritisoineen kolumnin. Soini kutsui Maaseudun Tulevaisuudessa julkaistussa tekstissään IPCC:n 1,5 asteen raportin jälkeen virinnyttä keskustelua ilmastonmuutoksesta ”vihervouhotukseksi” ja ”vihreäksi humpuukiksi”. Rautio leimaa Soinin kirjoituksen vastuuttomaksi äänenkalasteluksi ja ”lyhyen aikavälin opportunistiksi”. Tämä perustellaan sillä, että IPCC:n raportin pohjalta tehdyssä vastuullisessa politiikassa ilmastotekoja ei jätettäisi yksilöiden omien valintojen varaan. Näin Raution ilmastopoliittinen argumentti artikkelissa on ilmastoradikaali: se kannattaa suuria poliittisella päätöksenteolla tehtäviä muutoksia vastauksena ilmastonmuutokseen. Rautio kirjoittaa, että vastuullinen politiikka lupaisi näissä olosuhteissa ”muutosta, joka ei aina ole miellyttävää”. Pitkän ja lyhyen aikavälin hyöty on kolumnissa asetettu implisiittisesti vastakkain, ja Rautio kannustaa poliitikkoja asettamaan pitkän aikavälin hyödyn lyhyen aikavälin hyödyn edelle.

Timo Soinin ja hänen puolueensa Sinisen tulevaisuuden ilmastopolitiikkaa kritisoiva osuus on Raution kolumnista kuitenkin vasta jälkimmäinen puolikas. Alkupuoli kolumnista on omistettu SDP:n ja sen puheenjohtaja Antti Rinteen ”eläkepopulismiin” kritiikille. Kritiikki viittaa Antti Rinteen mm. vappupäivänä 2018 pitämässään puheessa tekemään lupauksen korottaa pienimpiä eläkkeitä sadalla eurolla (Rinne 2018). Rautio kehystää myös Rinteen eläkepuheet vastuuttomaksi opportunistiksi, vaikkakin maltillisemmin sanakääntein kuin Soinin kohdalla: ”Rinteen puheita selittää se, että äänestäjistä noin kolmannes on eläkkeellä. Äänestäjien osuus on suurempi kuin eläkeläisten osuus koko väestöstä – iäkkäät käyvät siis urnilla ahkerammin kuin nuoret. Sdp:n jäsenistön keski-ikä on reippaasti yli 60 vuotta.”

Raution kolumni piirtää mielenkiintoisen yhtymäkohdan talous- ja ilmastopuheen välille. Talouspoliittisessa mediakeskustelussa on jo pitkään puhuttu siitä, miten pitkän aikavälin hyöty pitäisi asettaa lyhyen aikavälin hyödyn edelle, ja miten tämä edellyttää kipeitäkin julkisten menojen leikkauksia nyt, jotta valtiontalous olisi myös tulevaisuudessa vakaalla pohjalla. Raution kolumni edustaa tätä jatkumoa talouspoliittisessa mediakeskustelussa, ja ulottaa samanlaisen logiikan myös ilmastopolitiikan piiriin. Rivien välistä voidaan tulkita,

että Raution mukaan oikeanlaisen ilmastopolitiikan kuuluukin vähän sattua tässä hetkessä, sen ollessa ainoa mahdollinen tapa varmistaa yhteiskunnan ekologinen kestävyys tulevaisuudessa – aivan kuten talouspolitiikassakin. Ajatus hetkellisestä kärsimyksestä ja sitä seuraavasta vapautumisesta on helppotajuinen, niin urheilun kuin uskonnollisen ajattelunkin piiristä tuttu logiikka, jota lukijoiden on helppo seurata myös ilmastopolitiikan sfäärissä. Maallistunneissakin yhteiskunnissa historialliset valtauskonnot vaikuttavat edelleen ihmisten ajatteluun. Suomessa historiallinen valtauskonto on kristinusko, jonka eri kirkkokunnat ovat myös edelleen Suomen suurimpia uskontokuntia ja joista kahdella on myös erillinen julkisoikeudellinen asema. On mielenkiintoista pohtia, miten tämä heijastuu ilmastonmuutoskeskusteluun, erityisesti liittyen kärsimykseen, nautinnosta kieltäytymiseen ja kiellettyyn nautintoon, sekä pelastukseen liittyen. Kolumni on mielenkiintoinen esimerkki siitä, miten olemassaolevia ja aiemmin esimerkiksi talouteen tai uskontoon liittyvässä keskustelussa yleisiä argumentaatio-, oikeutus- ja puhetyylejä käytetään yhteiskunnallisessa keskustelussa myös ilmastopolitiikan piirissä.

Raution kolumni edustaa myös mielenkiintoisella ja varsin suoraviivaisella tavalla sitä, miten IPCC:n 1,5 asteen raportti määritteli suomalaista ilmastonmuutoksesta käytyä mediakeskustelua syksyllä 2018, ja miten se sitä kautta loi ennakoasetelmia ja poliittista todellisuutta eduskuntavaalien alla ja yhteydessä.

Raution keskeinen argumentti voidaan tiivistää seuraavaan: ”Jos IPCC:n raportin pohjalta rakentaisi vastuullista politiikkaa, niin siinä ei jätettäisi muutosta vapaaehtoisuuden pohjalle. Äänestäjille luvattaisiin muutosta, joka ei aina ole miellyttävää. Pitkän aikavälin etu kokonaisuudelle ylittäisi lyhyen aikavälin opportunistin.” (Rautio 2018) Kuten todettua, on argumentti tyypiltään radikaali, sillä se vaatii suuria poliittisia muutoksia ilmastonmuutoksen edessä. Tosin, argumentti jättää niiden politiikkatoimien sisällön määrittelemättä. Sen sijaan ne esitetään negaation kautta, vastakohtana Timo Soinin lyhytnäköiselle opportunistille. Argumentti hakee oikeutuksensa ekologian ja kodin oikeuttamismaailmoista. Se vaatii ympäristöä kunnioittavia päätöksiä, jotka eivät välttämättä edusta lyhyen aikavälin hyötyä. Jokaisen oman välittömän edun alistaminen pitkän aikavälin yhteiskunnan kokonaisuhyödyn alle voidaan tulkita tukeutumiseksi hierarkian ajatukseen. Yksilön välittömien henkilökohtaisten halujen alistaminen kollektiivin hyödyn alle on toki ajatuksena läsnä myös tasa-arvoa painottavissa, ja sitä kautta hierarkialle vastaisissa poliittisen ajattelun suuntauksissa, kuten Jean-Jacques Rousseau'n yhteiskuntasopimuksessa. Tämä ei kuitenkaan poista siihen väistämättä

sisältyvää hierarkkisuuutta: yhteinen hyvä asetetaan hierarkiassa yksilön haluja korkeammalle, oli tämän pyrkimyksenä sitten täydellinen tasa-arvo, ilmastonmuutoksen torjunta tai jokin muu.

Maaseudun Tulevaisuus, periodi 1: ”MTK:n Marttila toivoo ilmastovaaleja: ’Metsittäminen voi olla hyvä toimenpide myös maatalouspoliittisesti’”

(Holmberg 2018)

Valitsin juuri tämän artikkelin läheisempään tarkasteluun, koska se edustaa ilmastopoliittista avausta MTK:lta, maa- ja metsätalouden edunvalvojaorganisaatiolta, ja tuo näin lähemmän tarkastelun artikkeleihin Maaseudun Tulevaisuudelle omaleimaisen näkökulman. Se ottaa kantaa suoraan eduskuntavaaleihin, mikä tekee siitä tälle tutkielmalle relevantin, ja valitsee ilmastopoliittisessa keskustelussa puolen, asettaen MTK:n vastakkain pääkaupunkiseudun ympäristöväen kanssa.

Artikkeli on Maaseudun Tulevaisuudessa 16.10.2018 julkaistu, toimittaja Niklas Holmbergin kirjoittama uutinen MTK:n puheenjohtaja Juha Marttilan eduskuntavaaleihin 2019 liittyneistä kommentteista. Artikkelin keskeinen ääni on Juha Marttila, Holmbergin oma ääni ei juuri kuulu. Marttila on MTK:n puheenjohtajana maa- ja metsätalouden edunvalvontaryhmän edustaja. Uutinen on lyhyehkö, mutta silti kiinnostava.

Artikkelissa Marttila kritisoi ”pääkaupunkiseudun ympäristöväkeä”

ymmärtämättömyydestä ja tietämättömyydestä erityisesti metsäpolitiikkaan ja metsien hakkuurajoituksiin liittyen. Sen sijaan Marttilan puheenvuorossa ”meillä”, eli MTK:lla, on oikeasti asiantuntijatietoa ilmastonmuutoksen tehokkaaseen torjuntaan liittyen. MTK asettuu artikkelissa vastakkain pääkaupunkiseudun ympäristöväen kanssa.

”Pääkaupunkiseudun ympäristöväki” on Marttilan konstruoima abstrakti vastustaja; sen voisi tulkita viittaavan miellelyhtymään pää punaisena ilmastonmuutoksesta huutavaan helsinkiläiseen hipsteriin, joka kuitenkin ymmärtää hyvin vähän siitä, millaiset ilmastotoimet ovat oikeasti järkeviä. Tämä miellelyhtymä muistuttaa aiemmin tutkielmassa esiteltyä suomalaisen ilmastonationalismin fillarikommunistia. Pääkaupunkiseudun ympäristöväen vastapuolelle asettuu Marttilan puheessa eksplisiittisesti vain MTK, joka kuitenkin tällaisessa vastakkainasettelussa voidaan implisiittisesti tulkita koko maaseudun edustajaksi ja puolustajaksi pääkaupunkiseudun ympäristöväen mielivaltaa vastaan. MTK esittäytyy Marttilan puheessa näin aiemmin tutkielmassa mainitun ”järvivihreyden” edustajana: halukkaana ilmastotoimien tekemiseen, mutta silti varovaisena

”pääkaupunkiseudun ympäristöväen” ymmärtämättömien vaatimusten suhteen esimerkiksi metsien hakkuurajoituksista keskustellessa.

Artikkeli kytkeytyy eduskuntavaaleihin ja ilmastonmuutokseen niiden teemana suoraan. Marttila toivoo, että ilmastonmuutosta käsitellään eduskuntavaaleissa 2019, sillä hänen mukaansa ”se on oikea asia, jossa meidän [MTK:n] viesti kestää” (Holmberg 2018). Marttila tekee hyvissä ajoin, lokakuun puolessavälissä, ilmastopoliittisen aloitteen vasta huhtikuun puolessavälissä järjestettäviin vaaleihin. Vaikka IPCC:n 1,5 asteen raporttia ei mainita artikkelissa, asettuu artikkeli julkaisuajankohtansa takia osaksi IPCC:n raporttia seurannutta mediakeskustelua ilmastonmuutoksesta. On todennäköistä, että IPCC:n raportin julkaisu ja sitä seurannut keskustelu ovat myös ainakin jossain määrin sen takana, että Marttila katsoi aiheelliseksi kommentoida eduskuntavaalien 2019 ilmastopoliitiikkaa syksyllä 2018, ja että MT katsoi aiheelliseksi tehdä siitä uutisen. MTK on edunvalvontaorganisaatio, ja sitä kautta poliittinen toimija. Marttilan kannanotto ilmastonmuutokseen vaaliteemana voidaan nähdä yrityksenä päästä määrittämään ilmastonmuutoskeskustelua vaalien yhteydessä MTK:n näkökulmasta, sille edullisella tavalla, ja MTK:n auktoriteettia asiassa korostaen. Eduskuntavaalien 2019 ilmastonmuutoskeskustelu voidaan nähdä poliittisena tilana, johon lokakuussa 2018 alkoivat ensimmäiset toimijat pyrkimään sisään ja ottamaan sen haltuun, todennäköisesti pitkälti IPCC:n raportin sysäämän keskustelun seurauksena, ja osana sitä. IPCC:n 1,5 asteen raportti toimi näin alkusysäyksenä eduskuntavaalien ilmastonmuutoskeskustelulle ja sille, että erilaiset toimijat pyrkivät ottamaan sitä diskursiivista tilaa haltuun, ja määrittämään sitä omilla ehdoillaan. Tämä sama ilmiö voidaan nähdä ilmentyvän myös Jussi Halla-ahon kolumnissa Perussuomalainen-lehdessä lokakuussa 2018 (ks. seuraava artikkelianalyysi).

Marttilan sanomaa toistetaan artikkelissa pitkälti ilman kritiikkiä tai reflektiota. Toki näin saattaisi lyhyen uutisen kohdalla olla jossain toisessakin lehdessä, mutta kun kyseessä on Maaseudun Tulevaisuus, on loogista nähdä Marttilan puheenvuoro edunvalvontajärjestön pää-äänenkannattajassaan esittämänä viestinä politiikan julkisuuden areenalla.

Marttilan keskeinen argumentti artikkelissa on tiivistettävissä seuraavaan: ”MTK:lle sopii hyvin, että tulee ilmastovaalit. Se on oikea asia, jossa meidän viesti kestää”, Marttila evästi tiistaina kokoontunutta MTK:n johtokuntaa. Peltojen metsitykseen puheenjohtaja kannustaa suhtautumaan avoimesti. ”Metsittäminen voi olla hyvä toimenpide myös

maatalouspoliittisesti.” Ilmastomuutosta torjuva toimintatapa, metsittäminen, esitetään mahdollisuutena ”myös maatalouspoliittisesti”. Oletettavasti tällä tarkoitetaan, että siitä voi olla myös suoraa taloudellista, liiketoiminnallista tai muuta hyötyä, joka ei liity ympäristöasioihin sinänsä. Näin argumentin tyyppi on ekomodernistinen: ilmastomuutosta torjuvat toimenpiteet esitetään mahdollisuutena, joka ei välttämättä rajoita esimerkiksi taloudellisesti hyödyllistä toimintaa millään tavalla, vaan päinvastoin voi edistää vaikkapa metsätaloudellisen elinkeinon harjoittamista entisestään. Myös argumentin oikeuttamismaailma on ekomodernistinen. Samoin argumentti hakee oikeutuksensa teollisuuden oikeuttamismaailmasta: Marttila perustelee argumenttinsa sillä, että MTK:n ”viesti kestää” ilmastoasioissa. Etenkin, kun tämä viesti asetetaan vastakkain ”pääkaupunkiseudun ympäristöväen” kanssa, on selvää että argumentissa vedotaan MTK:n asiantuntemukseen ja realismiin järkeviä ilmastotoimia suunniteltaessa.

Perussuomalainen, periodi 1: “Ilmastovaalit”

(Halla-aho 2018)

Perussuomalaisten puheenjohtajan Jussi Halla-aho kirjoittaa kolumnissan Perussuomalainen-lehdessä 26.10.2018 ilmastomuutoksesta tulevien eduskuntavaalien teemana. Artikkelin keskeinen ääni on näin Perussuomalaisten puheenjohtaja Jussi Halla-aho, suuren eduskuntapuolueen johtaja ja yksi Suomen keskeisimmistä poliittisista toimijoista syksyllä 2018. Tekstissä Halla-aho flirttailee jopa ilmastodenialismin kanssa, todeten, että ”harvalla kansalaisella tai edes päätöksentekijällä on oikeasti pätevyyttä arvioida, onko ihmisen aiheuttama ilmastomuutos totta vai ei”. Toisaalta, Halla-aho ottaa tekstissä aloitteellisen ja aktiivisen otteen ilmastopolitiikkaan, jopa pyrkien esittämään Perussuomalaiset ilmastomuutoksen torjuntaa politiikassa edistäväksi puolueeksi. Tässä Halla-ahon kolumni muistuttaa edellisessä tekstissä käsiteltyä MTK:n Marttilan ilmastopoliittista puheenvuoroa. Pääkaupunkiseudun ympäristöväen sijaan Halla-ahon konstruoima vastustaja on Vihreät-puolue.

Halla-aho syyttää Vihreitä ”harhan” luomisesta, missä ilmastoasioista kiinnostuneilta odotetaan lähtemistä mukaan myös ”viherhumpaan”. Sellaiseksi Halla-aho määrittelee ”holtittoman maahanmuuton kiihkeän kannattamisen”, ”sukupuolen moninaisuuden puolesta marssimisen”, ”ydinvoiman vimmaisesta vastustamisesta” sekä ”suomalaisen tuottavan työn ja teollisuuden sabotoimisen yliampuvilla ympäristömääräyksillä, -veroilla ja -maksuilla” (Halla-aho 2018). Halla-aho esittää, että itse asiassa Perussuomalaisten

ajama, Vihreille vastakkainen politiikka, edistää parhaiten myös ilmastonmuutoksen torjuntaa.

Tiukka maahanmuuttopolitiikka on Halla-ahon mukaan ympäristöteko, koska pohjoisessa asuvat ihmiset kuluttavat enemmän ja tarvitsevat enemmän energiaa lämmitykseen, eli mitä vähemmän ihmisiä pohjoisessa asuu, sitä parempi ympäristölle. Tämä näkökulma ottaa implisiittiseksi lähtökohdaksi sen, ettei ”etelässä” (oletettavasti jotkut Suomesta etelään sijaitsevat, sitä köyhemmät ja yleisesti alhaisemman elintason maat joista maahanmuuttoa Suomeen suuntautuu) asuvien ihmisten elintasoja tulisi parantaa, ja ettei Suomen väkiluvun välttämättä tulisi kasvaa.

Halla-ahon mukaan myös ”suomalainen savupiippu on ympäristöteko”. Halla-aho tarkoittaa aiemminkin tutkielmassa mainitulla lausahduksella sitä, että teollisuus ja muu saastuttava tuotanto on ”Kiinassa ja muualla Aasiassa” (Halla-aho 2018) halvempaa halvempien työvoima- ja energiakustannusten takia. Halla-aho nostaa esiin kaukana tapahtuvan tuotannon valmistuksesta, pakkauksesta ja kuljetuksesta koituvat päästöt, ja esittää että Suomessa politiikan kannattaa pyrkiä siihen, että teollisuus ja myös saastuttava tuotanto sijaitsisi Suomessa. Konkreettisenä toimenpiteenä tähän liittyen Halla-aho ehdottaa ”ilmastoveroa tai sakkotullia halpatuonnille”.

Halla-aho päättää kolumninsa ydinvoiman puolustukseen ”ainoana realistisena tapana tuottaa vähäpäästöistä energiaa järkevällä hinnalla ja tarvittavissa määrissä”. Tämä, kuten muutkin Halla-ahon esittämät ilmastotoimet, esittäytyvät vastakkaisina Vihreille ja puolueen ”viherhumpalle”. Sen sijaan Perussuomalaiset näyttäytyvät Halla-ahon kolumnissa, hieman Marttilan MTK:n tapaan, poliittisena toimijana joka ymmärtää *oikeasti* vaikuttavien ilmastotoimien päälle.

Halla-aho mainitsee kolumninsa alussa IPCC:n 1,5 asteen raportin, ja asettaa kolumninsa näin osaksi sen jälkeistä mediakeskustelua, ja asetelmien hakemista eduskuntavaalien 2019 ilmastopoliittisessa tilassa. Halla-aho ottaa kolumnissaan hyvinkin aktiivisesti kantaa ilmastonmuutokseen ja esittää runsaasti konkreettisia poliittisia toimenpiteitä, joita hän tai hänen puolueensa vallassa tekisi ilmastonmuutoksen torjumiseksi. Perussuomalaisten suhde ilmastonmuutokseen määrittyy Halla-ahon kolumnissa vahvasti aktiiviseksi, ei passiiviseksi. On tämän tutkielman puitteissa mahdotonta sanoa varmuudella, kertooko tämä Perussuomalaisten tietoisesta strategiasta pyrkiä ottamaan aktiivisesti ja näkyvästi

kantaa teemaan, joka viimeistään IPCC:n 1,5 asteen raportin julkaisun jälkimainingeissa luultavasti näyttäytyi todennäköisenä keskeisenä eduskuntavaaliteemana. Kuitenkin, Halla-ahon ja muiden Perussuomalaisten toimijoiden eduskuntavaaleihin 2019 liittyvässä ilmastokeskustelussa esittämien puheenvuorojen jäljitellessä samantyyppistä logiikkaa kuin mitä kolumnissa esiintyy, voidaan tätä pitää mahdollisena, ellei todennäköisenä.

Artikkelin keskeinen argumentti voidaan tiivistää seuraavasti: ”Kotimainen tuotanto voi merkitä hiukan korkeampia kuluttajahintoja, mutta se merkitsee myös työtä, hyvinvointia, varmuutta tulevaisuudesta ja globaalisti katsottuna päästöjen vähenemistä. Voidaan kärjistäen sanoa, että suomalainen savupiippu on ympäristöteko.” (Halla-aho 2018) Argumentin tyyppi on ilmastonationalismi, joskaan ei täysin puhtaasti tai suoraviivaisesti. Vaikka kolumnissa tuodaan esiin ”Kiinan ja muiden Aasian maiden” tuotannon päästöt, ja argumentoidaan politiikkatoimien puolesta tiukasti suomalaiskansallisen, nationalistisen perustelun kautta, niin varsinaiseksi syyksi kaikkien Halla-ahon ehdottamien toimenpiteiden takana esitetään se, että ne ovat ilmastotekoja. Voi hyvin olla, että kyse on vain Halla-ahon Perussuomalaisten aiempien poliittisten tavoitteiden diskursiivisesta uudelleenpaketoimisesta IPCC:n raportin julkaisua seuranneeseen vilkkaaseen mediakeskusteluun sopivalla tavalla. On kuitenkin tämän analyysin kannalta periaatteessa yhdentekevää, mikä motivaatio Halla-ahon kolumnin takana on. Pääasia on se, että väitteitä perustellaan siinä ympäristön edun näkökulmasta.

Argumentti kuuluuakin paitsi kodin, myös ekologian oikeuttamismaailmaan. Kodin oikeuttamismaailmaan argumentti kuuluu, koska se oikeuttaa itsensä ennen kaikkea siltä kannalta, mikä on Suomen kansalliselle edulle parasta. Tämän oikeutuksen lisäksi argumentti ja koko kolumni oikeuttaa itsensä myös sillä, että sen ehdottamat toimenpiteet vähentävät globaaleja päästöjä tehokkaasti. Periaatteessa argumentin voisi luokitella myös ekomodernismin oikeuttamismaailmaan ekologian sijasta, sillä se esittää ilmastolle hyödylliset toimenpiteet myös Suomen kansalliselle edulle, myös taloudelliselle edulle hyödyllisinä. Mielenkiintoisin puoli tässä on kuitenkin se, että Halla-aho ylipäätään ottaa aktiivisesti kantaa ilmastopolitiikkaan ilmaston edun kautta argumentoiden, ja näin ottaa Perussuomalaisten puheenjohtajana aktiivisen ja aloitteellisen otteen eduskuntavaalien ilmastokeskustelun diskursiivisen tilan haltuun ottamiseksi puolueelleen hyödyllisellä tavalla. Tämä taas osoittaa, kuinka hallitseva ja dominoiva ilmastonmuutos oli teemana eduskuntavaaleissa 2019: jopa Vihman ym. (2020) määritelmän mukainen

ilmastonationalistinen toimija pyrki ottamaan aloitteellisen, aktiivisen ja perustellun kannan ilmastopoliittikkaan jo syksyn 2018 vaalikeskustelussa.

Tämä osoitus ilmastonmuutoksen hallitsevuudesta teemana on myös keskeinen syy sille, miksi juuri tämä artikkeli valikoitui läheisempään tarkasteluun. Ilmastonationalistisen toimijan ilmastopoliittisena ja omalla tavallaan ympäristöä puolustavana tekstinä se on mielenkiintoinen esimerkki eduskuntavaalien ympärillä käydystä ilmastopoliittisesta keskustelusta.

Helsingin Sanomat, periodi 2: ”HS vertaili: Näin puolueiden ilmastokannat eroavat toisistaan – Suuri ilmastotentti tänään Sanomatalossa kello 16”

(Elonen & Mikkonen 2019)

Läheisempi tarkastelu tästä artikkelista on mielekästä siksi, koska se edustaa kattavaa katsausta eri puolueiden ilmastopoliittikkaan, ja toimii näin hyvänä esimerkkinä ilmastopoliittisesta mediakeskustelusta eduskuntavaalien 2019 alla.

Helsingin Sanomissa 3.4.2019 julkaistu artikkeli on pitkäkö (n. 1000 sanaa) katsaus vähintään viiden kansanedustajan eduskuntapuolueiden ilmastokantoihin. Tarkastelussa ovat siis Keskusta, Perussuomalaiset, Kokoomus, SDP, Vihreät, Vasemmistoliitto, Kristillisdemokraatit, RKP ja Sininen tulevaisuus. Puolueiden ilmastokantoja vertaillaan viiden eri vertailukohdan kautta, jotka ovat hiilineutraaliusaikataulu ja päästövähennystavoite mihin puolueet ovat sitoutuneet, sekä puolueiden kannat fossiiliset polttoaineisiin, liikenteeseen ja hiilinieluihin. Artikkelin kirjoittajat ja keskeiset äänet ovat HS:n toimittaja, ilmastokirjeenvaihtaja Piia Elonen ja toimittaja Minttu Mikkonen. Elonen ja Mikkonen ovat molemmat HS:n pitkäaikaisia toimittajia. Elonen toimi vuoden 2019 ajan HS:n ilmastokirjeenvaihtajana, keskittyen toimittajan työssään pitkälti ilmastonmuutokseen liittyviin aiheisiin. Se, että HS:llä ylipäätään on ilmastokirjeenvaihtaja (toisin kuin MT:llä tai PS:llä) kertoo tietystä toimituksellisesta linjasta tai koetusta profiloitumisen tarpeesta HS:ssä. Ilmastonmuutos nähdään lehdessä tärkeänä teemana, josta täytyy julkaista mediasisältöä. Elosen ja Mikkosen vertailuartikkeli on tästä vain yksi esimerkki.

Elosen ja Mikkosen artikkeli on mielenkiintoinen, kattava ja ansiokaskin esitys siitä, miten eri eduskuntapuolueet suhtautuvat ilmastonmuutokseen. Jo pelkkä vertailun tekeminen korostaa ja nostaa ilmastonmuutosta eduskuntavaalien vaaliteemana. Puolueiden poliittisia

eroja ja jakolinjoja haetaan ilmastopoliitikasta, ja puolueiden luonnetta määritellään nimenomaan ilmastopoliitikan kautta. Artikkelin osoitus ilmaston hallitavuudesta vaaliteemana eduskuntavaaleissa.

Artikkelista on vaikeaa nostaa yhtä keskeistä selkeää argumenttia. Se ei suoraan ota kantaa siihen, keiden puolueiden ilmastopoliittikka on hyvää ja keiden huonoa. Pikemminkin se esittää puolueiden ilmastopoliittikkaa rinnakkain, kuvaillen ja vertaillen niitä deskriptiivisesti. Artikkelin sävy on korostuneen asiallinen, mutta Elon ja Mikkonen tekevät siinä kuitenkin myös yksittäisiä normatiivisia väittämiä. Esimerkiksi päästökaupasta puhuttaessa todetaan, ettei nykyinen päästökauppa ”vähennä päästöjä riittävän nopeasti, joten muita toimia tarvitaan” (Elon & Mikkonen 2019). Samalla jo puolueiden asettaminen vastakkain ilmastopoliittisilla parametreilla HS:n kaltaisessa laajasti luetussa ja vaikutusvaltaisessa mediassa on itsessäänkin vaikutuspyrkimys politiikan agendaan. Lukija voi toki halutessaan tulkita esittelyä myös niin, että mitä vähemmän kunnianhimoiset ilmastopoliittiset tavoitteet puolueella on, sitä parempi. Tämä ei kuitenkaan ole lainkaan intuitiivista paitsi Elosen ja Mikkonen esittämien argumenttien lisäksi, myös esimerkiksi artikkelissa taustoituksena esitettävän yhdeksän ympäristö- ja kehitysjärjestön eduskuntapuolueiden ilmastopoliittinen vertailun maininnan myötä (vertailussa Perussuomalaisen ilmastopoliittikka sai ”nolla pistettä” (Elon & Mikkonen 2019)). Samoin tulokinnassa voi ottaa huomioon HS:n laajemman kontekstin, missä ilmastonmuutosta on aiheena painotettu nimenomaan ilmastokonsensuksen näkökulmasta, aina ilmastokirjeenvaihtajan tehtävän luomista myöten.

Keskeinen artikkelissa esiintyvä oikeutus kumpuaa siis ekologian oikeuttamismaailmasta. Ilmastonmuutos esitetään asiana, jolla on väliä, ja jonka pohjalta voi miettiä äänestyspäätöstään vaaleissa. Elosen ja Mikkonen esittämät ilmastopoliittiset argumentit voidaan lukea ilmastoradikalismien kategoriaan. Vaikka radikalismi on tässä yhteydessä voimakas sana, ja, kuten todettua, on artikkeli suurimmaksi osaksi luonteeltaan hyvin deskriptiivinen, niin ilmastoradikalismi argumenttiluokkana kuvaa kuitenkin parhaiten sitä viestiä, mikä Elosen ja Mikkonen oman äänen osuudesta artikkelissa kuuluu. Tuo ääni siis esittää ilmastopoliittikan todellisuuden sellaisena, että se edellyttää kunnianhimoisempaa toimintaa ja poliittista päätöksentekoa politiikan huipputasolla ilmastonmuutoksen torjumiseksi. Elosen ja Mikkonen argumentaatio kuuluu ekologian oikeuttamismaailmaan, sillä se oikeuttaa itsensä sillä, että ilmastonmuutos on oikea asia, johon täytyy vastata poliittikkatoimin.

Maaseudun Tulevaisuus, periodi 2: ”Maaseudulla eväät ilmastoteemaksi”

(Kemppainen 2019)

Tämä artikkeli soveltuu läheisempään tarkasteluun, koska se edustaa maaseutupainotteista näkökulmaa ilmastonmuutoskeskusteluun, ja ottaa suoraan kantaa myös eduskuntavaaleihin.

Maaseudun Tulevaisuudessa 22.3.2019 julkaistussa kolumnissaan MT:n päätoimittaja Jouni K. Kemppainen käsittelee ilmastonmuutosta eduskuntavaaliteemana maaseudun näkökulmasta ja maaseudun merkitystä ilmastonmuutokselle. Kemppainen on MT:n päätoimittajana arvovaltainen ja vaikutusvaltainen toimittaja.

Kemppaisen mukaan ”suurin kysymys vaaleissa on ilmastonmuutos” (Kemppainen 2019). Kemppaisen mukaan ”tämä on myös maaseudun mahdollisuus”, koska ”metropolien rakentamisen hiilijalanjälki on niin massiivinen, että nykyinen maaseuturakenne on niihin verrattuna hyvinkin ekologinen” (Kemppainen 2019). Kemppainen ei esitä väitteelle lähdeä. Maaseudun asemaa tukeva ja vahvistava politiikka esitetään myös ekologisena. Ekologia tai ilmasto eivät ole kolumnin keskiössä; sen sijaan se keskittyy lähinnä arvioimaan eduskuntapuolueita niiden aluepolitiikan ja maaseutuun suhtautumisen kautta. Ilmastopolitiikka tulee kuitenkin artikkelissa esiin sen otsikon, ja maaseudulla asumisen ekologisuuden argumentin kautta. Samoin kuin MTK:n puheenjohtaja Juha Marttila syksyllä 2018, pyrkii Kemppainen kolumnillaan käsittelemään ilmastopolitiikkaa maaseudun näkökulmasta, näin ottaen ilmastopolitiikan diskursiivista tilaa haltuun maaseudulle edullisella tavalla.

Tekstin hallitseva argumenttityyppi ja oikeuttamismaailma on ekomodernismi, samoin kuin MTK:n Juha Marttilan kommentteja koskeneessa uutisessa syksyllä 2018. Ilmastonmuutos esitetään mahdollisuutena maaseudulle: sen asettama muutospaine yhteiskunnalle esitetään sellaisena, että ihmiset voivat hyvinkin muuttaa maaseudulle, maaseudun elinvoima voi kasvaa, ja maaseutu voi nousta politiikan agendalla aiempaa tärkeämpään asemaan.

Perussuomalainen, periodi 2: ”Koomassa”

(Turkkila 2019)

Perussuomalainen-lehden päätoimittaja Matias Turkkila käsittelee tulevia eduskuntavaaleja pääkirjoituksessaan 25.3.2019. Turkkila on suuren eduskuntapuolueen pää-

äänenkannattajan päätoimittajana sinänsä kovan profiilin toimittaja. Hän eroaa kuitenkin merkittävästi esimerkiksi aiemmin mainituista Jouni K. Kemppaisesta ja Paavo Rautiosta, sillä Turkkila on nimenomaan perussuomalainen toimittaja; hänellä ei ole merkittävää uraa toimittajana Perussuomalainen-lehden ulkopuolella.

Turkkilan näkökulma ilmastopolitiikkaan on hyvin kriittinen. Huolestuneisuutta ilmastonmuutoksesta kuvataan ”soijapoikien ja tofutyttörien villiksi ilmastopalvojisiksi”. Ilmastonmuutoksen torjuntaan tähtäävät politiikkatoimet kuvataan artikkelissa yksinomaan suomalaisten elämää kurjistaviksi. ”Ilmastohysterian” valtaan joutuneet puolueet kilpailevat Turkkilan mukaan siitä, kuka lupaa viedä suomalaisilta eniten pois, siinä missä ennen puolueet kilpailivat siitä, kuka parantaa suomalaisten elämää parhaiten. Samoin Turkkila kritisoi ”ilmastoahdistusta lietsovaa” mediaa.

Ilmastohysterian pauloihin joutuneista suomalaista puolueista mainitaan artikkelissa nimeltä vain SDP. Perussuomalaisia ei mainita artikkelissa nimeltä lainkaan. Turkkilan implisiittinen viesti siitä, että Perussuomalaiset vastustaa muiden puolueiden sekä soijapoikien ja tofutyttörien ilmastohysteriaa, on varsin selvä. Artikkelin on julkaistu Perussuomalaisten pää-äänenkannattajan eduskuntavaaleja edeltävän numeron pääkirjoitus. Se koskettaa ilmastonmuutosta eduskuntavaaleissa hyvin läheisesti, tarjoten suoran kuvauksen Perussuomalaisten näkökulmasta aiheeseen. Näin ollen se myös soveltuu läheisempään tarkasteluun hyvin.

Perussuomalaisten vastakkaisuus soijapoikien ja tofutyttörien, muiden puolueiden ja median ilmastohysterialle yhdessä yleisen kriittisyyden kanssa ilmastotoimia kohtaan edustaa selvästi ilmastonationalistista argumenttityyppiä. Turkkila tekee huumorin keinoin selväksi sen, ettei suomalaisten elämäntapojen muuttamisella pysäytetä ilmastonmuutosta, ja että sen seurauksista on turhaa murehtia liikaa: ”Vakavanaamaisimmat kerettiläiset lupailevat veden pinnan nousevan seitsemän metrin verran. Rankkaa. Josko luopuisi vanhasta Nissanista, niin ehkä se nousisi vain kuusi metriä? Etelänmatkoista ja lihansyönnistä ja maidosta kun luopuisi, niin ehkä se vähenisi viiteen metriin.” (Turkkila 2019) Tämänkin puolesta teksti voidaan lukea ilmastonationalistiseen lokeroon: oman valtion sisällä tapahtuva ilmastolle haitallinen toiminta esitetään siinä merkityksettömänä. Toisaalta, kyseinen katkelma voidaan tulkita myös toisella tavalla: kritiikkinä yksilön elämän valintoja ilmastonmuutoksen torjunnassa painottavaa puhetta kohtaan (verrattuna esim. poliittisiin toimiin), ennemmin kuin jossakin tietyssä maassa tapahtuvaa toimintaa

kohtaan. Artikkelin kokonaisuuden kontekstissa katkelma kuitenkin heijastuu pyrkimyksenä esittää kaikkien ”ilmastohysteeristen” toimijoiden ilmastonmuutosta rajoittamaan pyrkivät poliittiset toimet yksilöiden elämää väistämättä kurjistavina, ja viime kädessä ilmastonmuutoksen kannalta hyödyttöminä. Oikeutusmaailmaltaan Turkkilan teksti kuuluu kodin, teollisuuden, ja tietyllä tapaa myös markkinoiden oikeuttamismaailmaan. Kodin maailma heijastuu argumentin esittämiseen ensisijaisesti suomalaisten edun kautta. Teollisuuden maailma näyttäytyy Turkkilan vetoamisessa muiden puolueiden, median sekä soijapoikien ja tofutyttärien mielipiteiden hysteerisyyteen, verraten niitä uskonnolliseen hurmukseen, jolla taas viitattaneen mielikuvaan uskonnollisuudesta tieteellisyyden ja järjen vastakohtana. Näin Turkkila ja Perussuomalaiset esittäytyvät negaation kautta ja implisiittisesti ikään kuin järjen äänenä.

Kaikissa tarkastelluissa periodin 2 artikkeleissa, eli 14.3.-14.4.2019 julkaistuissa artikkeleissa, huomionarvoista yleisellä tasolla on se, ettei IPCC:n 1,5 asteen raporttia juuri mainita verrattuna periodiin 1, eli syksyyn 2018. Näin on sekä tässä analyysin toisessa osassa tarkastelluissa artikkeleissa, että yleisesti periodin 2 artikkeleissa. Mediakeskustelun fokus on kääntynyt eduskuntavaaleihin. IPCC:n raportilla on todennäköisesti ollut vaikutuksensa myös keväällä 2019 käytyyn keskusteluun, mutta epäsuoremmin. Se on kylvänyt ilmastopoliittisen keskustelun satoa jo syksyllä 2018, mikä on jo silloin alkanut määrittää vahvasti keskusteluympäristöä eduskuntavaalien ympärillä. Tämä sitten heijastuu keväällä 2019 siten, että ilmastosta keskustellaan, ja siitä jaetaan käsitys tärkeänä ja ajankohtaisena aiheena. Tähän IPCC:n raportti on mitä todennäköisimmin osaltaan vaikuttanut, vaikei sitä suoraan periodin 2 artikkeleissa juuri mainitakaan.

Helsingin Sanomat, periodi 3: ”Tiukat tavoitteet ja löysät keinot takaavat jatkuvaa ilmastotaistelua hallituksen seuraavaksi neljäksi vuodeksi”

(Elonen 2019)

Tämä artikkeli soveltuu läheisempään tarkasteluun, koska se käsittelee ilmastopoliitikkaa eduskuntavaalien jälkeen, Antti Rinteen hallituksen päästyä sopuun hallitusohjelmasta. Tämä laajentaa kuvaa eduskuntavaalien ympärillä käydystä ilmastonmuutoskeskustelusta.

Helsingin Sanomien ilmastokirjeenvaihtaja Piia Elonen kirjoittaa kolumnissaan 3.6.2019 vasta muodostuneen Antti Rinteen hallituksen ilmastopoliitikkasta. Jälleen ilmastopoliitikka otetaan poliittisen tarkastelun keihäksiksi: hallitusohjelmaa arvioidaan puhtaasti sen politiikan ilmastonmuutossuhteen kautta.

Konkretian puute hallitusohjelman ilmastopolitiikassa saa Eloselta kritiikkiä: sen nähdään johtavan haasteisiin hallituksen ilmastonmuutokseen liittyvän politiikan käytännön toteutuksessa. Hallituksen tavoitteet esitetään sinänsä hyvinä, mutta samalla kunnianhimoisten tavoitteiden saavuttamiseksi edellytetään tarkkoja ja selkeitä käytännön toimenpiteitä, joita Elosen mukaan hallitusohjelmasta puuttuu. Elonen kritisoi voimakkaasti myös sitä, että hallitusohjelmaan ei ole kirjattu turpeesta luopumista. Elosen mukaan ”ristiriidalta ei voi välttyä. Rinteen tuleva hallitus kirjaa rystyset valkoisina tiukkaakin tiukempia ilmastotavoitteita ja niiden saavuttamiseksi kireitä päästövähennyspolkuja – mutta ei silti pysty vetämään energiapaletista yli synkänmustia hiilipäästöjä aiheuttavaa turvetta.” (Elonen 2019) Elonen esittää turpeen erityiskohtelun olleen Keskustan vaatimus.

Elosen huomio Antti Rinteen hallituksen sisäisistä ristiriidoissa ilmastopolitiikassa on hyvin mielenkiintoinen. Hallitusohjelman julkistuksen jälkeen nämä ristiriidat ovat tulleet esiin myös käytännössä (Muhonen & Teittinen 2020). Nämä sisäiset ristiriidat kuvastavat sitä, miten ”ilmastokonsensusta” ei oikein voi todellisena konsensusena pitää. Ilmastokonsensuksen sisällä ollaan samaan mieltä siitä, että ilmastonmuutos on oikea asia, joka edellyttää toimenpiteitä ja/tai muutoksia. Tämä ei kuitenkaan eroa juurikaan ”konsensuksesta” esimerkiksi siitä, että jonkin ruuhkaisen kaupungin liikenne-ruuhkaongelma on oikea asia, joka edellyttää toimenpiteitä. Tämä jättää täysin auki sen, mitä nuo toimenpiteet ovat; ja eivätkö ristiriidat ja eroavat mielipiteet kussakin tilanteessa hyvistä toimenpiteistä juuri ole politiikan kovinta ydintä?

Elosen oikeuttamismaailma on jälleen ekologian, ja jälleen tekstin voisi asettaa ilmastoradikalismiin argumenttiluokkaan. Vaikka teksti onkin melko asiapitoista, esittää se kuitenkin ilmastonmuutoksen torjuntaan tähtäävät politiikkatoimet tarpeellisina, ja kritisoi niiden vähäisyyttä.

Maaseudun Tulevaisuus, periodi 3: ”Lisää ymmärrystä metsien käytöstä”

(Maaseudun Tulevaisuus 2019)

Maaseudun Tulevaisuuden pääkirjoituksessa kirjoitetaan metsäpolitiikasta Euroopan Unionissa 17.5.2019. Kirjoitus on julkaistu 9 päivää ennen vuoden 2019 eurovaaleja. EU:hun ja eurovaaleihin kytkeytyvänä kirjoitus tarjoaa mielenkiintoisen lisänäkökulman aineiston tarkempaan analyysiin. Äänessä on MT:n pääkirjoitustoimitus, ja kuten usein

pääkirjoitusten kohdalla on, ei tässä nimetä ketään kirjoittajaa nimeltä. Kirjoituksella otetaan lehden painoarvolla kantaa, ja esitellään lehden toimituksellista linjaa.

Kirjoituksessa puidaan EU:n toimielimissä käsittelyssä olevaa maankäyttöön, sen muutokseen ja metsätalouteen liittyvää lainsäädäntöä, joka kulkee myös nimellä lulucf. Kirjoitus antaa kiitosta RKP:n Nils Torvaldsin kaltaisille ”suomalaisen, pohjoismaisen ja pohjoiseurooppalaisen metsätalouden erityisasemaa” (Maaseudun Tulevaisuus 2019) ymmärtäville suomalaisille europarlamentaarikoille, jotka ovat työllään edistäneet MT:n pääkirjoitustoimitukselle tärkeiden asioiden huomioimista lulucfin käsittelyssä Euroopan Parlamentissa. Lulucfia vastaan äänestäneet suomalaiset europarlamentaarikot puolestaan saavat kirjoituksessa kritiikkiä yhdessä ympäristöjärjestöjen kanssa, jotka eivät hyväksyneet lulucfia. Kirjoitus tuo esiin myös ”EU:n metsäpolitiikkaan vaikuttamaan pyrkivän Fern-järjestön” Metsälupaus-vetoomuksen, joka vaatii metsien hakkuumäärien lisärajoittamista, ja johon järjestö keräsi allekirjoituksia europarlamentaarikoilta, saaden allekirjoituksen myös kolmelta suomalaiselta europarlamentaarikolta. Kirjoitus kritisoi Metsälupaus-vetoomusta vedoten asiantuntijatietoon: sen mukaan vetoomuksen väite hakkurajoitusten tarpeellisuudesta ”ei tutkimusten mukaan pidä paikkaansa” (Maaseudun Tulevaisuus 2019). Tässä kirjoitus tukeutuu selkeästi teollisuuden oikeuttamismaailmaan.

Pääkirjoitus siirtyy loppupuolellaan Maaseudun Tulevaisuudesta jo tuttuun ekomodernistiseen argumentaatio- ja oikeutustapaan: ”Ilmastonmuutoksen torjumiseksi muiden olisi hyvä tietää, miten metsiä voidaan hyödyntää ja samaan aikaan kasvattaa puuston määrää – ja samalla hiilinielua – kymmenillä miljoonilla kuutioilla.” (Maaseudun Tulevaisuus 2019) Tuottoisa metsätalous ja ilmastonmuutoksen torjunta esitetään täydellisen yhteensopivina. Samalla kirjoitus tukeutuu kodin oikeuttamismaailmaan: ”suomalaisella metsäosaamisella on paljon annettavaa EU:lle ja koko maailmalle” (Maaseudun Tulevaisuus 2019).

Perussuomalainen, periodi 3: ”Saksan viherutopistinen energiakäännös ajautumassa umpikujaan: Kansan mielestä ydinvoimasta luopuminen oli suuri virhe”

(Koskenkylä 2019)

Artikkeli on valtiotieteiden tohtori Heikki Koskenkylän kirjoittama pitkä mielipidekirjoitus tai essee Perussuomalainen-lehdessä 3.6.2019. Se käsittelee Saksan niin sanottua energiakäännöstä, missä Saksa päätti luopua ydinvoimasta. Koskenkylä kirjoittaa asiantuntijan ominaisuudessa. Artikkelin ei suoranaisesti liity eduskuntavaaleihin, mutta

tarjoaa mielenkiintoisen näkökulman energia- ja ilmastopoliittiseen keskusteluun suomalaisessa mediassa.

Koskenkylä kritisoi Saksan energiakäännöstä ja varoittaa Suomea toistamasta sen virheitä. Energiakäännöksessä Saksan pyrkimyksenä on siirtyä uusiutumattomista energiantuotantomuodoista ja ydinvoimasta uusiutuviin energiantuotantomuotoihin. Energiantuotannon päästöjen vähentäminen ilman ydinvoimaa on kuitenkin monien arvioiden mukaan osoittautunut vaikeaksi – jopa virheeksi, kuten myös Koskenkylä kirjoituksessaan esittää. Koskenkylä suhtautuu tekstissä varauksellisesti tuulivoimaan, ja luottaa sen sijaan ydinvoimaan, bioenergiaan ja turpeen polttoon, jonka ”päästöjä voidaan edelleen vähentää olennaisesti” Koskenkylän (2019) mukaan. Myöskään kivihiilen käyttöä ei Koskenkylän mukaan ole tarpeellista lopettaa, eikä ylipäätään ”mitään dramaattisia ratkaisuja ole tarve tehdä” (Koskenkylä 2019).

Koskenkylä (2019) kommentoi ilmastonmuutoskeskustelua eduskuntavaaleissa kriittisesti, todeten että ”eduskuntavaalien keskustelussa Suomen tilannetta dramatisoitiin ja kärjistettiin aivan liikaa.” Koskenkylän (2019) mukaan ”punavihreät puolueet ovat Suomessa alkaneet ehdottaa aivan liian epärealistisia aikatauluja ja kansalle sekä yrityksille kalliiksi käyviä energiahuollon ratkaisuja.” Teksti kuuluu markkinoiden ja kodin oikeuttamismaailmoihin. Suomen ilmastopoliittinen tilanne esitetään sellaisena, ettei se edellytä mitään toimenpiteitä, tai ainakaan ”dramaattisia ratkaisuja”; ja sitä paitsi, ne toimenpiteet kävisivät kansalle ja yrityksille kalliiksi. Teksti edustaa ilmastonationalismia, mutta verrattuna esimerkiksi Jussi Halla-ahon (2018) syksyllä 2018 julkaistuun ”Ilmastovaalit”-kolumniin, ei Koskenkylä pyri tekstissä suhtautumaan aloitteellisesti ilmastopoliittikkaan: hän ei ehdota (poliittisia) toimia, jotka hillitsisivät ilmastonmuutosta. Osittain tämä selittynee sillä, ettei Koskenkylä puhu tekstissä poliitikon, vaan asiantuntijan äänellä, ja osittain sillä, että teksti on julkaistu eduskuntavaalien jälkeen. Ilmastonmuutos on, hieman Matias Turkkilan (2019) ennen eduskuntavaaleja julkaistun ”Koomassa”-pääkirjoituksen tapaan, Koskenkylän tekstissä lähestulkoon yhdentekevä asia, jonka todelliset implikaatiot politiikalle esitetään lähes olemattomina. Asiantuntijan ominaisuudessa tekstissä puhuva Koskenkylä vetoaa myös realismiinsa, leimaten ”punavihreät puolueet” epärealististen aikataulujen ehdottajiksi. Hieman samaan tapaan kuin läheisemmin tarkastelluissa Maaseudun Tulevaisuuden artikkeleissa tai Turkkilan pääkirjoituksessa, näyttävät kunnianhimoista ilmastopoliittikkaa vaativat Koskenkylän tekstissä typerinä haihattelijoina.

6 Keskustelu ja johtopäätökset

Tässä luvussa käsittelen tutkielmani johtopäätöksiä ja käyn keskustelua luvussa 2 esittelemäni aiemman tutkimuksen kanssa. Lähdin tutkimaan mediakeskustelua ilmastonmuutoksesta eduskuntavaalien 2019 ympärillä, koska ilmastonmuutos oli vuosina 2018–2019 ja on vuonna 2021 keskeinen politiikan kysymys, joka oli myös keskeinen teema kyseisissä vaaleissa. Käytin tutkimusmenetelmänä laadullista sisällönanalyysiä, johon yhdistin myös oikeuttamisanalyysiä. Aineistona käytin kolmen suomalaismedian – Helsingin Sanomien, Maaseudun Tulevaisuuden ja Perussuomalainen-lehden – artikkeleita, joissa mainitaan sana ”ilmastonmuutos”, aikaväleiltä 7.10.–8.11.2018, 14.3.–14.4.2019 ja 9.5.–9.6.2019. Kolmen erilaisen suomalaismedian artikkeleiden tarkastelu parantaa tutkielman tulosten yleistettävyyttä suhteessa Suomen koko mediakenttään.

6.1 Tutkielman päätulokset

Tutkielmani ensimmäinen päätulos on, että ihmislähtöisen ilmastonmuutoksen todellisuus sekä se, että se edellyttää poliittisia toimenpiteitä, oli käytännössä hegemonisessa asemassa eduskuntavaalien 2019 ympärillä käydyssä mediakeskustelussa. Itse eduskuntavaalien, niitä seuranneiden hallitusneuvotteluiden sekä Antti Rinteen hallituksen voimakas läsnäolo aihealueina tutkielman aineistossa, mikä ilmenee taulukosta 4.2, osoittaa sen, että ilmastonmuutoksesta puhuttiin paljon eduskuntavaalikeskustelussa 2019; ilmastonmuutos oli siis tärkeä vaaliteema. Käsitys ihmislähtöisestä ilmastonmuutoksesta todellisena ilmiönä sekä se, että se edellyttää (poliittisia) toimenpiteitä, kuvaa ns. ilmastokonsensusta, ja oli hegemonisessa asemassa tarkastellussa keskustelussa: näin ollen voidaan todeta ilmastokonsensuksen olleen hegemonista eduskuntavaalien 2019 ympärillä mediassa käydyssä ilmastonmuutoskeskustelussa. Ilmastonmuutoksen todellisuus ja siihen aktiivisesti puuttuvan politiikan tarpeellisuus otetaan aineistossa artikkeleiden lähtökohdaksi, jopa itsestäänselvyydeksi, ja esitetään objektiivisena totuutena (esim. Elonen & Mikkonen 2019). Jopa moniin ilmastonmuutoksen torjuntaan tähtääviin politiikkatoimiin kriittisesti suhtautuvat näkökulmat (joita oli tutkielman medioiden joukosta erityisen paljon Perussuomalainen-lehdessä) eivät pyrkineet ainakaan suoranaisesti kieltämään ilmastonmuutoksen olemassaoloa, ja toisinaan jopa perustelivat poliittisia toimenpide-ehdotuksia ekologian oikeuttamismaailmaa käyttäen, eli ilmaston tai ympäristön etuun vedoten (esim. Halla-aho 2018). Ilmastonmuutoksen torjuntaa käytetään vähintään osittaisena perusteena esim. maahanmuuttopoliittisille (emt.) sekä maa- ja metsätalouspoliittisille toimenpiteille – jälkimmäisen kohdalla vieläpä maa- ja

metsäteollisuuden Suomen keskeisimmän edunvalvojan MTK:n puheenjohtajan suulla (Holmberg 2018). Ilmastomuutoksen mahdollisimman tehokasta torjuntaa käytetään perusteena jopa artikkeleissa, jossa suhtauduttiin kriittisesti ns. ilmastokonsensuksen sisällä vakiintuneisiin käsityksiin ”hyvästä ilmastopolitiikasta”, tai jopa vihjataan koko ilmastomuutoksen todellisuuden kyseenalaistamisen suuntaan (Halla-aho 2018). Nämä tutkielman johtopäätökset ovat yhteneväisiä Vehkalahden (2016, 93) huomion kanssa siitä, että ilmastomuutoksen ”ratkaiseminen” näyttäytyy ”lähes hegemonisena ilmastomuutospuheena”. Samalla on todettava, että ilmastokonsensuksen hegemonia mediakeskustelussa ei tarkoita sitä, ettei ilmastokonsensuksen tai edes ilmastomuutoksen kieltävää ajattelua ja puhetta esiintyisi mediassa tai varsinkaan yleisesti yhteiskunnassa lainkaan. Konsensuksen hegemonialla mediakeskustelussa tarkoitetaan tässä sitä, että monet erilaiset toimijat hyväksyvät ilmastomuutoksen ja sen ”ratkaisemisen” tarpeen lähtökohdiksi puheelleen, joko tiedostaen tai tiedostamatta.

Tutkielman tarkastelemassa keskustelussa erilaiset toimijat Helsingin Sanomien toimittajista MTK:n puheenjohtajan kautta Perussuomalaisten puheenjohtajaan lähtivät puheessaan vähintään implisiittisesti liikkeelle siitä, että ilmastomuutos täytyy ”ratkaista” jollain tavalla. Kuten aina, on tässäkin yhteydessä muistettava ilmastokonsensuksesta puhuttaessa mainita, että se on luonteenomaisesti kovin suuri ja moninainen kokonaisuus, johon mahtuu keskenään hyvin ristiriitaisia ja erimielisiä näkemyksiä siitä, millaisia toimenpiteitä ilmastomuutos edellyttää. Lähtökohta on ilmastokonsensuksen sisällä kuitenkin sama, ja on mielenkiintoista, että myös periaatteessa ilmastokonsensuksen ulkopuoliset argumentit, kuten ilmastoliberalistiset argumentit, eivät välttämättä *lähtökohdiltaan tai taustaoletuksiltaan* juurikaan eroa ilmastokonsensuksen vastaavista. Ero näiden ilmastokriittisten ja ilmastokonsensuksen argumenttien välillä kuitenkin syntyy, kun katsotaan minkälaisia toimenpiteitä argumentti ehdottaa. Ehdotetaanko toimia, joiden argumentissa sanotaan tai implikoidaan hillitsevän ilmastomuutosta (= ilmastokonsensus)? Vai vastustetaanko toimia, joita toisissa tai samassa argumentissa esitetään hillitsevän ilmastomuutosta (= ilmastokritiikki)? Raja ilmastokonsensuksen ja -kritiikin välillä on ajoittain häilyvä: usein kyse on enemmän aste-eroista jatkumolla, kuin ehdottomasta joko-tai -jaottelusta.

Ilmastomuutoksen edetessä materiaalisena ilmiönä luonnontieteellisen tutkimuksen kuvaamalla tavalla, voidaan ajatella ilmastokonsensuksen hegemonian mahdollisesti vahvistuvan ja laajentuvan. Tässä kehityskulussa ilmastokriittisten argumenttien tila

julkisessa keskustelussa vähenisi. Kuten Vesa ym. (2020) ovat osoittaneet, ei runsas mediapuhe ilmastonmuutoksen vakavuudesta tai ilmastotekojen tärkeydestä ole kuitenkaan mikään taie ilmastonmuutoksen voimakkaaseen hillintään tähtäävien politiikkatoimien toteutumisesta. Mediatisaatioteoriaan tukeutuen tässä tutkielmassa kuitenkin nähdään, että medialla on vaikutusta siihen, miten ihmiset ajattelevat asioista ja kokevat todellisuutta. Tästä lähtökohdasta ilmastokonsensuksen hegemonian mahdollinen vahvistuminen tuskin ainakaan heikentäisi ilmastonmuutoksen hillintään tähtäävien politiikkatoimien realisoitumisen mahdollisuuksia tulevaisuudessa.

Tässä tutkielmassa loin kuvaa suomalaisessa mediassa eduskuntavaalien 2019 ympärillä käydyistä ilmastonmuutokseen liittyvästä keskustelusta. Tämä lisää ymmärrystä siitä, minkälaista suomalainen julkinen keskustelu ilmastonmuutokseen liittyen oli 2020-luvun vaihteessa, ja miten se vaikutti poliittiseen todellisuuteen eduskuntavaalien ympärillä. Tämä lisää ymmärrystä ilmastonmuutoksen politiikasta Suomessa, ja kollektiivisesti jaetuista käsityksistä siihen liittyen. Tämä ymmärryksen lisääminen on tärkeää, koska ilmastonmuutos on yhä enenevässä määrin yhteiskuntaa ja kaikkea (ihmis)elämää maapallolla määrittävä ilmiö. Myös sen poliittisten, yhteiskunnallisten ja diskursiivisten ulottuvuuksien parempi ymmärtäminen on tärkeää, jotta voimme paremmin sopeutua ilmastonmuutoksen jo nyt realisoituneisiin ja tuleviin seurauksiin, ja yrittää mahdollisimman hyvin estää sen vielä estettävissä olevia negatiivisia ja katastrofaalisia seurauksia. Se, että Suomen eduskuntavaalit 2019 olivat maailman ensimmäiset merkitykselliset vaalit, jotka järjestettiin IPCC:n 1,5 asteen raportin julkaisun jälkeen, tekevät tämän tutkielman tutkimuskohteesta kansainvälisestäikin mielenkiintoisen tapauksen.

Tämän tutkielman toinen päätulos on, että IPCC:n 1,5 asteen raportti vaikutti suomalaiseen ilmastonmuutoskeskusteluun, samaan tapaan kuin toinen IPCC:n raportti vuonna 2007, tai Kioton sopimus vuonna 1997, niin kuin Lyytimäki (2011) on osoittanut. Tämä käy ilmi taulukosta 4.2 alaluvussa 4.2, siitä kuinka monissa artikkeleissa eduskuntavaalien ympärillä ilmastonmuutoksesta puhuttiin yhdessä IPCC:n raportin kanssa. Tätä huomiota vahvistaa myös luvussa 5 tehty syvempi analyysi Maaseudun Tulevaisuuden (Holmberg 2018) ja Perussuomalaisen (Halla-aho 2018) artikkeleista syksyltä 2018. Tämä osoittaa sen, minkälainen vaikutus IPCC:llä kansainväliseksi tieteelliseksi ja poliittiseksi auktoriteetiksi miellettyinä, YK:n alaisena tahona, voi olla julkiseen keskusteluun, ja mahdollisesti myös poliittiseen päätöksentekoon. Vaikka IPCC on vain neuvoa-antava

asiantuntijapaneeli, pystyy se selvästi käyttämään poliittista valtaa, vaikuttaen vähintäänkin epäsuorasti politiikan agendaan. Olisi odotettavaa, että näin on myös muualla kuin Suomessa. Lisätutkimus IPCC:n ja muiden vastaavien tahojen käyttämästä poliittisesta vallasta saattaisi olla hedelmällistä.

6.2 Tutkimuskysymyksiin vastaaminen

Alaluvussa 1.5 esiteltiin tutkielman tutkimuskysymykset. Päättökysymys oli seuraava:

1. Millaista mediakeskustelu ilmastonmuutoksesta Suomessa oli eduskuntavaalien 2019 ympärillä?

Ja päättökysymyksen operationalisoivat alakysymykset olivat seuraavia:

2. Ketkä olivat äänessä mediakeskustelussa ilmastonmuutoksesta Suomessa eduskuntavaalien 2019 ympärillä?
3. Mistä aiheista ilmastonmuutoksen kanssa puhuttiin mediakeskustelussa Suomessa eduskuntavaalien 2019 ympärillä?
4. Millaisia oikeuttamismaailmoja mediakeskustelussa ilmastonmuutoksesta Suomessa käytettiin eduskuntavaalien 2019 ympärillä?

Tutkielman lopuksi esitän tutkimuskysymyksille vastaukset.

Kysymykseen 1 vastaan vastaamalla kysymyksiin 2–4. Tavallaan jopa tämä koko tutkielma on yksi iso vastaus kysymykseen 1. Tutkielman tarjoama vastaus kysymykseen 1 voidaan tiivistää esim. sen päätuloksiin, jotka käydään läpi alaluvuissa 1.5 ja 6.1.

Kysymykseen 2 tutkielman vastaus on, että mediakeskustelussa ilmastonmuutoksesta Suomessa eduskuntavaalien ympärillä 2019 olivat äänessä monenlaiset eri toimijat, ja etenkin poliitikot, toimittajat ja asiantuntijat. Äänessä olleet poliitikot olivat enimmäkseen suomalaisia ns. eturivin poliitikkoja, eli kansanedustajia, ministereitä tai vastaavia korkean tason poliittisia päätöksentekijöitä, ja edustivat eri puolueita poliittisen kentän eri laidoilta. Poliitikkojen äänessä olo voidaan tulkita merkiksi siitä, että ilmastonmuutos on aiheena poliittinen, politisoitu, ja läsnä poliittisen kamppailun areenalla. Äänessä olleet asiantuntijat edustivat suoraan ilmastonmuutokseen kytköksissä olevien

luonnontieteellisten alojen, kuten ilmastotieteen, asiantuntijoita, mutta myös laajasti monien muiden alojen, kuten yhteiskuntatieteiden, asiantuntijoita. Äänessä olleiden asiantuntijoiden alojen laaja kirjo voidaan tulkita merkiksi siitä, että ilmastonmuutos saa tieteellisessä tutkimuksessa ja julkisessa keskustelussa huomiota monissa eri yhteyksissä. Ilmastonmuutos otetaan huomioon monia eri elämänaloja tutkittaessa ja niistä keskusteltaessa, mikä kertoo ilmiön suuresta ja laajasta merkityksestä ihmisille. Vehkalahta (2016, 93) lainaten, ilmastonmuutos on ”taustääni, jota käytetään mitä erilaisimpien asioiden yhteydessä”. Kysymyksen 2 vastaus perustuu pitkälti taulukkoon 4.1.

Kysymykseen 3 tutkielman vastaus on, että ilmastonmuutoksen yhteydessä puhuttiin monenlaisista eri aiheista mediakeskustelussa Suomessa eduskuntavaalien 2019 ympärillä. Esimerkkejä yleisemmistä tällaisista aiheista ovat IPCC:n 1,5 asteen raportti, eduskuntavaalit 2019, maa- ja metsätalous, liikenne sekä energiantuotanto. Eduskuntavaalien yleisyys aiheena kertoo ilmastonmuutoksen merkittävydestä vaaliteemana. Aiheiden kirjo ja laaja poliittinen merkitys kertovat jälleen ilmastonmuutoksen merkityksestä ”taustäänenä”, monesta erilaisesta aiheesta käytyyn keskusteluun vaikuttavana tekijänä. Yhteiskunnan toiminnan kannalta kriittisten asioiden, kuten energiantuotannon, yleisyys aiheina kertoo, että ilmastonmuutoksella on monen silmissä poliittisia implikaatioita yhteiskunnan toimintaa perinpohjaisesti määrittäville asioille. Tämä ei kuitenkaan tämän tutkielman tarkastelemassa mediakeskustelussa ulottunut taloutta yleisesti teemana, talouskasvua, tai talousjärjestelmää käsitelleeseen keskusteluun kovinkaan vahvasti: nämä aiheet ilmenivät aineistossa varsin harvoin. Kysymyksen 3 vastaus perustuu pitkälti taulukkoon 4.2.

Kysymykseen 4 tutkielman vastaus on, että mediakeskustelussa ilmastonmuutoksesta Suomessa eduskuntavaalien 2019 ympärillä käytettiin tutkielmassa määritellystä kahdeksasta oikeuttamismaailmasta laajasti eri oikeuttamismaailmoja, ja erityisesti ekologian, kansalaisuuden sekä teollisuuden oikeuttamismaailmoja. Ekologian oikeuttamismaailman yleisyys on odotettavaa: ei varsinaisesti yllätä, että ilmastonmuutokseen liittyvässä keskustelussa argumentteja oikeutetaan ympäristöön tai luontoon liittyvien asioiden arvoon vetoamalla. Kansalaisuuden oikeuttamismaailman yleisyys kertoo ilmastonmuutoksen poliittisuudesta aiheena, ja vaikuttaisi heijastavan eduskuntavaalien merkitystä tutkielmassa tarkastellulle keskustelulle. Teollisuuden oikeuttamismaailma heijastaa asiantuntijatiedon ja asiantuntijuuden merkityksestä

ilmastonmuutoksesta käydylle julkiselle ja poliittiselle keskustelulle, ollen myös yhteneväinen Ylä-Anttilan ja Luhtakallion (2016) havainnosta teollisuuden oikeuttamismaailman yleisyydestä suomalaisessa julkisessa keskustelussa. Kodin oikeuttamismaailmaa käytettiin Maaseudun Tulevaisuudessa ja Perussuomalainen-lehdessä, muttei niinkään Helsingin Sanomissa. Kaikissa kolmessa mediassa käytettiin myös markkinoiden oikeuttamismaailmaa, mutta Perussuomalaisessa se oli yleisyydessään aivan omalla tasollaan. Ekomodernismin oikeuttamismaailma oli erityisen yleinen Maaseudun Tulevaisuudessa. Nämä huomiot alleviivaavat, yhdessä tutkielman muiden huomioiden kanssa, tutkielman tarkasteleman kolmen median välisiä eroja, joiden puolestaan voidaan nähdä heijastelevan yleisempiä jakolinjoja suomalaisessa julkisessa keskustelussa ja politiikassa. Kysymyksen 4 vastaus perustuu pitkälti taulukkoon 4.3.

6.3 Reflektioita tutkielmasta ja mahdollisesta jatkotutkimuksesta

Tutkielman eri periodien (7.10.–8.11.2018, 13.3.–13.4.2019 ja 9.5.–9.6.2019) välistä vertailua en varsinaisesti tehnyt tutkielmassa lainkaan. Tämäkin olisi voinut olla hedelmällistä, sillä oletettavaa on, että kyseiset eri periodit edustavat politiikan, julkisuuden ja ilmastonmuutoksen politiikan kannalta erilaisia hetkiä. Tutkielman rajallisen tilan johdosta tähän ei ollut mahdollisuutta, mutta se voisi olla hedelmällinen jatkotutkimuksen kohde.

Samoin tutkielman pohdintoja ja tuloksia olisi voinut suhteuttaa alaluvussa 2.3 käsiteltyyn mediatisaatioteoriaan. Tämä olisi laajentanut tutkielmaa pohtimaan nykyistä laajemmin median ja politiikan suhdetta. Tämäkin olisi kuitenkin ylittänyt tutkielman rajallisen tilan. Näin ollen mediatisaatioteoria toimii tutkielmassa taustoittavana teoriana, joka tarjoaa tutkielmalle mediakäsityksen mihin pohjata ja mistä ponnistaa. Laajempaa mediatisaatioteoriaan sekä median ja politiikan suhteeseen liittyvää pohdintaa ja tutkimusta voidaan kuitenkin tehdä myöhemmässä tutkimuksessa.

Analyysin toisessa osassa kussakin kolmesta tarkastellusta mediasta painottuivat melko samanlaiset argumenttityypit ja oikeuttamismaailmat eri artikkeleissa. Tarkastelluista artikkeleista HS:n edustivat yksinomaan ekologisuutta, MT:n ekomodernismia, ja PS:n ilmastonationalismia. Kenties muuttamalla tai laajentamalla tarkemman analyysin artikkelivalikoimaa tähän olisi saatu hieman enemmän vaihtelua. Toisaalta tietyt yhtymäkohdat artikkeleiden välillä tarjosivat myös mahdollisuuden vertailevaan tulkintaan.

Muuta lisätutkimusta tutkielman aiheen ympärillä voisi tehdä esimerkiksi ilmastoasioihin liittyvien poliittisten ideoiden rakentumiseen julkisessa keskustelussa, ilmastonmuutoksen materiaalistien seurausten realisoitumisen vaikutuksista politiikalle erilaisissa tilanteissa (esim. Tanskassa 2019, ks. alaluku 2.2), ääneen päässeiden toimijoiden sukupuoli- tai muusta jakaumasta, tai ilmastonmuutoksen asiantuntijuuden (sekä luonnontieteelliseen että muun, kuten yhteiskuntatieteellisen) ja politiikan suhteesta.

7 Lähteet

- Anderegg, William R. L. & Goldsmith, Gregory R. 2014. Public interest in climate change over the past decade and the effects of the “climategate” media event. *Environmental Research Letters* 9:5. DOI: <https://doi.org/10.1088/1748-9326/9/5/054005>.
- Barry, Ellen & Lemola, Johanna. 2019. The right’s new rallying cry in Finland: ‘climate hysteria’. *The New York Times* 12.4.2019. <https://www.nytimes.com/2019/04/12/world/europe/finland-populism-immigration-climate-change.html>. Haettu 26.8.2021.
- Boltanski, Luc & Thévenot, Laurent. 1999. The sociology of critical capacity. *European Journal of Social Theory* 2:3, 359—377.
- Borg, Sami; Kestilä-Kekkonen, Elina; & Wass, Hanna (toim.). 2020. *Politiikan ilmastomuutos. Eduskuntavaalitutkimus 2019*. Oikeusministeriön julkaisuja 2020:5. Helsinki: Oikeusministeriö. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162429/OM_2020_05_SO.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Haettu 6.3.2021.
- Ceballos, Gerardo; Ehrlich, Paul R.; & Raven, Peter H. 2020. Vertebrates on the brink as indicators of biological annihilation and the sixth mass extinction. *Proceedings of the National Academy of Sciences of the United States of America* 117:24, 13596-13602. DOI: <https://doi.org/10.1073/pnas.1922686117>.
- Cook, John; Nuccitelli, Dana; Green, Sarah A.; Richardson, Mark; Winkler, Bärbel; Painting, Rob; Way, Robert; Jacobs, Peter; & Skuce, Andrew. 2013. Quantifying the consensus on anthropogenic global warming in the scientific literature. *Environmental Research Letters* 8:2. DOI: <http://dx.doi.org/10.1088/1748-9326/8/2/024024>.
- Cook, John; Oreskes, Naomi; Doran, Peter T., Anderegg, William R. L.; Verheggen, Bart; Maibach, Ed W.; Carlton, Stuart J.; Lewandowsky, Stephan; Skuce, Andrew G.; Green, Sarah A.; Nuccitelli, Dana; Jacobs, Peter; Richardson, Mark; Winkler, Bärbel; Painting, Rob; & Rice, Ken. 2016. Consensus on consensus: a synthesis of consensus estimates on human-caused global warming. *Environmental Research Letters* 11:4. DOI: <https://doi.org/10.1088/1748-9326/11/4/048002>.

- De Pryck, Kari & Gemenne, François. 2017. The Denier-in-Chief: climate change, science and the election of Donald J. Trump. *Law Critique* 28, 119–126. DOI: 10.1007/s10978-017-9207-6.
- Elonen, Piia. 2019. Tiukat tavoitteet ja löysät keinot takaavat jatkuvaa ilmasto-
taistelua hallituksen seuraavaksi neljäksi vuodeksi. *Helsingin Sanomat*
3.6.2019. <https://www.hs.fi/politiikka/art-2000006129228.html>. Haettu
16.3.2021.
- Elonen, Piia & Mikkonen, Minna. 2019. HS vertaili: näin puolueiden
ilmastokannat eroavat toisistaan – suuri ilmastotentti tänään Sanomatalossa
kello 16. *Helsingin Sanomat* 3.4.2019. [https://www.hs.fi/politiikka/art-
2000006056903.html](https://www.hs.fi/politiikka/art-2000006056903.html). Haettu 16.7.2021.
- EPA [United States Environmental Protection Agency]. 2021. Basics of
climate change. [https://www.epa.gov/climatechange-science/basics-climate-
change](https://www.epa.gov/climatechange-science/basics-climate-change). Haettu 30.8.2021.
- Esser, Frank & Strömbäck, Jesper. 2014. *Mediatization of politics. Understanding the transformation of Western democracies*. Houndsmills, New
York: Palgrave Macmillan.
- Fleming, James Rodger. 1998. *Historical perspectives on climate change*.
Oxford: Oxford University Press.
- Gramsci, Antonio. 1999. *Selections from the Prison Notebooks*. Edited and
translated by Quentin Hoare & Geoffrey Knowell Smith. Lontoo: The Electric
Book Company Ltd. <https://abahlali.org/files/gramsci.pdf>. Haettu 21.7.2021.
- Halla-aho, Jussi. 2018. Ilmastovaalit. *Perussuomalainen* 10/2018, 5.
[https://www.suomenuutiset.fi/wp-
content/uploads/2019/02/PS_2018_10_runkolehti_web.pdf](https://www.suomenuutiset.fi/wp-content/uploads/2019/02/PS_2018_10_runkolehti_web.pdf). Haettu 23.10.2020.
- Herrington, Gaya. 2020. Update to limits to growth: comparing the World3
model with empirical data. *Journal of Industrial Ecology* 25:3, 614–626.
<https://doi.org/10.1111/jiec.13084>.
- Heywood, Andrew. 2013. *Politics*. Houndsmills, New York: Palgrave
Macmillan.
- Hjarvard, Stig. 2008. The mediatization of society: a theory of the media as
agents of social and cultural change. *Nordicom Review* 29:2, 105—134.
- Holmberg, Niklas. 2018. MTK:n Marttila toivoo ilmastovaaleja:
"Metsittäminen voi olla hyvä toimenpide myös maatalouspoliittisesti".
Maaseudun Tulevaisuus 16.10.2018.

- <https://www.maaseuduntulevaisuus.fi/politiikka/artikkeli-1.316690>. Haettu 15.3.2021.
- IEA [International Energy Agency]. 2021. *Global energy review 2021*. <https://www.iea.org/reports/global-energy-review-2021>. Haettu 30.8.2021.
 - IPBES [Intergovernmental Science-Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services]. 2019. *Summary for policymakers of the global assessment report on biodiversity and ecosystem services of the Intergovernmental Science-Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services*. S. Díaz, J. Settele, E. S. Brondízio E.S., H. T. Ngo, M. Guèze, J. Agard, A. Arneth, P. Balvanera, K. A. Brauman, S. H. M. Butchart, K. M. A. Chan, L. A. Garibaldi, K. Ichii, J. Liu, S. M. Subramanian, G. F. Midgley, P. Miloslavich, Z. Molnár, D. Obura, A. Pfaff, S. Polasky, A. Purvis, J. Razzaque, B. Reyers, R. Roy Chowdhury, Y. J. Shin, I. J. Visseren-Hamakers, K. J. Willis, & C. N. Zayas (toim.). Bonn: IPBES secretariat. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.3553579>.
 - IPCC [Intergovernmental Panel on Climate Change]. 1992. *Climate change. The 1990 and 1992 IPCC assessments*. <https://www.ipcc.ch/report/climate-change-the-ipcc-1990-and-1992-assessments/>. Haettu 27.8.2021.
 - IPCC [Intergovernmental Panel on Climate Change]. 2018. *Special report. Global warming of 1.5 °C*. <https://www.ipcc.ch/sr15/>. Haettu 23.1.2020.
 - IPCC [Intergovernmental Panel on Climate Change]. 2021. Climate change widespread, rapid, and intensifying – IPCC. IPCC 9.8.2021. <https://www.ipcc.ch/2021/08/09/ar6-wg1-20210809-pr/>. Haettu 30.8.2021.
 - Kennedy, Brianna L. & Thornberg, Robert. 2018. Deduction, induction and abduction. Teoksessa Uwe Flick (toim.), *The SAGE handbook of qualitative data collection*. Lontoo: SAGE Publications Ltd, 49–64.
 - Keskusta. 2019. Keskustalaiset kuuntelevat viikonloppuna suomalaisten ilmastomietteitä! Keskusta, 24.3.2019. <https://keskusta.fi/ajankohtaista/uutiset/keskustalaiset-kuuntelevat-viikonloppuna-suomalaisten-ilmastomietteita/>. Haettu 31.8.2021.
 - Koivula, Jukka. 2016. Suomen Kuvalehti: MTK:n Marttila tekee pesäeroa keskustaan. *Maaseudun Tulevaisuus* 6.2.2016. <https://www.maaseuduntulevaisuus.fi/politiikka-talous/suomen-kuvalehti-mtk-n-marttila-tekee-pes%C3%A4eroa-keskustaan-1.138031>. Haettu 21.6.2021.

- Koskenkylä, Heikki. 2019. Saksan viherutopistinen energiäkäännös ajautumassa umpikujaan: kansan mielestä ydinvoimasta luopuminen oli suuri virhe. *Perussuomalainen* 5/2019, 16-17. https://www.suomenuutiset.fi/wp-content/uploads/2019/06/PS_5_2019.pdf. Haettu 16.3.2021.
- Kärnä, Mikko. 2018. Mitäs me ilmastonmuutoksen torjujat. *Maaseudun Tulevaisuus* 29.10.2018. <https://www.maaseuduntulevaisuus.fi/puheenaiheet/vieraskolumnit/artikkeli-1.322212>. Haettu 14.7.2021.
- Lomborg, Björn. 2018. Ilmastopolitiikan on kohdattava ristiriitansa. *Helsingin Sanomat* 5.11.2018.
- Lyytimäki, Jari. 2011. Mainstreaming climate policy: the role of media coverage in Finland. *Mitigation and Adaption Strategies for Global Change* 16, 649–661. DOI: 10.1007/s11027-011-9286-x.
- Maaseudun Tulevaisuus. 2019. Lisää ymmärrystä metsien käytöstä. *Maaseudun Tulevaisuus* 17.5.2019. <https://www.maaseuduntulevaisuus.fi/puheenaiheet/paakirjoitus/artikkeli-1.430041>. Haettu 16.3.2021.
- Meadows, Donnella H.; Meadows, Dennis L.; Randers, Jørgen; & Behrens, William W. III. 1972. *The limits to growth. A report for the Club of Rome's project on the predicament of mankind*. New York: Universe Books.
- Milman, Oliver & Smith, David. 2019. “Listen to the scientists”: Greta Thunberg urges Congress to take action. *The Guardian* 19.9.2019. <https://www.theguardian.com/us-news/2019/sep/18/greta-thunberg-testimony-congress-climate-change-action>. Haettu 22.6.2021.
- Malm, Andreas & Zetkin Collective. 2021. *White skin, black fuel*. Lontoo, New York: Verso.
- Malthus, Thomas Robert (1999 [1798]). *An essay on the principle of population*. Edited with an introduction and notes by Geoffrey Gilbert. Oxford: Oxford University Press.
- Mudde, Cas (2007). *Populist radical right parties in Europe*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Muhonen, Teemu & Teittinen, Paavo. 2020. Maria Ohisalon ulosmarssi Kesärannasta, vihreiden yöhön venynyt kriisikokous ja kiista hoitajamitoituksesta – HS selvitti hallituksen sisäiset jännitteet. *Helsingin*

Sanomat 22.2.2020. <https://www.hs.fi/politiikka/art-2000006414188.html>.

Haettu 2.3.2020.

- Niittymaa, Veikko. 2019. Vaalipaneelin selkeä viesti: nuoret haluavat lähellä ja kestävästi tuotettua ruokaa. *Maaseudun Tulevaisuus* 14.3.2019.
- Perussuomalaiset. 2019. *Äänestä Suomi takaisin. Perussuomalaisten eduskuntavaaliohjelma 2019*. <https://www.perussuomalaiset.fi/wp-content/uploads/2019/02/Eduskuntavaaliohjelma-2019.pdf>. Haettu 21.10.2020.
- Phillips, Nicky. 2016. Election campaigns edge Australia towards climate consensus. *Nature* 534, 443–444 (23.6.2016). DOI:10.1038/534443a.
- Raunio, Tapio. 2019. The campaign. *Scandinavian Political Studies* 42:3–4, 175–181. DOI: 10.1111/1467-9477.12149.
- Rautio, Paavo. 2018. Lupaamme lihaa, autoja ja turvetta. *Helsingin Sanomat* 24.10.2018.
- Rinne, Antti. 2018. Puheenjohtaja Rinteen vappupuhe. <https://sdp.fi/fi/blog/puheenjohtaja-rinteen-vappupuhe/>. Julkaistu 1.5.2018. Haettu 14.3.2021.
- Ritchie, Hanna & Roser, Max. 2020. CO2 and greenhouse gas emissions. *Our World in Data*. <https://ourworldindata.org/co2-and-other-greenhouse-gas-emissions>. Haettu 30.8.2021.
- Sadath, Nazmus (Md.); Krott, Max; & Schusser, Carsten. 2013. Forest-climate politics in Bangladesh’s media discourse in comparison to global media discourse. *Open Journal of Forestry* 3:1, 1-7. DOI: <http://dx.doi.org/10.4236/ojf.2013.31001>.
- Schäfer, Mike S. & Schlichting, Inga. 2014. Media representations of climate change: a meta-analysis of the research field. *Environmental Communication: Media Research on Climate Change: Where have we been and where are we heading?* 8:2, 142-160. DOI: 10.1080/17524032.2014.914050.
- Stanley, Ben. 2008. The thin ideology of populism. *Journal of Political Ideologies* 13(1), 95-110. DOI: [10.1080/13569310701822289](https://doi.org/10.1080/13569310701822289).
- Suomenmaa. 2021. Keskustan järkivihreä ilmastopolitiikka sai vahvan puolestapuhujan. *Suomenmaa* 14.1.2021. <https://www.suomenmaa.fi/paakirjoitus/keskustan-jarkivihrea-ilmastopolitiikka-sai-vahvan-puolestapuhujan/>. Haettu 12.7.2021.

- Suomen Uutiset. 2019. Europarlamenttiin valittu Teuvo Hakkarainen: Ilmastonmuutos on tekosyy kerätä rahat pois kansalta. *Perussuomalainen* 3.6.2019, 8–9.
- Supran, Geoffrey & Oreskes, Naomi. 2017. Assessing ExxonMobil’s climate change communications (1977 – 2014). *Environmental Research Letters*, 12:8. DOI: <https://doi.org/10.1088/1748-9326/aa815f>.
- Supran, Geoffrey & Oreskes, Naomi. 2020. Addendum to “Assessing ExxonMobil’s climate change communications (1977 – 2014)” Supran and Oreskers (2017 *Environ. Res. Lett.* 12 084019). *Environmental Research Letters* 15 (2020). DOI: <https://doi.org/10.1088/1748-9326/ab89d5>.
- Tegelberg, Kari. 2019. Jussi Halla-aho kiinnosti savonlinalaisia. *Savonmaa* 13.3.2019. <https://savonmaa.fi/articles/article/jussi-halla-aho-kiinnosti-savonlinalaisia>. Haettu 16.4.2020.
- Tiihonen, Aino. 2015. *Etujärjestöt, puolueet ja yhteiskuntaluokat Suomessa 2000-luvulla*. Pro-gradu tutkielma, Tampereen yliopisto, Johtamiskorkeakoulu. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:uta-201511022409>.
- Turkkila, Matias. 2019. Koomassa. *Perussuomalainen* 3/2019, 2. https://www.suomenuutiset.fi/wp-content/uploads/2019/04/PS_03_2019_tabloid_web.pdf. Haettu 15.3.2021.
- Turner, Graham. 2014. Is global collapse imminent?. MSSI Research Paper No. 4, Melbourne Sustainable Society Institute, The University of Melbourne. https://sustainable.unimelb.edu.au/_data/assets/pdf_file/0005/2763500/MSSI-ResearchPaper-4_Turner_2014.pdf. Haettu 19.8.2021.
- Vehkalahti, Pertti. 2016. Ilmastonmuutoksen ydinasiat: ilmastokonsensus Fennovoima-kirjoittelussa 2007—2013. *Media ja viestintä* 39:2, 93—116. DOI: 10.23983/mv.61428.
- Vehkalahti, Pertti. 2017. *Pohjoisen ydinmylly. Julkinen keskustelu Fennovoiman ydinvoimalasta 2007–2013*. Acta Universitatis Tamperensis 2315. Tampere: Tampere University Press.
- Vesa, Juhon; Gronow, Antti; & Ylä-Anttila, Tuomas. 2020. The quiet opposition: how the pro-economy lobby influences climate policy. *Global Environmental Change*, 63:102117. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.gloenvcha.2020.102117>.
- Vihma, Antto; Reischl, Gunilla; Nonbo Andersen, Astrid; & Berglund, Sofie. 2020. *Climate change and populism. Comparing the populist parties' climate*

policies in Denmark, Finland and Sweden. Finnish Institute of International Affairs Report 64 / June 2020. <https://www.fia.fi/julkaisu/climate-change-and-populism>. Haettu 23.10.2020.

- WHO [World Health Organization]. 2021. Climate change. The Health and Environment Linkages Initiative: Priority environment and health risks. <https://www.who.int/heli/risks/climate/climatechange/en/>. Haettu 27.8.2021.
- Ylä-Anttila, Tuomas & Luhtakallio, Eeva. 2016. Justifications analysis: understanding moral evaluations in public debates. *Sociological Research Online* 21:4, 4. <https://www.socresonline.org.uk/21/4/4.html>. Haettu 22.6.2021.
- Ylä-Anttila, Tuomas; Vesa, Juho; Eranti, Veikko; Kukkonen, Anna; Lehtimäki, Tomi; Lonkila, Markku; & Luhtakallio, Eeva. 2018. Up with ecology, down with economy? The consolidation of the idea of climate change mitigation in the global public sphere. *European Journal of Communication* 33:6, 587-603. DOI: <https://doi.org/10.1177/0267323118790155>.